Vilhelm Bergsøe
I skumringen

Biblioteket 1800

Vilhelm Bergsøe

I skumringen

eBibliotek 1800

2023

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Vilhelm Bergsøe: *I skumringen* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Vilhelm Bergsøe: *I skumringen* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

CC BY NC SA

Den gamle terrin

Hvor var han dog en løjerlig, gammel snegl! Lang, mager, med store, matblå, noget fremstående øjne, svage øjenbryn og en bræmme af sølvhvidt hår, som strittede frem i forviltrede tjavser under den sorte kuglekalot. Hvor kunne han ikke være gnaven, vranten og sær, lukkende sig selv og sit hele sjæleliv inde bag den blomstrede kattunsslåbrok, der uden at slå fold eller rynke hang ned ad ham så glat som et vådt håndklæde på en humlestang. Hvor kunne han ikke snerre, når man ringede for hårdt på klokken til hans lille forstue? Og hårdt måtte man ringe, for til alle hans øvrige særheder kom også den, at han ikke ville være tunghør, skønt han ikke var langt fra at være døv. Hvor tydelig husker jeg ikke min første entre hos ham. Han boede ude på Christianshavn i en af disse gode, gamle gårde, som ildebrandene og bombardementet har levnet os så få af, og med meget besvær havde jeg fundet ham, for han stod naturligvis ikke i vejviseren. Op ad en magelig trappe med ganske lave trin var jeg nået til tredje sal, hvor en lille, graveret messingplade fortalte, at her boede krigsassessor Wendt. Advaret mod hans tunghørhed ringede jeg hårdt – der kom ingen. Jeg ringede anden, tredje gang, og endelig hørte jeg nogen røre sig inden for døren. Den gik op, hans magre skikkelse stod foran mig med en radering i hånden, og stirrende på mig med et udtryk, som tydeligt sagde: "Herre Gud! Kan man da ikke få lov til at sidde i fred! Hvem fanden er De?"

Han sagde slet ingenting, mens han i ordets egentligste forstand mønstrede mig, men så overbevist var jeg om, at han mente det, jeg lige har sagt, at jeg ærbødigt bukkede og med høj stemme råbte: "Jeg er doktor B."

"Hvad behager?"

"Jeg er doktor B.," gentog jeg endnu højere og bukkede, om muligt, endnu dybere.

"Jeg har ikke haft bud efter doktoren," svarede han med et forskrækket udtryk.

"Nej, jeg er doktor B.!" brølede jeg så højt jeg kunne, og famlede i lommen efter et visitkort.

"Nå, doktor B.! Ja, han bor slet ikke her. Han er i Italien," vrissede han med et så overvældende udtryk af gnaven fortrædelighed, at jeg opgav al videre forståelse.

"Tak skal De have! Så vil jeg vente til jeg kommer hjem," skreg jeg med opbydelse af al min høflighed, og den var også nødvendig, for da jeg var kommet ned på den anden trappeafsats, råbte han efter mig: "En anden gang kan De ellers gerne lade være at ringe min klokkestreng i stykker. Jeg er slet ikke så tunghør, som De tror."

Fjorten dage efter mødte jeg ham på en auktion over kunstsager. Han sad lige over for mig, og betragtede mig af og til med et halvt nysgerrigt, halvt forundret udtryk. Han var ingen auktionsmand, det kunne jeg straks se. Ja, jeg kunne endog se noget mere. Han var ikke kommet for at købe et blad hist, et blad her, heller ikke for med smålig nærighed at benytte sig af auktionslunets tilfældige chancer. Han var kommet med hele den ungdomslidenskab, som netop udvikler sig hos gamle samlere, kommet for at købe et enkelt blad og så forsvinde,

lyksalig over sin skat. Det kunne jeg se på hans holdning, hans manerer, på hver enkelt af hans bevægelser. Snart bladede han hastigt frem i kataloget indtil han kom til et bestemt pagina, så sank han hen i en åndsfraværende drømmetilstand, så fo'r han pludselig op og satte et tykt blyantsmærke ved det nummer, der lige var blevet solgt, og så gav han sig tilsyneladende til at notere, men jeg så godt, at han ikke gjorde andet end at tegne monogrammer i marginen på sit katalog. Således nåede vi adskillige sider frem. Da så jeg ham pludseligt hæve sin sammenfaldne skikkelse i vejret. Øjnene fik glans og liv, de blege kinder farvedes af en svag rosenglød, den sorte kalot blev skubbet frem og tilbage, snart ned i panden, snart bag ad nakken, og selv rokkede han således på stolen, at den skurede op imod bordbenet med en skrigende lyd, som fik ham til at gøre den bemærkning, at der vistnok var mus i lokalet. I det samme blev nr. 186 råbt op. Det var en akvarel af Eckersberg, en scene af bombardementet i 1807, forestillende det brændende Landemærke, hvor jamrende kvinder og børn flygter fra deres sønderskudte boliger, mens brandkorpset gør de sidste, frugtesløse forsøg på at slukke. Jeg sad just og fordybede mig i billedets enkeltheder, da det pludseligt med et ryk blev nappet ud af mine hænder. Jeg så op, just ikke med det venligste blik, – det var min genbo, krigsassessoren, som havde ranet det.

"Det kan slet ikke hjælpe, at De sidder så længe og ser på den akvarel," sagde han med sin sædvanlige gnavne stemme. "Den vil jeg have."

"Hvad behager?" spurgte jeg, idet jeg bøjede mig forover og lagde hånden til øret.

"Nå, De hører måske ikke godt?" svarede han med hævet stemme. "Jeg siger, det kan ikke nytte Dem noget, at De ser på den akvarel, for den vil jeg have."

Der blev nogen munterhed mellem de lysthavende, og snart efter var akvarellen oppe i ti daler. Krigsassessor Wendt bød slet ikke. Med åben mund og stirrende øjne søgte han at opfange, hvor højt prisen var nået, og lige som jeg sagde: "Femten rigsdaler," råbte han med forbitrelsens hele energi: "Fem rigsdaler og fire skilling," hvorpå han lagde sig tilbage i stolen med et blik, som om han nok ville se den, der kunne trumfe det bud over. Der var heller ingen, som bød højere, og auktionarius rakte mig akvarellen med et medlidende skuldertræk til den stakkels krigsassessor, der øjensynligt ikke kunne forstå, ved hvilket fif det kostbare billede var blevet ham berøvet.

Lidt efter mærkede jeg en sagte røre ved min skulder. Jeg så op, og mit blik faldt på den krumbøjede, magre, gamle skikkelse, der nys havde siddet lige over for mig. Hvor var han dog forandret! Det gnavne, fortrædelige, halvt bidske udtryk i hans ansigt havde givet plads for noget vemodigt, der var stærkt beslægtet med sorg. Hans holdning var bøjet, hans øjne fugtige, og da jeg så op, hvilede de ufravendt på akvarellen, som lå foran mig.

"Tilgiv mig," sagde han hviskende, "at jeg forstyrrer Dem et øjeblik. Har De noget imod, at jeg lader denne akvarel kopiere?"

Jeg rejste mig op og gik ind med ham i det næste værelse, hvor vi uforstyrret kunne tale med hinanden.

"Sætter De så megen pris på denne akvarel?" spurgte jeg, "vil jeg gerne overlade Dem den."

Han så på mig med et forvirret udtryk, og sagde: "Overgade? Nej, De tager fejl. Det er i Strandgade jeg bor."

"Har De lyst til den akvarel?" råbte jeg, "vil jeg gerne skille mig ved den."

"Hvad den forestiller? Herre Gud, ved De ikke det? Det er min faders gård, som brænder. Ser De den port til venstre i den røde gård, hvor et gammelt fruentimmer bærer noget ud i en sammenbunden serviet? Den port er jeg hundrede gange gået ud og ind ad som dreng. De vinduer der hørte til vor dagligstue, og dem over porten var faders og moders sovekammer. Den figur, som ligger såret der på den høje stentrappe med jernrækværket, er Ole Jochumsen, bryggerkarlen inde ved siden af, som fik det ene ben knust af et bombestykke, og den lille pige, der i forfærdelse skjuler ansigtet i sit forklæde, er Marie Langebæk, som boede oven over os, og som jeg dengang hver eftermiddag legede med. Ak ja, det billede har en stor værdi for mig."

"Så behold det!" råbte jeg og rakte ham bladet.

Han så på mig med et overrasket udtryk i sine matte, blågrå øjne, men lige idet forståelsen gik op for ham, lyste hans blik med en klar, næsten begejstret glans. "De vil overlade mig den?" udbrød han i en tone, der holdt middelvejen mellem tvivl og glæde.

"Ja vist," svarede jeg. "Gemmer dette billede så mange erindringer for Dem, ville det være synd af mig at berøve Dem det."

Han greb akvarellen med feberagtig hast og stak den ind i en mappe, som han bar under armen. Derpå trykkede han min hånd og sagde med glædestrålende øjne: "Det var en

venskabstjeneste af Dem, som jeg aldrig skal glemme. Kom ud og besøg mig, og hvis der er noget, som jeg kan give Dem til gengæld, kan De frit vælge, hvad De lyster. Jeg har kuriositeter af alle slags, som det måske kan more Dem at se."

Det varede ikke længe, inden jeg fik lejlighed til at tage den gamle assessor på ordet. En samler af mit bekendtskab, en af disse ihærdige sjæle, som anvender Deres tid på vidtgående undersøgelser af marskandiserkældere og antikvarbutikker, havde på tredje, fjerde hånd fået opspurgt, at krigsassessor Wendt skulle eje en sjælden, gammel terrin fra Frederik den Femtes tid, med denne højsalige konges portræt og navnetræk. Da jeg lejlighedsvis fortalte ham den lille episode fra auktionen, fo'r han over mig som en rasende og besvor mig at skaffe ham det sjældne stykke, selv om han skulle betale et par hundrede daler for det. Oprigtig talt havde jeg ikke megen lyst til at opfylde dette ønske, men da jeg overvejede, at assessor Wendt kunne købe adskillige Eckersbergere for denne sum, gik jeg derud, og det var med den gamle terrin for øje, at jeg på ny ringede på hans brøstfældige klokkestreng, som heldigvis var blevet sat i stand.

Denne gang lod han ikke vente så længe på sig, og da han åbnede døren var det med et smil, som forgyldte hele hans ansigt med elskværdighedens solskin. Havde jeg ikke vidst, at det var krigsassessor Wendt, som stod foran mig, ville jeg aldrig have kendt ham igen. Alt det gnavne og vrantne var sporløst forsvundet, og i dets sted var der kommet en næsten barnlig elskværdighed, som klædte ham godt. Under varme venskabsforsikringer skilte han mig på den mest kejtet-elskværdige måde ved overtøjet, og førte mig så ind i sin

dagligstue, et stort, rummeligt værelse, hvor akvarellen, indfattet i en gammeldags ramme, hang over sofaen. I øvrigt var denne dagligstue noget af det mest forunderlige, man kunne tænke sig. Den erindrede mig uvilkårligt om Marstrands ord dagen efter, at en rig snurrepiberisamler havde vist ham sine skatte: "Mage til sådan bunke skrammel på et sted har jeg sgu aldrig set." Det var en mellemting af en marskandiserbod og et kunstkammer, af et naturaliekabinet og et etnografisk museum, af et oplag for rokokomisfostre og en udstilling i indisk-kinesisk pagodestil, som pegede hen på vor rige ostindiske handel under højsalig Christian den Syvendes lykkelige regimente. Læg hertil tabatièrer af størrelse som små syæsker, hovedvandsæg, som påfaldende mindede om peberbøsser, spilledåser, kirkekniplinger, udbugede dragkister, overfyldte med porcelænstårne, drager, miniaturportrætter og alterlysestager i enhver tænkelig art af forvreden opblæsthed, og man vil have et nogenlunde klart begreb om, hvorledes krigsassessor Wendts dagligstue så ud. Men dog manglede denne dagligstue ikke en vis grad af gammeldags hygge, når man havde forvundet det første indtryk af kuriositeternes mangfoldighed. Og da den gamle krigsassessor af et endnu ældre skab havde hentet en virkelig gammel rhinskvin og skænket den op i et par kunstigt slebne, blågrønne pokaler fra Frederik den Fjerdes tid, følte jeg virkelig betydningen af antikkens forædlende indflydelse og nedlod mig med velbehag i den stive, gyldenlæders lænestol, som han rullede hen over et tæppe, der utvivlsomt i form af gobelinstapet engang havde skuet ned på fyrstelige storheder. Om det var hans glæde over at se mig, eller om det var indflydelsen af den ædle rhinskvin,

ved jeg ikke, men selv hans hørelse forbedrede sig mærkeligt, da han med glædestrålende øjne pegede omkring på de brogede omgivelser, hvorunder vi befandt os. Samtalen faldt derved først og fremmest på disse genstandes historie, og med en varme og inderlighed, som jeg ikke havde tiltroet den gamle, vrantne mand, fortalte han mig mangen anekdote og mangt et kuriøst lille træk, som knyttede sig til disse relikvier. Også grunden til, at han havde samlet dem, fik jeg at vide. Efter bombardementet, som for ham egentlig dannede grænsen mellem den ældre og nyere tids historie, var beboernes ejendele spredt og sprængt over næsten hele Amager, hvorhen de ulykkelige indbyggere var flygtede for de hvislende bomber og raketter. Mangt et kostbart stykke blev solgt eller pantsat derude for at skaffe midlerne til livets ophold, og da man lidt efter lidt genopførte de afbrændte gårde, havde smagen forandret sig, og modens nye fordringer gjorde sig gældende. Hans fader døde en halv snes år derefter og efterlod ham en ikke ubetydelig formue. Fri og uafhængig som han var, søgte hans tanker tilbage i fortiden og glædede sig ved at dvæle ved dens minder. Så flyttede han ind i den gamle bryggergård på Christianshavn og begyndte at befolke dens tomme stuer og nøgne vægge med de kuriositeter, han lidt efter lidt bragte ind fra det frugtbare Amager, og da han endeligt havde opnået titel af krigsassessor, en titel, der måske også mindede ham om krigens rædsler i 1807, var hans lykke fuldkommen. Som en gammel, stille, fredelig pebersvend gik dagene for ham lig en sagte henrullende strøm, hvor den ene bølge afløser den anden. For ham eksisterede den nuværende tid slet ikke. Dens uro og gæring, dens politik, dens krig og kævl gik ham uænsede forbi.

Hans politiske liv var endt med 1807, med stadens brand og flådens rov. Hvad der kom bagefter hørte historien til, men ikke ham, og når han var gnaven og sær, var det kun fordi folk med djævels vold og magt ville tale om, hvad der hørte dagen til, i stedet for at dvæle ved Christian den Syvende og Caroline Mathilde, ved kronprinsens mageløse bedrifter og livjægernes udfald for at afbrænde bygningerne i den gamle Classens have.

Det faldt mig således ikke svært lidt efter lidt lumskeligt at dreje samtalen hen på den gamle terrin, men da jeg løseligt proponerede ham at skille sig ved den, antog hans ansigt et ejendommeligt, halvt forskrækket, halvt forbitret udtryk, og idet han skød den tømte pokal fra sig, gentog han med hovedrysten: "Aldrig! Nej, aldrig!"

"Da synes jeg dog, at to hundrede daler er et ganske godt vederlag for sådan et gammelt skrummel."

"Skrummel?" gentog han og så bistert på mig. "Sagde De skrummel? Ja, det kan gerne være, at det er skrummel for Dem, men hvorfor vil De så købe den?"

Jeg meddelte ham, at jeg kom på en vens vegne, men nu blev han aldeles ubændig. "Ah, så De har en ven," råbte han, "som vil narre mig for min gamle terrin. Hils ham og sig, at hvis han kom herud og talte tusinde daler op på bordet, fik han ikke så meget som vingen af den amorin, der sidder på låget. Hvad bryder jeg mig om hans lumpne to hundrede daler?"

Han lo bittert og skænkede heftigt i glasset og skyllede indholdet af rhinskvinspokalen i sig. Derpå fo'r han op, tog terrinen ned fra dragkisten og satte den midt på bordet, idet han udbrød: "Har De nogen sinde set mage til sådant et dejligt gammelt stykke?"

"Jeg vil være oprigtig imod Dem," svarede jeg, "og betro Dem, at jeg desværre ganske mangler sans for gammelt porcelæn, især når det er fra rokokoperioden. Disse snørklede blomsterguirlander, disse hyrder og hyrdinder med deres indtil trivialitet misbrugte attributter, disse flammende hjerter og blomsterkransede templer minder mig bestandigt om dårlige deviser i kukkenbagerarkitekturen fra Lille Grønnegade. Det har derfor aldrig været mig muligt at forstå, hvorfor man i vore dage så ivrigt samler vanskabte former fra en vanskabt tid, der ikke havde sans for andet end franske galembourgs og tyske nyheder fra hoffet. For mig har altid antikken med sin strenge, alvorlige højhed stået som indbegrebet af al menneskelig kunst, og når jeg ser disse malede dukker med deres pudderparykker og hyrdestave, er jeg nær ved at få kvalme. Havde jeg et par tusinde daler tilovers, købte jeg mig et par gode malerier eller samlede gamle, italienske kobberslik. Hvor megen nytte kunne ikke vore rigmænd gøre ved at anvende de penge til virkelig kunst, som De her kaster bort til det smagløse snurrepiberi, der kun fortjener at gå til grunde? Men, som sagt, det er heller ikke mig, der ønsker dette stykke."

"O, De er en barbar!" råbte den gamle krigsassessor og vendte øjnene mod loftet. "Ikke at have interesse for denne herligt dekorerede terrin, hvoraf højsalig Caroline Mathilde egenhændig har øst sin suppe, når hun dinerede på jagten. Vil De se! Her på låget har vi Dianas og Aktæons historie, og på fadet et parforceridt på den ene side og en falkejagt på den anden. Hvad siger De til det?"

"Begge dele kan jo være kuriøse nok," svarede jeg, "men se engang, hvorledes dekorationen er gjort. Diana ligner nærmest

en Maren-Amme, som af vanvare har fået månen på hovedet, og Aktæon synes mig ikke ulig en ældre postmester, der blæser på valdhorn. Var jeg i Deres sted, solgte jeg den straks."

"Ikke for tusinde rigsdaler," sagde assessor Wendt stødt, og satte terrinen forsigtigt på dens plads. "Det er virkelig min alvorlige mening, at De ikke fik den, selv om De talte mig tusinde blanke dalere op her på bordet."

"Det gør mig ondt, at jeg har ulejliget Dem," sagde jeg og rejste mig. "Jeg skulle ikke have gjort det, hvis ikke Deres ord ved auktionen havde givet mig mod til på en vens vegne at gøre Dem dette forslag. Jeg kommer altså til at meddele ham, at jeg har forregnet mig."

"Misforstå mig ikke," sagde den gamle assessor, idet han greb mig ved armen og venligt tvang mig til på ny at tage plads. "Det var meget ubesindigt, at jeg i min glæde over Deres ædelmodige tilbud gav Dem lov til at udtage noget af min samling. De må imidlertid ikke tro, at jeg er smålig eller ikke forstår at vurdere det billede, De har overladt mig. Alt, hvad De ser her omkring Dem, står fuldkomment til Deres tjeneste. Kun tre ting må jeg undtage: Eckersbergs akvarel, det gamle chatol der henne i krogen og Caroline Mathildes terrin. De tre genstande skiller jeg mig ikke ved for nogen pris."

"De må altså have en særegen værdi for Dem," bemærkede jeg.

"Ja til visse," svarede den gamle assessor med et suk og sendte et langt blik hen over det gamle egetræschatol, der for mig så temmelig ordinært ud. "Disse tre ting minder mig hver på sin måde om de ulykkeligste dage, jeg nogen sinde har oplevet."

"Og De vil gemme på ulykken?" spurgte jeg.

"Ja, netop. Det styrker og forædler. Ulykken har altid Gud i følge, og når jeg tænker på, hvorledes han i de dage reddede mig ud af farer, hvorom man i vor rolige tid ikke gør sig noget begreb, fyldes mit hjerte af andagt og taknemmelighed. Hver har sin måde at holde søndag på, og for mig står disse ting omgivet med søndagens festlighed. Lad mig skænke i Deres glas, så skal jeg fortælle Dem den sande grund, hvorfor jeg ikke vil skille mig ved den gamle terrin, og da vil De måske bedre forstå, hvorfor jeg har givet selv Dem et afslag."

Han fyldte på ny i de gamle pokaler, trak gardinerne tættere sammen, så at et hyggeligt halvmørke bredte sig over rummet, og fortalte derpå:

"Det var i krigsåret 1807. Vi var alle oppe på loftet, et ganske almindeligt tørreloft med skævtliggende skorstene og åbentstående luger, hvorigennem den friske høstvind, af og til svangret med en kvalm brandlugt, trængte ind. Når jeg siger vi, mener jeg moder og vor gamle kokkepige Dorthe, der småskændende gik omkring fra den ene luge til den anden, mens moder bleg og udmattet lænede sig op til en af de ludende skorstene.

"Vil madammen nu bare se ad Nørreallé til!" udbrød Dorthe, idet hun trak hovedet tilbage fra lugen. "Der kommer de igen kørende med en af deres store mortérer, og der er, sandt for Herren, både okser og asener for den. Se, hvor de pisker på de magre stude! Se nu! Der fik en bonde et hug i hovedet af en engelsk officer. Er det en retskaffens måde at føre krig på, så vil jeg aldrig hedde Dorthe Lausen. De må skamme sig, må de!"

Moder gik hen til gamle Dorthe og tittede ængsteligt ud ad lugen. "Ak ja!" sukkede hun. "Det er en ny mortér til batterierne

bag ved ladegården."

"Sådant noget rak," udbrød Dorthe forbitret, "har da hverken skam eller ære! Skød de ikke i går med deres voldrifler helt ind på Kultorvet og spolerede de dejlige ruder, som hørkræmmer Jensen har bekostet fra Hamborg? Jo, han fik rigtignok "Stank für Dank", som tysken siger. Han var gået op på loftet for at se til brandkarret sammen med Ole, som har fortalt mig hele historien. Ole var så dum at hænge lygten ved loftslugen, og lige som de står allerbedst og tænker på ingenting, kommer sådan en voldriffel rygende ind gennem lugen og går lige lukt gennem hørkræmmer Jensens ene lår, reverenter talt. Ja, Gud må vide, hvordan han kan leve med den, for doktoren har endnu ikke fået den pillet ud, og den vejer otte pund, siger Ole."

"Nej, der tager Dorthe fejl," rettede moder. "Doktoren sagde, at det var en kugle til otte på pundet."

"Ja, madammen ved altid bedre besked," snerrede Dorthe, "men jeg tror dog, hvad Ole siger. For han så den, og enhver kan da begribe, at en voldriffel ikke vejer det halve af et fjerdingspund. Og det var, ved Gud, en voldriffel!"

Moder svarede ikke, men stirrede over torvet efter fader, som hun hvert øjeblik ventede hjem fra volden.

"Vil madammen nu bare se al den forstyrrelse, som det røverkram har gjort her i huset," fortsatte Dorthe, idet hun lod sit harmfulde blik glide hen over loftsrummet. "Først må jeg slæbe alt brændet ned i gården, og så må jeg ase med vand op på loftet, så det driver helt ned i husbonds skrivestue. Det får nu at være, hvad det er, men det skærer mig i hjertet, når jeg ser doktorens mange rare pastiller, som jeg nu har støvet af i over ti

år, ligge her hulter til bulter, ligesom på en anden mødding. Dem kan man da ikke slukke ilden med, ved jeg."

"De er lagte her op for at gøre loftet bombefast," forklarede moder. "I morgen kommer Peter med sandsække, og når de er lagte, skal madrasserne og dynerne ovenpå, så bliver dog i det mindste dagligstuen sikker."

"Du milde Gud og skaber!" udbrød Dorthe. "Skal englændernes bomber også have dyner at ligge på, hvad bliver der så til os andre? Madammen vil dog ikke gå hen og spolere de røde bommesis overtræk?"

"Ak, når jeg ikke havde andet end dem at frygte for," sukkede moder, og så på mig med et smerteligt blik.

"Ja, det må madammen nok sige," forsikrede Dorthe. "Det bliver meget værre både med glasvarerne og porcelænet, hvis sådan en bombe skulle falde ned her i huset. Å, Herregud, hvad ville husbond sige, hvis den rungenerede ham den dejlige, gamle terrin, som han fik af den salig kammerherre? Jeg skal dog huske at binde en serviet om den, når jeg kommer ned."

Moder smilede, men smilet afløstes i næste øjeblik af et angstråb. Et dumpt drøn lød ude bag bygningerne på Nørrebro. Samtidigt dermed hørtes en underlig hvæsende lyd, og højt oppe i luften så vi en mørk genstand, som med rivende fart ligesom skruede sig frem gennem luften. Da den tilsyneladende var midt over Kultorvet, sprængtes den med et lydeligt knald, og kort efter hørte vi, hvorledes en jernhagl regnede ned over husene på Lille Købmagergade, splintrende tagstenene i stumper og stykker.

Dorthe fik i en hast næsen bort fra lugen, men næppe så hun, at faren vel var overstået, før hun udbrød: "Herren forlade dem

deres synd! Det var, sandt for dyden, en bombe. Nej, det kan aldrig være kristne mennesker."

"Da er englænderne dog meget gudfrygtige," sagde moder bittert.

"Ja, det kan gerne være," svarede Dorthe, "men kristne er de, sandt for dyden, ikke. Se, der er nu tømmersvend Holmer, han, som slog den engelske kaptajn ihjel med sin økse, da de stak ild på Eutinen. Han var også med at rydde krattet derude på Vesterbro, og der så han skotterne, som kom trækkende med fuld musik lige til skydebanen. Hvordan tror nu madammen, at de mennesker så ud? De havde ikke engang bukser på, reverenter talt, men blot et uldent skørt, ligesom hottentotter. Strømpebåndene hang dem om de bare lægge, og så tudede de i nogle sække med skaft på. Er det en kristelig maner, må jeg spørge? Nej, de er langt værre end både tyrker og hedninger, så man kan nok forstå, hvad madam Hansen fra Valby fortalte i går på torvet."

"Hvad fortalte hun?" spurgte moder.

"Å, jøsses! Det var en gruelig historie," klagede Dorthe. "Der kom et helt regiment dragoner jagende op ad Valbygade som om de var gale. Så brød de ind i Nis Persens gård, for han er sognefoged for Valbyerne, sagde madam Hansen, og så spurgte han, der bar standarten, om de havde grise. Men Nis Persen svarede, at dem havde skotterne spist for længe siden. Og ved madammen så, hvad fændrikken svarede? Han svor forskrækkeligt på sit engelsk og råbte: "Gud forbande mig! Kan vi ikke få jeres grise, så vil vi æde jeres børn, og det rå!" Men Gud ske lov! Herren holdt dog sin hånd over de uskyldige små, for en time efter havde Nis Persen fået et halvt hundrede grise

spurgt op, og dem drev dragonerne af med. Men madam Hansen svor på, at de havde ædt hvert evige barn i Valby, hvis ikke Nis Persen havde vist sin åndsnærværelse, og sådan en levemåde fører da kun tyrker og hedninger."

"Å, hvor kan Dorthe tro sådan noget?" spurgte moder. "De har blot villet forskrække bønderne."

Dorthe lavede sig til et skrapt svar – hun bevægede altid næsetippen, inden det brød frem – men i det samme knagede loftstrappen, og fader kom op, dækket med støv og jord.

"Min Gud, hvor du ser ud!" udbrød moder og tørrede ham sveden af panden med sit lommetørklæde.

"Vi har haft en streng dag, Emilie! Det er ingen spøg at stå ved kronprinsens livkorps i disse dage," sagde fader oprømt. "Forbindtaske og alt det øvrige kram lod jeg ligge på volden hos ambulancen. Så tog jeg en spade som de andre, og nu har jeg kastet jord hele dagen for at gøre brystværnet en alen højere. Se, hvilke labber jeg har fået." Og fader viste et par hænder, så fulde af vabler, at jeg troede, han havde skoldet sig.

"Tror du, at englænderne vil gøre alvor af deres forfærdelige trussel og bombardere byen?" spurgte moder ængsteligt.

"Hvilke pjalte vi studerte folk er," sagde fader og dyppede sine ophovnede hænder i det store brandkar. "Ah, hvor det svaler! Bombardere, siger du? Ja, det lader til det. I dag har de indskudt deres mortérer, men deres bomber har ikke stort at betyde. De fleste springer i luften, som de, man kastede ind den anden april. De forstår deres håndværk dårligt, de gode herrer englændere! Kun to bomber har i dag gjort skade. Den ene sprang på Nyholm og rev benet af en tømmermand, den anden

faldt i Magstræde og slog sokkelstenen ud af et hus det er det hele."

"Ak Gud, jeg er så angst!" udbrød moder og kastede sig grædende om hans hals. "Det bæres mig for, at vi går svære tider i møde."

"Du er dog en lille nar!" sagde fader beroligende. "Hvad har vi egentlig at frygte? Har ikke Genua, og i den sidste tid Danzig, udholdt et heftigt bombardement, uden at have lidt noget synderligt? De engelske bomber er slet tempererede. De fleste springer under vejs, og dem, der falder ned, kan man slukke enten ved at rive brandrøret ud eller ved at kvæle dem i et uldent tæppe."

"Ak, de vil dog knuse alt, hvor de falder ned," sukkede moder.

Fader lod et halvt sørgmodigt, halvt tilfreds blik glide hen over det lag bøger, hvormed loftet var dækket, og sagde med et lunefuldt smil: "Nå, frygt ikke for det, Emilie! Vi har her en ny måde at læse klassikerne på, og en engelsk bombe går nok af vejen for Peder Paars og Arild Huitfeldts krønike. Herre Gud, da jeg så ivrigt samlede dette bibliotek, tænkte jeg ikke på, at jeg skulle blive nødt til at bruge det som forskansning mod den nation, der har frembragt en Shakespeare og Hogarth. Nå, lad os ikke tænke derpå! Hver dag må have nok i sin plage! I aften vil vi more os. Hvor skal vi gå hen, Emilie?"

"Der er så smukt i Kongens Have," sagde moder. "Løvet begynder allerede at farves, og livjægerne spiller derinde."

"Ja, nu har de vel andet at tænke på, siden de i går spillede op i Classens Have," sagde fader. "Men, som du vil. Vi kan jo tage vor aftensmad med og spise den derinde ved springvandet."

Lidt efter vandrede fader og moder ned ad gaden. Jeg fulgte efter med den velforsynede madkurv på armen. I hele tre dage havde jeg ikke sat foden uden for vor dør, og nu, da forløsningens time slog, var det, som om jeg slet ikke kendte byen igen. Hvilken tomhed i de ellers så livligt befærdede gader. Overalt var gardinerne nedrullede, skodderne lukkede, og skønt det begyndte at skumre, så man dog ikke et eneste lys. Alle porte og gadedøre var tilstængede, og når lyden af vore fodtrin kaldte et ansigt til vinduerne, var det kun sky og urolige blikke, som mødte os. De eneste, som ikke havde tabt humøret, var en flok forsultne hunde, der ivrigt besnusede min madkurv, og selv disse tog hylende flugten, da et drønende skud knaldede oppe fra bastionen.

"Volden er spærret," sagde fader, "så vi bliver vel nødt til at gå ned ad Gothersgaden. Hvad er det? Der er vist en ny proklamation fra Peymann. Blot man ikke tænker på at kapitulere!"

Disse ord gjaldt en lille plakat, der var slået op på hjørnet af Gothersgaden, hvor den havde samlet en flok almuesfolk og matroser, som møjsommeligt stavede sig til dens indhold. Fader skød et par af de nærmeststående til side, tog sit øjenglas og læste:

> Formedelst indfaldende omstændigheder bekendtgøres herved: At lottotrækningen i København tirsdagen den 1ste september ikke foretages ved Charlottenborg, men med Høye Vedkommendes tilladelse på altanen over løngangen ved Ridehuset, til sædvanlig tid om eftermiddagen.

"Herre Gud, skal lotteriet trækkes i aften?" spurgte moder med et suk. "Hvem kan dog have fornøjelse af det?"

"Det kan såmænd jeg," svarede fader. "Jeg tog en kvaterne i går, da jeg hørte, at vore brave livjægere havde børstet engelskmændene ud af Classens Have, og den vinder jeg nok på."

"Tror du?" spurgte moder smilende.

"Ja, ganske sikkert," svarede fader, "for det er en kvaterne med forstand. Her skal du se: 86 er tallet på vore sårede fra affæren i går, 38 fløj op med skærbåden, derfor har jeg taget det. 24 betyder dem, som sprang i søen inden krudtkammeret tændtes, og det 8 der, er tallet på dem, som blev sårede inden de nåede land. 8-24-38-86 jo, du kan være sikker på, jeg vinder."

Moder så bedrøvet på ham og sagde: "Det er en sørgelig kvaterne. Hvert tal minder om sår og død og undergang. Hvor kan du dog tænke på at spille i lotteriet i denne tid?"

"Jo, netop i denne tid," sagde fader, "hvor hver træfning er en trækning om liv og død. Det var såmænd en livjæger, der lige kom fra affæren, som foreslog mig disse tal. Nå, Herre Gud! Vi har jo ikke noget at bruge penge til i disse tider, så der er jo intet tabt, om også den rigsdaler går i luften, og vinder jeg, så er det noget til drengen der. Hvem ved, om han har mig om otte dage?"

Moder trykkede heftigt faders arm ind til sig, og et par tårer rullede langsomt ned ad hendes kinder, men fader sagde: "Nå, vander du nu høns igen? Hvor det var dumt af mig at rykke

frem med min lille hemmelighed. Jeg har nu fået sådan en lyst til at gå hen på ridebanen og se lotteriet blive trukket."

"Det er vist for sent," svarede moder og kastede et længselsfuldt blik til de store kastanjetræer, hvis toppe rødmede i aftensolglansen.

"Jeg er bange for, at der bliver for fugtigt ved springvandet," sagde fader spøgende. "Der er så trist i den store have med dens høje hække og mørke alléer, især nu. Du trænger til adspredelse, Emilie! Når vi skynder os lidt, kan vi godt nå ind på Slotsholmen. Kom nu!"

Moder kastede endnu et langt afskedsblik hen over den grønne vold, hvor gyldenrøde aftenskyer tegnede sig højt over træernes kroner. Så vendte hun sig hurtigt om og fulgte fader, som atter tog vejen tilbage mod Landemærket, hvor jeg til min store bedrøvelse fik ordre til at overlevere Dorthe den velforsynede madkurv.

Dog, jeg fik erstatning for det lidte tab. Inde på Ridebanen klang musikken os festligt i møde, altanen over løngangene var behængt med rødt klæde, kantet med guldfrynser, og ved det store lykkehjul stod galonerede betjente, mens en hvidhåret vajsenhusdreng med blottede arme og bind for øjnene tjente som den blinde lykkes sendebud. Hver gang et nummer var trukket, klang en fanfare af pauker og trompeter, og nummeret blev kastet i grams til den forsamlede mængde, som leverede en heftig bataille for den rigsort, som var prisen for dets tilbagelevering. Det var netop under en sådan kamp, at vi trådte ind på Ridebanen, og i et øjeblik glemte jeg over denne den langt alvorligere kamp, som førtes fra byens volde.

"Hvilke nummere er trukket?" spurgte fader sin sidemand, en tyk spækhøker fra Gammeltorv.

"38 og 86," svarede denne. "Fanden står skinbarligt i det. Jeg havde 68 og 83."

"Ja, han gør nok så," sagde fader og blev ganske bleg.

"Otte!" klang det med tordenstemme oppe fra altanen. Nummeret blev vist frem, rullet sammen, puttet i sit træhylster, og i samme nu fløj det ned lige for fødderne af mig. Jeg var så ubesindig at bukke mig for at tage det op, men næppe berørte jeg det, før jeg fik et puf, så at jeg tumlede over ende, og i det næste øjeblik var jeg omgivet af en hujende, brølende og bandende pøbelsværm, der lå som en levende lavine oven på mig. Politiet styrtede til og uddelte kraftige stokkeslag til højre og venstre, og midt i al denne tummel så jeg mig forgæves om efter en frelsende hånd. Til sidst blev jeg trængt ind under tribunen, hvor kampen rasede vildest, og just som en lurvet karl greb mig i nakken for at slynge mig ind i løngangen, hørte jeg tallet "fire og tyve" blive råbt lige over mit hoved og sjoveren brølede af fuld hals: "Hurra, det slår til! Det var lige en rigsort."

Da jeg åndeløs og forpustet nåede ud på pladsen, så jeg moder, som lænede sig til en af løngangens piller. Hun var ligbleg og hendes forvildede blikke stirrede angstfulde ud på den bølgende menneskesværm. "Vi har vundet, moder!" råbte jeg, idet jeg styrtede hen imod hende. "24 kom også."

Hun sluttede mig i sine arme, trykkede mig til sit bryst og hviskede med et blik mod himlen: "Ja, nu har vi vundet. Min dreng er uskadt!"

Lidt efter kom fader ned ad den trappe, som fører op til altanen over løngangene. Han så besynderlig forvirret ud, og

store sveddråber perlede på hans pande. "Gå hjem med drengen, Emilie!" sagde han hviskende. "Jeg må op og tale med lottodirektionen. Jeg har håb på at få gevinsten endnu i aften og vil smede, mens jernet er varmt. Ingen ved, hvad der kan ske i disse tider. "Heute roth, morgen todt." – Jeg vil have pengene endnu i aften."

Et par timer efter kom fader hjem med et så inderligt fornøjet ansigt, at man måtte tro sig hensat i den dybeste fred. Med ham fulgte et par gamle venner, og trods moders bekymrede ansigt blev der i al hast improviseret et lille gilde, hvor Rahbeks og Todes sange vekslede med hinanden til ud på natten. Endnu da jeg var kommet i seng og, lige fortumlet af lotterigevinsten, punchen og krigen, søgte at falde i søvn, hørte jeg faders kraftige stemme intonere: "Fryd dig ved livet", som om han i sin glæde ganske havde glemt, at truende haubitzere og mortérer vendte deres jernladte mundinger mod vort fredelige hjem. Endeligt brød gæsterne op, og under spøg og latter hørte jeg dem følge fader, som gik til sin post på volden.

Onsdagen, den 2. september, brød frem med klar himmel, frisk efterårsluft og et tindrende solskin. Urolige rygter gennemkrydsede byen og nåede selv til vort stille, indesluttede hjem. Det hed sig, at englænderne i de bestemteste udtryk havde fordret byens overgivelse og i modsat fald truet med at åbne bombardementet endnu samme aften. Moder blev bleg som et lig, da Dorthe, som havde besørget et indkøb i byen, kom tilbage med disse tidender, men hun sagde intet. Tavs og tilsyneladende rolig gik hun på en forunderlig automatmæssig måde omkring i stuerne, idet hun lukkede snart et, så et andet vindue op, for at stirre efter fader. Men han kom ikke. Derimod

hørte vi riffelskud fra den kant af volden, som var besat med Kronprinsens Livkorps og medlemmer af Københavns Skydeselskaber. Henad middag kom vor skikkelige Peter med et stort læs sand, som til Dorthes usigelige ærgrelse i al hast blev kastet over faders bøger, for sække, selv de simpleste, var ikke længere at få. Men Dorthes tålmodighed skulle stilles på en endnu hårdere prøve. Alt, hvad vi ejede af madrasser, dyner, dækketøj og puder blev båret op og bredt ud over det endnu fugtige sand. Dorthe græd og skændte, mens hun hjalp med til denne barbariske gerning, men jeg fandt, at det hele var evige løjer, og lod mig flere gange fra sparreværket hovedkulds dumpe ned i dynerne for at prøve, om de også kunne holde en bombe.

Om eftermiddagen kaldte moder mig ind i dagligstuen og pegede på en kurv, der stod på gulvet. "Løb hen til professor Bugge," sagde hun, "og spørg, om han vil være så god at tillade os, at jeg sender Dorthe op på Rundetårn med det sølvtøj, vi ejer. Han er en god ven af fader, og viser os nok den villighed! Men skynd dig, jeg kan ikke tåle at være alene."

Professor Bugge var uheldigvis ikke hjemme, da jeg åndeløs nåede hans bolig. Han var taget op på Rundetårn for at træffe anstalter til at sikre de kostbare instrumenter i observatoriet. Heldigvis gik jeg i skole med en af Bugges sønner, og denne lovede mig at skaffe den forlangte tilladelse, når jeg til gengæld ville love ham, at vi i fællesskab skulle bære sølvtøjet op i tårnet, hvor vi ville gemme det bag en af de store runestene, som stod i forsalen. Moder syntes ikke rigtig om denne plan, men da fader kort efter kom hjem, fik vi den forlangte tilladelse, og særdeles stolte over den tillid, der vistes os, slæbte vi den svære kurv op

ad sneglegangen med det forsæt at gemme den så godt, at selv den snildeste englænder ikke skulle finde den.

Der var imidlertid så meget at se og beundre i del gamle tårn, al vi ikke så hurtigt vendte tilbage. Sneglegangen var pakket fuld af malerier, sengklæder og bohave, så den lignede en uhyre marskandiserbutik, hvorigennem kun en snæver løngang snoede sig. Oppe på observatoriet havde den lærde professor Bugge travlt med at skrue de sælsomme instrumenter fra hinanden, og inde på Trinitatis kirkeloft, hvor universitetets bogsamling opbevaredes, gjorde man de sidste anstrengelser for at sikre disse kostbare skatte mod ild og jern. Her var nok at række hånd til, og inden vi vidste et ord af det, var vi draget med i tummelen og hjalp efter evne til at flytte de sjældneste bøger efter den anvisning, der blev givet os.

I min rastløse iver havde jeg ganske glemt tiden. Ja, jeg mærkede knap, at det begyndte at mørknes, før professor Bugge gjorde mig opmærksom derpå. "Nu kan det være nok for i dag," sagde han. "Hjemmet kræver også sin ret, og dine forældre er vist urolige for dig. Hils din fader og sig, at jeg nok efter evne skal værge de småting, han har betroet mig, og – ja, vent lidt – det er bedst, jeg sender din fader et par linjer om den sag."

Bugge gik ind i observatoriet, og imidlertid havde jeg den rigeste lejlighed til fra tårnets platform at betragte den dødsdømte hovedstad. Alt var så fredeligt og stille. Vinden, der havde blæst friskt hele dagen, havde lagt sig, og langt ude i vest stod nogle store, rødviolette skybanker, hvorunder solen havde søgt hvile. Nogle krager flagrede endnu i højrøstet skænderi omkring kirkespiret, og af og til strøg en enkelt, forvildet svale

med sin høje, skarpe kvidren hen over tårntinden. I Rosenborg Have kunne jeg tydeligt se de pyramideformede takstræer, springvandet og grupper af mennesker, som var lejrede om det. Fra voldene lød en trommehvirvel, blandet med klangen af livjægernes horn, men uden for byen, hvor skyggerne begyndte at sænke sig, var alt så forunderligt stille. Jeg stod lænet til rækværket og grundede over, hvorfor man ikke i aften så rødkjolernes kolonner og heller ikke hørte deres retræte, som ellers lød ved solnedgang. Så underligt det synes, fik jeg den tanke, at englænderne var i færd med at drage bort, og jeg ville just ind for at meddele professor Bugge denne mærkelige opdagelse, da jeg på en gang så det glimte fra over hundrede steder, som om store ildsøjler flammede op af jorden. I det næste øjeblik rystede det gamle tårn under mine fødder, himmel og jord syntes at styrte sammen i et eneste, uhyre brag. Drøn fulgte på drøn, flamme på flamme, og til min usigelige forfærdelse så jeg brandrøde, lysende meteorer i store buer at bevæge sig op mod den sorteblå himmel for i næste øjeblik med et bedøvende brag at bore sig ned gennem tage og mure, som de knuste i tusinde stumper. Så uventet, så voldsomt og så forfærdeligt begyndte dette bombardement, at byen under mine fødder syntes at stå i et skrig lige fra den ene ende til den anden. Nødråb af kvinder, jamren af børn, blandede sig med de skarpe, forvildede skrig af tusinde fugle, som på en gang fløj i vejret, opskræmte af deres trygge søvn ved skuddene, som nu på det kraftigste besvaredes af kanonerne fra voldene. Jeg blev stående som forstenet, en usynlig magt tvang mig til at stirre ud mod dette glimtende ildhav, som uafbrudt sendte sine flammende stænk ind over den ulykkelige by, hvor tusinde

forvirrede stemmer krydsede hinanden. Nede i de folketomme gader begyndte et feberagtigt liv at røre sig, for i den første forskrækkelse styrtede alle ud i det fri, dels for at se, hvad der var på færde, dels fordi de troede sig sikrere der. Men desværre, man blev hurtigt belært om det modsalte. Skorstene og gavle ramlede ned mellem hinanden, tagstenene splintredes, vinduer klirrede og sprang. Brostenene, ja selv de tungeste fliser, reves op og slyngedes til alle sider med en sådan voldsomhed, at ingen var sikker i mange hundrede skridts afstand fra de nedfaldende bomber. Jeg kan ikke beskrive Dem den forfærdelige, næsten vanvittige stemning, som lyden af disse talrige projektiler vakte, og som endnu får mig til at gyse af rædsel. Bombernes stødvise hvæsen blandede sig med brandraketternes hvislen, og stangkuglernes skarpe hvin kunne lydeligt skelnes fra granaternes susen. Det hele dannede en uafbrudt tordnende brølen og bragen, som ikke kan sammenlignes med andet end udbruddet af en vulkan. Pludseligt så jeg en af disse glødende, funklende stjerner spille næsten lige over mit hoved. Den sænkede sig med rivende fart, og i samme øjeblik var det som om et stormstød kastede mig over mod observatoriet. Jeg hørte et bedøvende brag, tusinde ildglimt flammede for mine øjne, og i samme minut haglede murgrus og kalk ned over mig. Da jeg rejste mig op, så jeg til min forfærdelse, at der manglede et stort stykke af observatoriets mur, og at taget på den gamle bryggergård ud mod Købmagergade var splintret i stumper og stykker. I det samme kom professor Bugge ilende ud til mig. Han var dækket med kalk og støv, hatten var fløjet af, og den ellers så sirlige paryk var pudret på en måde, som den vist aldrig havde drømt

om. Men dog havde han ikke tabt fatningen og endnu mindre modet, skønt bomben havde strøet kalkstøv og grus på det papir, han rakte mig. "Gud være lovet, at du ikke har taget nogen skade," sagde han venligt og tog min hue, som endnu lå på platformen. "Det var den første hilsen, som englænderne bragte vort gamle tårn. Jeg vil også håbe, det bliver den sidste. Fly din fader dette brev og sig ham, at her er plads til flere. Skynd dig nu, og Gud være med dig!"

I den største forfærdelse ilede jeg ned ad den skumle sneglegang, som mørket gjorde endnu uhyggeligere, og hvor braget af de springende bomber lød med hundredfold fordoblet styrke. Ude på gaden hørtes brandråb, blandet med piben og klemten. De svære sprøjter rumlede tungt af sted, fulgte af sluffer og brandkar, og på den modsatte side af Landemærket bar man en hårdt såret kvinde af sted, som udstødte de mest hjerteskærende klageskrig. Nu først stod faren for mig med hele sin frygtelige rædsel. "Hvis det var moder!" tænkte jeg i den mest knugende angst, og uden at tænke på andet, ilede jeg i det voldsomste løb hjemad, uden at ænse de nedraslende tagsten og glasskårene, der klirrede om mine fødder. Først da jeg var hjemme i vor lille, hyggelige dagligstue og kastede mig i moders arme, fattede jeg den synd, jeg havde begået. Fader var atter på volden, og hun var blevet næsten afsindig af skræk, da Dorthe havde fortalt hende, at en bombe havde truffet observatoriet. Hånd i hånd sad vi hele den lange, græsselige nat, lyttende til brandraketternes hvislen og bombernes uafbrudte knald. Bryst mod bryst sad vi ganske tavse i den lille, mørke stue, hvor vi gennem vinduerne kunne se det rødlige skær af brødrene Tuteins store pakhus, hvis rige bomuldsbeholdning blussede

hen som et flygtigt fnug i løbet af en time. Åndeløse, rædselsslagne sad vi til solrødmen afløste brandskæret, til råbene på gaden forstummede, og bombardementet hørte op. – Klokken var dengang otte.

Opad formiddagen kom fader hjem, udmattet at nattens anstrengelser. Moder udstødte el skrig, da hun så ham, for han var oversprøjtet med blod og plettet i ansigtet af krudtstænk, begge dele følgerne af en bombe, som var faldet på volden, og som havde såret og dræbt flere af de håbefulde, unge mænd, der udgjorde Kronprinsens Livkorps. Fader selv var blevet frelst som ved et vidunder, og hans chakot bar endnu vidne derom, for på dens ene side var et stykke afskåret så glat, som om det var sket med en kniv. Han tog imidlertid sagen meget roligt, spiste sin frokost, spøgte med moder og gik så til sengs en heroisme, som fyldte mig med forbavselse, for det syntes mig umuligt, at nogen kunne sove. Og dog sov fader trygt til helt ud på eftermiddagen, så at jeg først fik lejlighed til at give ham professor Bugges brev næsten i samme øjeblik, som han stod på springet til at ile op på sin farefulde post. Han læste det hastigt igennem, rynkede øjenbrynene let og sagde til moder: "Bugge skriver, at han har plads til dig og drengen på tårnet. Hvad mener du?"

Moder så på ham med tårefyldte øjne og spurgte: "Skal jeg være alene også i nat?"

"Det ved jeg ikke," svarede fader. "Måske kan jeg få doktor Wimmer til at tage min plads henad daggry. I så tilfælde skal jeg komme."

"Så bliver vi, hvor vi er," sagde moder med et resigneret blik. "Den, som lægger sin skæbne i Herrens hænder, er sikker

overalt."

Fader vendte sig på dørtrinet. Han var selv ikke synderlig troende, og havde et par dage i forvejen ladet et par satiriske bemærkninger falde i anledning af den ærværdige biskop Balles besøg på voldene, men nu greb han moders hænder, trykkede dem mellem begge sine og sagde med bevæget stemme: "Himlen bevare dig og drengen, og lad os samles igen til fred og glæde!" Dermed kyssede han hende og tog mig så heftigt i favn, at vejret næsten gik fra mig.

Lige som han ville gå, standsede moder ham og sagde: "Bliv ikke vred over mit spørgsmål. Du ved, jeg er en hare, som mister besindelsen, hvis der indtræffer noget. Sig mig," vedblev hun med dæmpet stemme og klyngede sig tæt op til ham, "hvad skal jeg gøre, hvis der falder en bombe her i huset, mens du er borte? Jeg tænkte derpå hele den forrige nat."

"Du skal slet ikke tænke derpå," sagde fader smilende. "Loftet har vi jo, takket være mit stakkels bibliotek, gjort så fast, al ingen bombe let vil trænge igennem, og skulle den tænde deroppe, har vi jo også vand ved hånden. Der er altså intet at frygte for."

"Men hvis der nu kom ild i huset," spurgte moder, "hvad skal jeg så redde?"

"Tre ting," sagde fader. "Dig selv, drengen og den gamle terrin, som står inde på chatollet."

"Den gamle terrin!" udbrød moder forundret.

"Ja vist," svarede fader, "den er mig nu det dyreste stykke næst efter dig og ham. Dorthe har bundet den ind i en serviet, og skulle der komme noget på, kan du jo let bære den over i tårnet

til Bugge. Det var skade, at han ikke fik den sammen med sølvtøjet."

Moder ville spørge, men fader var alt nede ad trapperne, hvor han mødte Dorthe, som trods sin forskrækkelse ikke havde kunnet lade være at gå lidt over til bageren for at spørge nyheder. "Pas godt på dronningens terrin, Dorthe!" hørte vi ham råbe i gadedøren. "Englænderne og du skal times al landsens ulykker, hvis den ikke er hel, når jeg kommer tilbage."

Eftermiddagen sneg sig langsom og pinefuld hen. Hver gang der hørtes et skud fra voldene, troede man, at nattens rædsler skulle begynde på ny, og når der opstod nogle øjeblikkes stilstand, stak man med beklemte hjerter hovedet ud ad vinduet for at høre, om det var sandt, at byen ville kapitulere. Dette rygte havde nemlig Dorthe bragt hjem med fra bageren, og skønt nattens ødelæggelser havde været betydelige, var modet dog endnu ikke kuet. Ja, selv Dorthe svor højt og dyrt på, at hun hellere ville bære alle sine sengeklæder op på loftet end stryge flag for englænderne, og det var meget i hendes mund.

Endelig slog klokken otte. Slagene rullede tungt og malmfast ud fra Frue Kirkes mægtige tårn, hvis skyhøje spir endnu hævede sine tre lueforgyldte kroner i vejret, rødmende i aftensolen. Lige som det sidste slag forstummede, lød, blandet med efterklangstonerne, en hvæsende susen i luften – det var bombardementet, som begyndte igen. Nu kendte vi lyden. Dog var det denne gang, navnlig i begyndelsen, ikke nær så voldsomt som den foregående nat. Knald fulgte efter knald, men langsomt og med så afmålte mellemrum, at man næsten kunne beregne, når skuddet ville komme. Bombe dalede efter bombe, men enkeltvis, spredt, dog alle næsten i samme linje,

fra Petri Tyske Kirke og Rundetårn, der lå så uheldsvanger nær ved os! Rygtet fløj fra hus til hus, at englænderne havde afskudt al deres ammunition, så at bombardementet ville standse af sig selv. Ak, vi kendte dengang kun lidt til vore fjenders snedighed og styrke! De havde den foregående nat troet at kunne fremkalde en panisk skræk ved den voldsomhed, hvormed de havde slynget deres jernregn ind over byen, men de havde mærket, at det var mænd og ikke kvinder, som forsvarede den. Nu gjaldt det om at koncentrere skydningen mod bestemte mål, og hvilke kunne man vælge bedre end Petri, Frue og Runde Kirke, hvis høje tinder afgav fortræffelige sigtepunkter. Det var ikke mangel på ammunition, som forårsagede englændernes langsomme skud. Det var en ny indskydning efter tårnene, der fandt sted, og lidt efter lidt begyndte atter de forfærdelige bomber at regne ned med en sikkerhed, som gjorde dem endnu frygteligere.

Vi havde hørt klokken fra Frue Kirke slå tolv. Moder havde tændt en håndlygte, som til yderligere sikkerhed var stillet under bordet, og ved dens matte skær sad gamle Dorthe, moder og jeg i en krog af dagligstuen uden at tale et ord. Vi havde flere gange hørt bomber springe i nabolaget, og skrig af sårede, der transporteredes til hospitalerne, men hver gang sådant passerede, trøstede moder mig med de gode dyner på loftet, og angsten svandt atter bort.

Endelig var lyset i lygten brændt ned. Flammen greb fat i papiret, som blussede op med et flakkende skær, og i dette forekom det mig, at alle genstande i stuen fik et uhyggeligt, næsten spøgelsesagtigt liv. Ja, om det så var moder, syntes det mig, at hun var blevet forandret – så ældet havde jeg aldrig set

hende. Dorthe fo'r ved den stærke lysning op af sin halvslummer og råbte: "Jøsses kors! Nu brænder Trinitatis!" Men da hun opdagede sin fejltagelse, greb hun småskændende den brændende lygte med sit forklæde og bar den ud for at sætte et nyt lys i den. Der blev bælgmørkt i stuen. Jeg hørte kun det gamle bornholmske urs taktfaste dikken og den skarpe knirken af Dorthes sko ude i spisekammeret. Da lød der pludseligt et buldrende, drønende brag. Dørene fløj op, som gik der en storm igennem huset – klirren af ruder, haslen af mursten, styrten af bjælker og sparrer, som syntes at rive alt med sig i et buldrende, tordnende fald – det var det sidste jeg opfattede. Resten forsvandt i en forvirret, tågeagtig drøm, hvor jeg syntes at blive løftet højt i vejret af stærke, usynlige hænder, som derpå hovedkulds slyngede mig ned i en gabende, bundløs afgrund.

Da jeg atter slog øjnene op, så jeg et snævert, spidsbuet vindue, hvorigennem der trængte et klart, brandrødt skær, der tegnede sig skarpt på en favnetyk mur lige over for mig. En gammel mand med hvidt hår støttede mit hoved, og en ung, bleg kvinde bøjede sig over mig, mens tårerne fra hendes forgrædte øjne dryppede ned på mine kinder. "Han lever!" hviskede en stemme bag ved mig, og i en mat, halv gennemsigtig tåge syntes jeg at se et ansigt stirre forskende på mig. Jeg lukkede mine øjne, for det røde lys smertede mig, men da jeg atter åbnede dem, kendte jeg omgivelserne. Det var ikke noget skummelt fængsel, således som jeg først havde troet. Det var en rummelig vinduesfordybning i det gamle Rundetårn, og det var professor Bugge, som støttede mit febertunge hoved, der lå på moders skød. "Vær nu ikke forknyt, lille madam!"

sagde han med sin rolige stemme. "Drengen fejler jo ikke noget. Det har kun været lufttrykket, som har bedøvet ham. Bliv nu blot her og gør ingen anstalter til at søge Deres mand. Han er på sin post og får vel nok at vide, hvor De er. Gå blot lidt fra vinduet med drengen! Nu trænger han ikke til frisk luft, og murene her skal nok tage deres tørn. Der er både i går og i dag prellet mere end en bombe af imod dem. Kong Christians murværk løber man ikke så let over ende."

Moder greb fat i fligen på hans frakke og søgte at holde ham tilbage, men han gjorde sig lempeligt løs fra hendes tag og sagde: "Undskyld mig, bedste madam! De er nu så sikker, som nogen kan være det i denne bedrøvelige tid, og Deres gamle Dorthe har jeg allerede sendt bud efter. Nu må jeg op på observatoriet. Det er derfra, at jeg har iagttaget Jupiters drabanter, men i nat er der andre drabanter at kigge efter. Far vel!"

Med disse ord gik den gamle professor op ad sneglegangen lige så rolig som ellers, og lidt efter forlod også den tilkaldte læge os. Med hvert øjeblik vendte kræfterne tilbage, og snart var jeg så frisk, at moder kunne fortælle mig de nærmere omstændigheder. En bombe havde ramt vort hus. Det i forvejen stærkt tyngede loft havde givet efter, og med en sådan magt havde projektilet virket, at det var gået igennem alle tre etager lige ned i kælderen, hvor det var sprunget med et bedøvende brag. Lidt efter havde brandrøg fyldt alle værelserne, og da moder havde kigget ind i det næste værelse, havde hun kun set et gabende hul, hvor ilden glimtede dybest nede – det måtte være sengklæderne og faders bøger, som havde fænget. Fuld af rædsel havde hun grebet mig i sine arme, og uden at sanse

noget andet, var hun styrtet ud på gaden og op i tårnet, hvor hun til alt held straks havde truffet professor Bugge, som havde ladet en læge hente fra Vajsenhusapoteket. Hvor gamle Dorthe var blevet af, vidste hun ikke. Hun havde hørt hende sysle ude i køkkenet, kort før bomben faldt, men efter eksplosionen var alt blevet stille, og moder havde kun haft en tanke – at redde mig.

Netop som moder havde endt sin bedrøvelige fortælling, lysnede det så stærkt op i det gamle tårn, at jeg i første øjeblik troede, at der var gået ild i den masse møbler, som var opstablede i den nederste del af sneglegangen. "Brand i Landemærket nr. 17!" råbte en hæs stemme nede fra gaden, og moder udstødte et skrig af forfærdelse – det var jo vort husnummer. Jeg slæbte mig, halv fortumlet som jeg endnu var, hen til tårnvinduet, og ganske rigtigt – det var vort gamle, kære hjem, som nu skulle fortæres af de grådige luer. Flammerne stod allerede højt i vejret og spillede som rødlige slanger fra stueetagens vinduer op over de indslagne ruder på første sal. Den af bomben fremkaldte åbning virkede som en skorsten, hvorigennem luerne med hvislende susen banede sig vej, og inde i huset var alt så lyst, at jeg tydeligt kunne se gardinerne på faders seng, der endnu stod uredt fra om middagen. Moder havde stillet sig ved siden af mig og lagt armen om min hals. Hun ænsede i dette øjeblik ikke faren ved at stille sig lige i tårnets glamhul. For hende skulle nu alt tilintetgøres: Hendes hyggelige hjem, hendes ungdoms erindringer, hver en lille bagatel, som hun under sit samliv med fader havde anskaffet og fået kær. Vi så de grådige luer strække deres flammetunger ind i vor lille, rolige dagligstue, så dem sno sig hen ad gardiner og tapeter, der faldt ned som glimrende ildfugle, så dem slikke op

ad det gamle bornholmske stueur, hvis messingvisere glimtende pegede på ti minutter i to – så lød et dumpt brag, de bindingsværks mure gav efter, lofterne styrtede ned, taget sank drønende sammen, og op gennem det sorte, sammenfiltrede bjælkeværk strakte luerne deres røgomhyllede tunger, som om de jublede over sejren. "Nu har du intet hjem mere," sagde moder, og disse ord greb mig med en så forstenende rædsel, at jeg sank ned på stengulvet og følte mig en afmagt nær.

En times tid efter kom professor Bugge igen ned til os. "Jeg må forberede Dem på en sørgelig efterretning, kære madam," sagde han. "Deres gamle Dorthe er ingen steder at finde. Efter al rimelighed er hendes lig nu begravet under det sammenstyrtede hus. Jeg har tre gange haft bud derovre, men tømmermester Kjerulff, som leder slukningen, har gentagne gange forsikret mig om, at intet levende væsen fandtes i bygningen. Han var derinde kort før den faldt, men der var intet at opdage."

Moder brast i en heftig gråd, men Bugge tog hende blidt ved armen og sagde: "Lad de voldsmænd kun skænde og brænde vor uskyldige stad! Hver blodplet og hver flamme skal hjemsøge dem igen, så sandt der er en retfærdig Gud."

"Ak, hvad bryder jeg mig om gengæld," hulkede moder.

"Nej, men det gør jeg," sagde Bugge og kastede et harmfuldt blik op til den ildgnistrende himmel. "Jeg hader dette troløse Albion, dette bigotte land, som oplyser Bibelens skriftsteder med flammende granater. Jeg afskyr disse vandaler, som så lidt agter videnskab, kunst og gudsfrygt, at de netop retter deres djævelske redskaber mod dens templer, men Himlens straf skal ramme dem, selv om vore øjne lukkes forinden."

"Mit stakkels, gamle hjem!" sukkede moder, og stirrede ned på gaden, hvor brandfolkene gjorde de yderste anstrengelser for at dæmpe ilden.

"Kom nu med mig, kære madam!" sagde Bugge venligt. "Det var en dårlig plads, jeg valgte for Dem i denne ulykkelige nat. Nu skal De få en, hvor De ikke har alle disse rædsler for øje."

Med disse ord tog han moder under armen og førte hende op til den øverste, aflukkede del af sneglegangen, hvor vinduerne var tilmurede, og hvor det store, tomme rum kun oplystes af en lygte, som var ophængt på muren. Her tog moder og jeg plads på det bare stengulv, og her tilbragte jeg resten af bombardementets anden nat. Kun én gang lykkedes det mig at slippe ud og i følge med Bugges ældste søn at stige op gennem lugen til tårnets platform. Hvilket forfærdeligt syn i dybet dernede! Snart glimtede det hist, snart luede det her, snart styrtede et tag, snart bragede en gavl og gav luft for flammer, som rundt omkring kun oplyste død og ødelæggelse. Når vi så fra dette skue hævede blikket op mod den himmel, der ellers kun oplystes af stjernernes rolige blinken, så vi tusinde truende kometer, som med deres flammehaler drog et ildrødt spor hen over den sorteblå nattehvælving indtil de dalede i gnistrende fald som dødbringende stjerneskud. På mangfoldige steder brændte huse og gårde i lyse luer, og gennem de mennesketomme gader jog sprøjterne rastløst af sted, fulgte af deres uforfærdede mandskab. Heller ikke den nat var englænderne i stand til at tænde byen, for skønt der var udbrudt ild på mangfoldige steder, lykkedes det dog brandkorpset, som var forstærket til fire tusinde mand, at tvinge de frembrydende luer. Ak, vi havde katastrofen tilbage!

Endelig brød solen frem. På en uhyggelig, spøgelsesagtig måde kæmpede det svage, voksende dagskær med de rødlige luer, som endnu hist og her steg højt imod himlen. Morgentågen, der endnu indhyllede fjendens batterier, blandede sig på en sælsom måde med den grågule brandrøg, som tung og kvalm langsomt drog hen over byen. Dagen brød frem i hele sin solvarme glans, men den bragte hverken fred eller hvile. Tværtimod vedblev englænderne at kaste brandraketter og bomber ind i den halvt ødelagte stad. Faren voksede med hver time, for i daglysningen var det umuligt at beregne bombernes fald, og trangen til livets første fornødenheder tvang mange ud i det fri. Hos moder og mig steg forventningen og spændingen med hver time. Fader kom ikke – ja, der kom ikke engang et bud. Skulle han være faldet? Dette frygtelige spørgsmål indesluttede moder og jeg med ængstelig omhu i vore hjerter, men i vore ansigter stod det skrevet med sjæleangstens spændte træk, og hver gang vi hørte fodtrin, fo'r vi begge instinktmæssigt op, stirrede lyttende på hinanden og satte os så tavse ned igen. Professor Bugge lod sig ikke se. Han havde ved daggry forladt tårnet for at redde manuskripter og optegnelser i sit hjem, og således var vi overladte til os selv, en stakkels, fortvivlet kvinde og et barn, som lige havde lært: "Du skal ikke ihjelslå".

Da åbnedes døren, og vor gamle, trofaste Peter stod for os med en lille lap papir i hånden. Moder næsten rev det fra ham, brød det skæbnesvangre segl og læste: "Jeg ved desværre alt. Gården er brændt, mit bibliotek ødelagt. Lad kurven blive stående hos Bugge, og red dig med drengen til Niels Johansen i Sundbyvester. Terrinen må du ikke betro til andre end Peter.

Han kan hjælpe jer derud, men I må følge langs med volden, for der er I sikrest. Spild intet øjeblik! Når natten kommer, vil netop tårnene blive de mest udsatte punkter. Hils Bugge, og tak ham for hans godhed. Så snart min tjeneste tillader det, skal jeg søge jer på Amager."

Moder foldede brevet sammen og så med et forstyrret blik på Peter, der sagde: "Jeg skulle hilse madammen så flittigt fra husbond og sige, at madammen ikke måtte glemme den gamle terrin. Husbond har såmænd ikke haft andet i hovedet den hele nat."

"Min Gud, hvad vil han med den?" spurgte moder forvirret.

"Ja, det ved jeg ikke så lige," svarede Peter og kløede sig i sit gråsprængte hår. "Jeg synes også, det er underligt nok, at husbond er så øm over den, nærenstid han har de nye. Men husbond sagde, at jeg skulle bringe den i salveten lige ud på Amager og ikke vige fra den, før jeg havde leveret den til Niels Johansen selv. Han er jo sognefoged og brandkommissær, så han kan vel bedst hytte den."

"Den er brændt," sagde moder med smertelig stemme.

"Ja, så får vi vel købe en ny under vejs," bemærkede Peter, "skønt det vil falde lovlig hårdt at finde en postelinshandler, som har noget af sit kram helt endnu. Å, Herre Jøsses, hvor det vil falde husbond hårdt med den gamle terrin!"

"Jeg har intet at købe for," sagde moder sukkende. "Vi fik ikke reddet andet, end hvad vi gik og stod i."

Der fløj en underlig skælven over Peters gamle, ærlige ansigt. "Ja, jeg har vel nok en dalers penge i lommen," sagde han tøvende. "Hvis madammen ikke vil forsmå dem, så kunne jeg jo

springe ned og købe en terrin på Kultorvet, for doktoren skal dog have sin mad på en ordentlig måde."

"Nej vist ikke, Peter!" sagde moder og kunne trods sin bevægelse næppe tilbageholde et smil. "Niels Johansen giver os nok på borg, hvad vi behøver, han har nu kendt min mand i så mange år."

"Ja, lad os så gå!" sagde Peter betænksomt. "Ret nu synes jeg, at det begynder at hofte lidt med bomberne, og det var dog fælt, hvis man fik sådan en gripomminus i hælene."

Moder bandt sit tynde silkesjal om hovedet, og jeg trykkede min kasket fastere ned over panden – det var alt hvad vi havde af overtøj. Gennem det sammenstuvede bohave, forbi jamrende kvinder og børn banede vi os langsomt vej ned ad sneglegangen og trådte ud på gaden. Hvilken ødelæggelse! Tragtformede huller var borede dybt ned gennem brolægningen, og denne var revet op, sprængt og splittet til alle sider. Af husene i Kannikestræde var der næsten intet, som jo ikke var mærket af ild og jern, og dybe, gabende revner i de faldefærdige mure viste, hvor forfærdeligt denne del af byen havde lidt. Glasskår, stumper af tagsten, sparrer og bjælker lå spredte rundt omkring, og enkelte steder var murgruset vokset så højt, at moder med nød og næppe kunne komme over. Det gik dog tåleligt, til vi nåede Frue Plads, men her, lige på hjørnet af Fiolstræde, lå et kvindelig, så gyseligt lemlæstet, at moder fik ondt og måtte bæres ind i en port. Frue Plads var spærret af strandvagter, som nødte os til at gå ad Skidenstrædet, den nuværende Krystalgade, hvorfra vi, uhindrede af brandfolk og sprøjter, kunne nå St. Pederstræde. Men her var det som alle de onde og dæmoniske magter, hvorover krigen råder, havde

udgydt hele deres rædsel. Muren omkring St. Petri var skudt sønder og sammen, svære grundstene var revet op og slyngede ind gennem murene på de nærliggende bygninger, og kirkegården selv var som gennempløjet af granater. Ikke en rude i de store kirkevinduer var hel, og træerne så ud som om en susende orkan havde afmejet deres grene. Men det forfærdeligste skue afgav dog ligkapellet. Ramt af talrige bomber, var dets tag bortrevet, dets mure sønderknuste, dets hvælvinger gennembrudte og vaklende. Ja, selv de døde, som i så mange år roligt og uforstyrret havde slumret i deres grave, var ikke forskånede af en fjende, som roste sig af at føre civilisationens banner rundt om hele jorden. De centnertunge bomber var ikke tilfredse med at sønderflænge og lemlæste de levende. Dybt ned i de dødes hvilesteder var de trængte, havde sønderslået selv de sværeste egetræskister og ført dødens hele gyselige rædsel op til dagens blændende solskin. Hvad kærlige hænder havde fredet i århundreder, hvad slægt og venner havde prydet med blomster og kors, havde to nætters vandalisme skamskændet og ødelagt. Brudstykker af epitafier, stumper af kister, sønderflængede ligklæder og radbrækkede skeletter lå her spredte i en gyselig, forvirret blanding, og over alt dette skinnede septembersolen med sin milde, rolige glans, mens hist og her en lille gruppe af brogede asters eller sent blomstrende roser tittede frem af murgruset.

Moder holdt begge hænder for øjnene, og var ikke at formå til at bøje om hjørnet af kirkegården. Ved den frygteligt medtagne bispegård blev vi atter standsede af brandvagten og fik ordre til at tage vejen op ad St. Pederstræde, men moders jamren og gråd bevægede selv disse hårdføre folk til at bryde deres ordre,

og i største skynding flygtede vi frem over Frue Plads. På jorden lå en underlig, lang tingest, som jeg troede var en forgyldt lanse, men Peter viste op mod den urskive, som vendte ud til Studiestræde, og nu så jeg, at det var den lange viser, som var blevet afrevet af en engelsk kugle. Urskiven ud imod universitetet var derimod hel, og da tårnet den næste nat styrtede sammen, holdt den selv i faldet og viste på slaget tolv, et tegn på, at uret var vedblevet at gå længe efter at ilden havde angrebet spiret. Dog, jeg skal ikke længere dvæle ved disse enkeltheder, som hos mig kun vækker bitre og sørgelige minder.

Allerede på Gammeltorv fik vi at vide, at Langebro var spærret, og vi nødtes således til at tage vejen over Knippelsbro. På Ridebanen så vi et løjerligt syn. De samme løngange, der tre dage i forvejen havde genlydt af tallotteriets larm, afgav nu tilflugtssteder for grædende kvinder og børn, som håbede at finde et ly for de engelske bomber under de faste, hvælvede buer. Jo mere vi nærmede os det frelsende Christianshavn, hvorhen fjendens bomber kun undtagelsesvis var nåede, desto mere tiltog trængslen og forvirringen, råbene og skrigene – for alle søgte nu udad mod Amager, som det eneste sikre punkt. Det var en ren babylonisk forvirring, et sandt billede på Jerusalems forstyrrelse, som for et øjeblik tvang moder og mig til at tage vor tilflugt til Børsopgangen, hvorfra vi kunne iagttage den flygtende mængde. Bombardementet syntes med et slag at have sprængt alle bånd, al standsforskel, ja selv den simpleste blufærdighedsfølelse. Fornemme folk kom vandrende med deres børn på armen. Rige, svagelige damer blev slæbte af sted på bærebøre, og talrige, mest fattige kvinder ilede

jamrende af sted i en dragt, som viste, at de om natten lige var sprunget ud af deres senge. Vogne var ikke til at opdrive for guld, hestene var enten skudte ned eller taget i forsvarets tjeneste, og således drog disse blege skarer af sted til fods, bærende i deres arme enten grædende små eller den smule, som de havde fået tid til at gribe i flugten.

Endelig nåede vi Amagerport, den eneste, som stod åben, og da vi trådte ind i dens skumle hvælving, som har set så mange syndere køre til retterstedet, forekom selv det hæslige stenhoved over porten mig som en frelsende engel, der vinkede fra fængsel og død til befrielse og liv. Det smilende Amager lå for os, endnu uberørt af krigens rædsler, og snart fandt vi under Niels Johansens gæstfri stråtag den hvile, hvortil vi trængte så hårdt.

Jeg sov endnu trygt, da jeg pludseligt følte nogen, der sagte rørte ved min skulder. Forvirret for jeg op, og i en sælsom, rødlig belysning så jeg moder stå bleg og grædende for mig. "Nu brænder København!" sagde hun med skærende stemme. "Du skal ud og se det, for at du kan huske mordbrændernes folk og lære at hade dem."

Det gøs i mig. Aldrig havde jeg hørt min fromme moder tale således. Uden at sige et ord mere tog hun mig i hånden og førte mig op på Niels Johansens loft, hvor jeg gennem den åbne luge kunne se byen i hele dens udstrækning. Barmhjertige himmel, hvor forfærdeligt! Et eneste bølgende, flakkende hav af flammer, som spejlede deres spidstakkede, himmelstræbende tunger i Kallebodstrandens krusede bølger, og over dette hævede sig som en uhyre illumineret søjle Frue Kirkes slanke spir, hvis kobberbelægning vi kunne se gradvis smelte bort som

isflager for vårsolen. Dets tre luegyldne kroner funklede endnu i flammernes skær, de store malmklokker kunne tydeligt skimtes gennem bjælkerne, og af og til bildte jeg mig ind at høre sangværkets toner. Ilden flammede som kæmpemæssige bål fra de store tømmeroplag på Vesterbro, strakte sig derfra over den nordlige del af byen lige til Gothersgaden, og hvor den rasede heftigst, regnede englændernes bomber og brandraketter ned som stjerneskud i en augustnat. Endnu ragede det mægtige spir som en kæmpe op over alle disse brændende dværge. Så begyndte det at vakle. Man hørte dumpe brag af de centnertunge klokker, som en for en styrtede ned, knusende hvælvingerne i deres fald og førende ildens rædsler med sig til kirken og gravkapellet, hvor de tændte selv de henslumredes kister. Endnu et øjeblik stod tårnet, omhyllet i flammer fra tinde til fod, så svingede det et par gange langsomt frem og tilbage, kronerne lyste endnu en gang mod nattehimlen som symbol på nordens skønneste håb – da lød et forfærdeligt, alt overdøvende brag, jorden sitrede under vore fødder, flammer, gnister og brande fo'r knitrende til alle sider, og da den sorte, kvælende røgsky drog bort, så vi kun det kullede, firkantede tårn, som engang havde båret Danmarks stolthed. Så mægtigt og rædselsvækkende var spirets fald, at der selv hos fjenderne indtrådte et øjebliks stilhed, men i det næste minut sås atter de rødglødende kugler at stige op mod himmelbuen, og samtidigt dermed hørte man tre vilde, jublende hurraer, som forkyndte, at nu havde den konges lejesvende, der offentligt kaldte sig *troens forsvarer*, skamskændet endnu et af Herrens viede templer.

Jeg sov ikke mere den nat. Der var kommet en rædsel over mig, men ved siden af rædslen en sugende hævntørst, som fik mine kinder til at gløde. Hele den øvrige nat blev jeg stående ved loftslugen, stirrende snart op mod den luerøde himmel, hvorpå røgskyerne tegnede sære, fantastiske figurer, snart ind over staden, hvor de grådige ildsluer strakte sig videre og videre, og hvor hvert håb om redning syntes at være opgivet. Dybt, uendeligt tungt og smerteligt prægede den nat sig i min unge erindring. Jeg er nu en gammel mand, snart hen ved de firs, men aldrig har jeg siden den nat talt med en englænder, aldrig tilgivet eller glemt.

Da den ærlige Niels Johansen næste dag kom ind og meldte, at København ville kapitulere, blegnede moder og så på ham med et blik, som om hun ikke kunne tro denne efterretning. "Nu er alt tabt, selv æren," sagde hun og gik ud af stuen. Jeg ilede efter hende og fandt hende liggende besvimet ved det grøftedige, der omhegnede Niels Johansens mark. Fortvivlet kastede jeg mig over hende, græd og jamrede, for jeg troede hun var død – da følte jeg et kraftigt tag i skulderen, en velbekendt stemme lød for mine øren, det var faders stemme. Den skønneste musik kunne ikke have fyldt mig med større henrykkelse. Lidt efter slog moder øjnene op, de blege kinder fik liv og rødme ved at se den uskadt, hun elskede højst, og hånd i hånd tog vi alle tre vejen til Niels Johansens hus, takkende et nådigt forsyn for vor frelse.

Da vi var kommet ind i den halvmørke storstue, og fader med få ord havde givet en skildring af nattens rædsler, udbrød han fornøjet: "Nå, Himlen være lovet! Jeg har jo egentlig intet tabt. Jeg har jo jer og den gamle terrin!"

"Terrinen?" spurgte moder og så smilende på ham. "Den er jo brændt."

"Brændt!" udbrød fader og fo'r op med et udbrud af heftighed, som jeg ikke havde tiltroet ham. "Bad jeg dig ikke om at redde den frem for alt andet?"

"Herre Gud," svarede moder sagtmodig. "Hvem tænker på sådant gammelt skrammel, når huset brænder over hovedet på en?"

Fader drog et dybt suk, skjulte ansigtet i begge sine hænder og sagde med dump stemme: "Nu ejer vi intet mere."

"Du glemmer lotterigevinsten," sagde moder trøstende. "For tredive tusinde rigsdaler kan der købes mange gamle terriner."

"De penge ser jeg aldrig," sagde fader mørkt.

"Tror du da, at lotteridirektionen vil nægte at udbetale gevinsten under de nuværende forhold?" spurgte moder.

Fader greb hendes hånd, så sørgmodigt på hende og svarede: "Emilie, jeg har haft en hemmelighed for dig, den første i al den tid, vi har levet sammen. Jeg bliver straffet frygteligt derfor – de tredive tusinde daler lå skjult i den gamle terrin."

"Min Gud!" udbrød moder forfærdet. "Hvor kunne du dog gemme dem der?"

"Hør mig," sagde fader, "og du skal se, at jeg ikke handlede uden overlæg. Jeg fik gevinsten i sedler, og da min tjeneste krævede min nærværelse på volden, ville jeg ikke tage dem med der. Heller ikke turde jeg deponere dem hos nogen, og lukke dem inde i mit chatol ville jeg ikke, da stedet ikke forekom mig sikkert nok. Overhovedet ønskede jeg ikke, at nogen skulle vide, at vi var i besiddelse af en så betydelig sum, og da jeg ved afskeden ville give dig et vink, forhindrede Dorthes nærværelse

mig deri. Jeg havde natten i forvejen lagt sedlerne ned i den gamle terrin, bundet den ind i en serviet og stillet den på mit chatol. Ved således at stå frit og fordringsløst, tænkte jeg, at den ikke ville vække mistanke, ligesom den hurtigt kunne tages med, selv om der nok så pludseligt udbrød ild i huset. At en bombe skulle kunne knuse det loft, som jeg mente at have sikret så godt, tænkte jeg slet ikke på, og mit sidste ord til Dorthe var: "Pas godt på dronningens terrin, Dorthe! Englænderne og du skal ske en ulykke, hvis den ikke er hel, når jeg kommer tilbage."

"Stakkels Dorthe!" sukkede moder. "Hun var en tro tjenerinde."

Fader svarede ikke, men stirrede mørkt hen for sig og trommede med fingrene på bordet. Moder vovede ikke at trøste ham, og således sad vi tavse og mismodige i den øde storstue, som den begyndende skumring gjorde endnu uhyggeligere. Mørket faldt mere og mere på, men endnu sad fader med begge hænder for ansigtet, hensunket i en tavs grublen, som næsten forfærdede mig. Endelig rejste moder sig, lagde blidt hånden på hans skulder og sagde: "Lad os være glade! Vi har jo frelst drengen, det dyreste, vi ejer. Vorherre hjælper os nok til resten."

"Vorherre?" spurgte fader med et bittert smil. "Ja, så vil jeg tro på hans mirakler."

"Spot ikke," sagde moder sørgmodigt. "Han kunne også tage det sidste."

Det puslede sagte henne ved døren, som om nogen lydløst søgte at lette klinken. Pludseligt sprang døren op, som ved et vindpust, en rødgul lysning fra den endnu brændende by trængte ind gennem åbningen, og midt i dette usikre skær stod

en gammel, rynket skikkelse, indsvøbt i et uldent tæppe, og med en stor natkappe på hovedet.

"Dorthe!" råbte moder, grebet af rædsel. "Tal! Lever du?"

"Ja, det ved den søde Gud, jeg gør!" sagde Dorthe med sin venligste stemme og gjorde et dybt kniks i sengetæppet. "Gud ske lov, at jeg da endelig finder både husbond og madammen oven på den hurlumhej! Jeg har såmænd været nær ved at miste mit stakkels, gamle liv et par gange ja, det ved Gud, jeg har!"

Med disse ord gjorde Dorthe et nyt kniks i tæppet, og ved denne bevægelse blev det klart, at hun bar noget under det.

"Hvad har du der?" spurgte fader skødesløst.

"Å, Gud velsigne husbond, så glad jeg er over at se ham," svarede Dorthe. "Det er slet ikke andet end doktorens den gamle terrin. Det skravl fik jeg da med, men sengklæderne brændte på det tæppe nær, jeg har om mig."

"Den gamle terrin?" skreg fader jublende og rev med et ryk den tilbundne bylt ud af den forfærdede Dorthes hænder.

"Ja, husbond må ikke se på, at salveten er blevet så bemøget," sagde Dorthe mistrøstig, "men det er fælt, hvor sådan en bombe kan rode omkring, og der var, ved Gud, over tre snese gode, friske æg i kælderen, foruden smørret. Men det smeltede, ja, det ved Gud det gjorde. Så det blev til en fæl æggekage alt sammen."

Fader ænsede ikke Dorthes lange undskyldning. Med skælvende hænder løste han den sammenbundne serviet, åbnede låget, og idet han med den ene hånd rakte en lille forseglet pakke i vejret, greb han med den anden Dorthe om livet og svang hende rundt med en sådan fart, som hun vist ikke var blevet svunget siden sine bedårende ungdomsdage.

Dorthe sank åndeløs ned på en stol og løste pustende sengetæppet, der havde flagret om hende som en toga. "Jeg tror såmænd, husbond er blevet tummelumsk i hovedet af alt det skyderi," sagde hun vrippen. "Ja, det ved Gud jeg gør."

"Lugt til mit hovedvandsæg, Dorthe!" sagde moder beroligende, "og fortæl os så, hvorledes det er gået dig derinde. Det har været en forfærdelig nat."

"Ja, den er just ikke til at danse på," svarede Dorthe noget mildere, "men kan det more madammen at høre noget om mine viderværdigheder, skal jeg såmænd gerne fortælle dem. Å, hvor det værker i mine ben!"

Moder satte en skammel hen til Dorthe, hvilket forsonede hende så meget, at hun i sin sædvanlige snaksomme tone fortalte: "Ja, madammen kan tro, at jeg har døjet en del af alt det utøj, som det røverpak kastede ind til os. Se, det var nu bomben, jeg skulle tale om. Hvor den kom fra, må Gud vide, men det kan da endelig også være det samme, for ned faldt den lige pladask og slog både loftet og gulvet i doktorens skrivestue ganske i mas – ja, det ved Gud den gjorde. Jeg stod just inde i spisekammeret, lige ved kassen med spædelysene, og det var ligesom en gav mig et puf i maven, så jeg satte mig ned af bare forfærdelse. Lige i det samme hørte jeg, at projektet sprang ud gennem kældervinduerne, og så styrtede jeg af sted for at se, hvad der var blevet af madammen og drengen. Men hvad fik jeg så for min villighed? Ret som jeg løber over gangen for at komme gennem doktorens stue, plumper jeg lige på mit hoved ned i kælderen, så det gnistrede for mine øjne. Men Gud være lovet for de gode sengklæder, for da jeg rejste mig op, var jeg nok noget fortumlet som af hovedværk, men ben og arme havde

jeg da ubrudte. Der lugtede fælt i kælderen af svovl og salpeter, men kælderdøren havde bomben slået rent i kvas, så ud kunne jeg da sagtens komme. Så stavrede jeg da op ad hovedtrappen for at se efter madammen, men da jeg kom derop, var der ikke en levende sjæl, og så tænkte jeg, at madammen også kunne være gået i kælderen ligesom jeg, og så gik jeg ned for at se bedre efter. Men da jeg nu kom derned, var der ild både i doktorens de lærde bøger, og i madammens dejlige sengklæder, ja, det ved Gud der var, og jeg kunne næppe se for røg og kvalm. Så kom der en af de sorte brandsvende og råbte meget brøsigt til mig, at jeg skulle skruppe mig, og lige i det samme ser jeg, ved Gud, doktorens gamle terrin ligge i salveten midt imellem alle æggene. Den kan måske klinkes, tænkte jeg, men da jeg fik fat i den, mærkede jeg, at den var ganske hel, og så tænkte jeg, at det Guds under ville jeg dog vise husbond. Så tog jeg den og et uldent tæppe, som lå nærmest, men så jog brandsvenden mig ud og sagde, at han skulle nok sørge for resten. Ja, Gud hjælpe os for den sørgen! Da jeg kom op ved Rundetårn, så jeg luerne stå ud af kælderhalsen som af en skorsten, og lige som brandfolkene kom med sprøjterne, fløj der et nyt projekt ned, og slog dem over ende som kegler. En stump røg også hen efter mig og flængede den gamle kjole, madammen havde givet mig, rent i laser, og skørt og klokke med, Gud forlade dem deres synd. Så bandt jeg tæppet sammen om halsen for en anstændigheds skyld, for koldt var det just ikke, og så tog jeg et trip op ad Kultorvet for at nå til min søster i Tornebuskegade. Der traf jeg hendes mand, som er graver ved de Reformerte, og han viste mig en hule i volden, som han havde gravet for min søster og børnene. Der var vi da så temmeligt i fred, for

gennem volden kan da det djævelskab ikke gå, og min søster lavede såmænd kaffe til mig inde i hullet, skønt bønnerne koster otte skilling loddet – ja, det ved Gud de gør, og det bare for englændernes skyld – men kaffen blev også dejlig. Så lå jeg der den nat, men da det begyndte at brænde på Nørregade, sagde min svoger, at det var bedst, vi kom af sted, og så listede vi af langs volden ad Amager til, og lå den næste nat hos en spækhøker på Christianshavn, som tog en hel rigsdaler for logementen. Der havde jeg nær glemt terrinen af bare forskrækkelse over at se Frue Tårn brænde, men så tænkte jeg på, hvad doktoren havde sagt, og så vendte jeg om igen og hentede den, skønt jeg nær havde sat liv og lemmer til i al den hurlumhej derude. Så kunne jeg ikke finde min svoger mere, og da jeg gik omkring og spurgte efter ham, traf jeg Niels Johansen, som har bleget tøj for os så mange herrens år. Han tog mig med sig og så kom jeg her, Gud være evigt lovet og priset! Jeg havde såmænd aldrig troet, at jeg skulle få madammen, doktoren og min egen dreng at se mere."

"Du er en perle, Dorthe!" råbte fader bevæget. "Ved du, hvad der lå i den gamle terrin?"

"Nej, det ved Gud jeg ikke ved," svarede Dorthe troskyldigt. "Den var ganske let at bære på."

"Og dog bar du hele min formue, alt hvad jeg ejer," sagde fader alvorligt og viste hende pakken "men det skal du ikke have gjort for intet, gamle Dorthe! Fra i dag har du alt kvit og frit i mit hus, uden at du skal røre en finger derfor, og tusinde daler giver jeg dig i findeløn."

"Gud velsigne husbond!" udbrød Dorthe med et underligt, næsten forskrækket udtryk i sit gamle, rynkede ansigt.

"Doktoren må da være blevet rent forstyrret af at passe på voldene. Tusinde daler? Hvad skulle jeg gamle skrog med dem? Når doktoren blot vil sætte et halvt hundrede rigsdaler i den bestandig borgerligt forenede ligkasse, så er jeg fornøjet ja, det ved Gud jeg er, for en pæn begravelse, det er dog hovedsagen."

"Den skal du også få," sagde fader og trykkede hendes magre hånd, "men den vil vi ikke tænke på i aften. Nu vil vi leve, og det skal gamle Dorthe med, så højt vi formår. Denne aften skal være viet til glæde, skønt vi er midt i sorgen!"

Den gamle assessor tav og så hen for sig med et tankefuldt blik. "Nu håber jeg, at De forstår, hvorfor jeg ikke vil sælge den gamle terrin?" sagde han. "Min lykke er spiret af den."

"Jeg forstår Dem," svarede jeg, "og jeg skal bringe baronen Deres svar."

"Så kan De bringe ham denne lille fortælling i tilgift," sagde assessor Wendt, "så håber jeg, at *han* også vil forstå mig."

Guldgraveren

Hvem havde brudt kirkeblokken op? Hvem havde været så dumdristig at krybe ind ad det østre vindue i Fram Kirke, således som fodsporene i den nysfaldne sne tydeligt viste, og hvem havde været så enfoldig at lade sine træsko stå udenfor, indbrændte med C. H., så justitsråden i Ålborg, der kendte alle træsko i herredet, straks måtte se, hvem det var? Hvem havde endelig været dum nok til at udtage det samlede beløb, tretten og en halv skilling, samt en gammel bukseknap af kirkens blok, så meget mere som degnen den forrige søndag havde eftertalt pengene, og vidste, hvem der havde givet hele og hvem halve skillinger, mens han ikke vidste andet om bukseknappen, end at den var lagt derned i hans forgængers tid af en "nærsynet".

Der var ingen anden end Kristen Hansen, som kunne have gjort det. Derom var man overbevist, både hos den store gårdmand Mikkel Madsen og hos den lille husmand Mads Mikkelsen. "Og hvorfor skulle Kristen ikke have gjort det?" sagde Mikkel Madsen.

For at begå en sådan handling på den måde, den var begået, måtte man være meget fattig, meget modig og meget lidt kendt med justitsrådens skarpsindighed, og det var netop Kristen Hansen. Han var den modigste og fattigste mand i sognet, og hvad justitsråden angik, så havde han kun set ham en gang i sit liv, og det var dengang Kristen som dragon vendte hjem fra krigen med dannebrogskorset i knaphullet. Men dengang var justitsråden ikke skarpsindig. Han var tvært imod dybsindig og – taler.

Nu var der rigtignok det uheldige, at træskoene var to gange så store som Kristens fødder, og ligeledes var det ubehageligt, at sporene gik fra kirken til skoven, i stedet for til Kristen Hansens hus, ligesom doktoren vidste, at Kristen den nat, da indbruddet skete, havde våget over sit syge barn. "Men det kunne jo være filureri," sagde Mikkel Madsen, og Mads Mikkelsen sagde det med, og da det således blev sagt både på den største gård og i det mindste udflytterhus, var det ikke så underligt, at det blev troet alle de steder, som lå derimellem, så at sognefogeden ikke mere nikkede til Kristen Hansen, når denne tog sin hat af for ham, men beundrede Mikkel Madsen på Storgården og sendte træskoene til justitsråden i Ålborg, for at han kunne se på dem.

Hvem havde brudt kirkeblokken op? Ja, det var nu ikke så lige at finde, selv om man har et par træsko at gå i, og en bukseknap at gå efter. Ja, endog justitsråden tabte lidt efter lidt sporet, ligesom de bløde spor i sneen tabte sig hen imod skoven.

Noget fra denne, op imod landevejen, lå Kristen Hansens hus. Skæret af et enkelt lys faldt ud på de bløde snedriver, som højnede sig langs vejens kanter, og selve huset gjorde i den tunge vinternat nærmest indtrykket af også at være i færd med at blive en snedrive, så tungt og tæt hang sneen over stråtaget, over vedkasten og over brønden i gården.

Inde i stuen var der næsten mørkt. En gammel papirspose var stillet foran lyset. Ilden i kakkelovnen brændte med et døsigt skær og en sivende lyd, uden at give hverken lys eller varme. Midt på gulvet stod en vugge, og ved den sad konen og nynnede. Henne på bænken, halvt trykket op i krogen, sad Kristen Hansen selv og skar på en træske, men han snittede

som i tanker, og når spånerne faldt på bordet, pustede han også dem bort i tanker. De faldt på barnets vugge og dets blege, indfaldne ansigt. Konen sagde ikke et ord, hun pillede dem kun bort og nynnede videre, men somme tider klang det rigtignok som en hulken.

Endelig havde Kristen skeen færdig. Han stak den op i stroppen til fem andre og sagde: "Ja, Karen, skeer har vi nok. Hvem der nu havde til føden."

"Ja, Kristen," sagde Karen og sukkede.

"Hvad sukker du for?" spurgte Kristen.

"Jeg sukkede ikke. Jeg drog kun vejret dybt," sagde Karen og så sky til ham.

Kristen greb et nyt stykke træ, gjorde et par snit og spurgte skarpt: "Har du hørt noget?"

"Nej," sagde Karen og stirrede ængstelig på ham, "men du er så underlig."

Kristen lod træet synke, så hen for sig og sagde: "Ja, det er ikke så underligt, det."

Der blev ikke vekslet flere ord. Kristen vedblev at snitte, så spånerne føg hen over vuggen. Konen pillede dem tålmodig bort og tyssede på barnet, der klynkede i søvne. Pludseligt lod hun vuggen stå, gik hen over gulvet, lagde begge armene om halsen på sin mand og brast i gråd.

Kristen så op på hende, som havde han lyst til at gøre hende følge. Så samlede han sig atter, lagde kniven fra sig og spurgte med blød stemme: "Hvad græder du for, Karen?" Konen slyngede sine arme tættere om ham, bøjede sit ansigt helt ned over hans og hviskede: "Jeg har hørt det, Kristen."

Han for op fra bænken, så hun måtte slippe taget om hans hals. Så skød han hende lempeligt fra sig, så hende ind i øjnene og sagde: "Ser jeg ud som en tyv, Karen?"

"Kors, nej!" råbte hun, blussende rød, men han var hvid som væggen.

"Du har hørt det!" gentog han med lav stemme og famlede efter kniven. "Hvor har du hørt det?"

Karen tav og så ned for sig. Nu var hun næsten lige så bleg som han.

"Du vil ikke sige det," spurgte han og skar med et snit træstykket over, så stumpen fløj over bordet.

"Jøsses, du slår barnet ihjel!" råbte Karen og for til vuggen.

Kristen plantede kniven i bordet, så den brast. Så rejste han sig op og ville gå. Karen fo'r op fra vuggen med et skrig. "Hvor går du hen, Kristen?" råbte hun.

"Til Mikkel Madsen på Storgården," sagde han og lettede på klinken.

"Kristen, Kristen! Det er min broder!" skreg Karen og stillede sig mellem ham og døren.

Han så usikkert på hende og veg et skridt tilbage. Hun låsede døren og gentog: "Det er min broder, Kristen!"

Han tav lidt og så på hende. Så sagde han: "Der har du det fra, Karen."

"Ja," sagde hun.

"Og nu vil jeg sige dig en ting," vedblev han og hævede stemmen. "Tal aldrig til mig om din broder. Han har kun gjort mig ondt alle sine livsens dage."

"Kristen!" bad konen.

"Nej, nu *vil* jeg sige det!" råbte han og slog i bordet, så det rungede. "Aldrig har han været mig god fra det øjeblik, jeg kastede mine øjne på dig. Gjorde han ikke alt for at hindre os i at komme sammen? Tog han ikke de skillinger, som du skulle have haft efter din moder? Lagde han ikke ondt for dig hos din fader, så at du næsten med skam blev jaget af gårde? Lader han os ikke sidde her i nød og armod, uden at unde mig så meget som arbejde?"

"Kristen," bad Karen, "husk på barnet!"

"Nej, nu *må* jeg sige det!" råbte han og knyttede sin stærke hånd i luften. "Han har været min ulykke i alt! Jeg gik for ham i krigen, mens han selv sad hjemme. Jeg sled og slæbte på hans gård, mens han næppe vidste, om han ville se til mig, og da jeg tog dig, Karen, hvad fik jeg så i bryllupsgave? Mugne ord og sure miner, hånsord og had. Alt det kunne jeg glemme. Men tyv, Karen, tyv! Det skal Mikkel på Storgården ikke have sagt for intet!"

Han tog så voldsomt et tag i døren, at låsen bøjede sig, og kalken styrtede ned fra dørkarmen. Karen så på ham med et udtryk af gru – således havde hun aldrig set ham før – men hun vovede ikke at standse ham. Allerede lettede han klinken på yderdøren. Da hørtes der en lyd, en tør, hæs, uhyggelig rallen, som af et menneske, der strides med døden, og i næste øjeblik lå han foran vuggen med barnet i sine arme.

"Det dør!" råbte han forfærdet. "Se, hvor det vender sine øjne! Det er din broder, som har dræbt det!"

"Jesus!" råbte Karen og tog barnet fra ham. "Er du da forrykt, Kristen!"

"Nej, nej!" råbte han og rev det atter fra hende.

"Det er mig, som har dræbt det. Se, hvor det vrider sine små arme! Jesus Kristus! Er det nu ikke nok?"

Hun tog atter barnet fra ham. På en gang sagtmodig og dog bestemt lagde hun det ned i vuggen og sagde: "Kristen, Kristen, skam dig for Vorherre! Han behøver hverken min broder eller dig for at tage, hvad han har givet os. Gå ud i køkkenet og tag flasken, som står i vinduet. Det skulle have ti dråber, når krampen kommer."

Kristen så på hende med et halvt sløvt, halvt fortvivlet blik. Endelig sagde han: "Der er ingen, Karen."

"Købte du da ingen i byen?" hviskede hun.

Han så på hende med et udtryk, som fik hende til at gyse. Så sagde han: "Jeg var hos din broder for at låne den bitte penge. Han svarede, at ungen kunne rejse ad helvede til."

Karen sænkede hovedet og brast i en krampagtig gråd. Kristen bøjede sig over barnet og græd lige så heftigt som hun. Så rejste han sig op, knælede atter ned ved hendes side og støttede barnets hoved med sin hånd. Således lå de en stund i gråd og skærende jammer. Da lettede krampen, barnet faldt atter i ro – var det tårerne, der hjalp?

Kristen rejste sig og knappede sin trøje. "Bliv ikke bange," sagde han med sagte stemme. "Jeg går kun efter doktoren."

"Det behøves ikke," svarede Karen. "Han kommer her i aften."

"Klokken er over ti," sagde Kristen og så på uret.

"Han kommer ganske sikkert," hviskede Karen. "Hans kæreste ligger meget syg ovre på Avensbjerg. Når han har set til hende, kommer han."

Kristen satte sig atter ved siden af sin hustru og holdt sin brede hånd som en skærm imod lyset. Så stoppede han den

smalle dyne varligt ned om det syge barn og lænede sin kind mod sin hustrus skulder. Således sad de i dyb og stille tavshed, mens sneen føg og vinden peb uden for huset, og således fandt lægen dem, da han lidt efter midnat trådte ind ad døren.

Det var en ung mand, rask, men urolig i sine bevægelser, som var der noget, der pinte ham og bandt hans tanker andetsteds.

"Hvorfor er her ikke ild i kakkelovnen?" spurgte han og kastede sin snepudrede kappe hen over bordet.

Ingen svarede.

"Hvor mange dråber har det fået siden i morges?" spurgte han, mens han bøjede sig ned over vuggen og denne gang henvendte ordet til Karen. Hun tav og holdt forklædet til øjnene.

"Nå, så svar dog! Hvor mange?" spurgte han barsk.

"Vi har ingen givet det," hulkede Karen.

"Guds død!" råbte han og fo'r op. I et slag havde han kappen om sig, så det vindede gennem stuen, men i døren vendte han sig og sagde: "Tror I, at I kan lege med menneskeliv på den måde? Dør barnet, er skylden jeres!"

Han ville have sagt mere, men i det samme faldt hans øje på Kristen, og der foregik en sær forandring i den unge læges ansigt. "Mand!" sagde han, "jeg har noget at tale med Jer om. Kom her ud i køkkenet!"

Kristen rejste sig og tumlede hen mod døren, som gik han i søvne.

"Heller ingen ild her?" udbrød lægen og så sig opmærksomt om. "Ingen aske på skorstenen? Guds død, mand! Er det da sådan fat, at I hverken har at bide eller brænde?"

Kristen bøjede hovedet og tav.

"Medicinen var dyr," sagde den unge læge, mere henvendt til sig selv end til Kristen. "Apoteket langt herfra. Hm! Jeg duer ikke til at være læge for småfolk. Kan du køre et par heste?"

Kristen stirrede forbavset på ham og nikkede. Den unge mand vedblev: "Så skynd dig! Per kan gå tilbage. Noget styrkende er det, barnet trænger til nu, og en flaske vin kan du få på Avensbjerg. Skynd dig nu! Her er ikke en minut at spilde."

Kristen lod sig ikke dette sige to gange, og der var ikke mange forberedelser at gøre. Med den venstre hånd langede han huen ned fra knagen, med den højre knappede han trøjen – det var hele hans overfrakke.

Da de sad i slæden, langede doktoren ham et hestedækken og sagde: "Lad dem nu strække ud! I nat er det om mere end et liv at gøre. Jeg har også mit at værne for."

Kristen forstod ikke, hvad doktoren mente, men det blev snart klart, at han ikke havde været dragon for ingenting. Ud strakte de brune, så ildblink føg fra hovene, og snedun hvirvlede dem i ansigtet. Frem gik det ad landevejen. Vinden sang dem om ørene, træer og buske dansede forbi. Frem gennem snedriver, op over snedriver og ned ad snedrivende bakker gik det med en fart, så slæden slingrede derved, og tyve minutter efter svingede de op foran den gamle stentrappe på Avensbjerg.

Det var let at se, at også her kom doktoren som ventet gæst. Oppe på stentrappen stod manden på gården og ventede ham, og i en håndevending var han oppe i forstuen. Kristen fulgte ham og blev rådvild stående inden for døren med huen i hånden.

Her blev han længe ubemærket. Døre blev lukkede op og døre lukkede i, skrig og gråd lød der indefra, tjenestefolk løb ham forbi og bud sendtes af sted, men ingen sagde noget til ham. Endelig kom den unge læge. Han så bleg og forstyrret ud. Et blodigt klæde hang over hans arm. Kristen rømmede sig og ville tale, men så var han borte igen. Endelig kom en pige grædende ud. Til hende fik Kristen sagt et par ord, og lidt efter stod doktoren for ham med en flaske vin i hånden.

"Giv barnet en teskefuld hver halve time, og bedre lykke hos jer! Her går det kun dårligt."

Kristen trykkede hans hånd og ville takke, men lægen skød ham ud af døren, idet han sagde: "Skynd jer blot hjem, og tak Vorherre, hvis han hjælper jer!"

Det var en tung vej tilbage mod hjemmet, for så stærkt som de brune kunne han ikke strække ud, men han gik den med trøstigt mod og holdt så fast på flasken, som var han bange for, at den kunne flyve fra ham. Oppe under skoven mødte han doktorens Per. Han sagde, at puslingen var blevet meget dårlig, ligesom de var kørte, og at Karen havde bedt ham vække den gamle Birthe i ledhuset for at stå hende bi. Kristen hørte ikke mere. Han stak flasken ind under trøjen, og nu løb han op igennem skoven så hurtigt, at han godt kunne have strakt ud med de brune.

Inde i stuen sad Karen og gamle Birthe fra ledhuset. Den sidste havde støttet sin krykkestok mod sengekanten. Hun sad og stirrede på barnet med sine rødkantede, stikkende øjne, mens Karen varmede levningerne af en skål kaffe til hende på de sidste gløder i kakkelovnen.

Pludselig udstødte barnet et hæst skrig og rejste sig halvt op i vuggen.

"Nu går pustet fra den," sagde Birthe og lagde sin tørre, knoklede hånd på kanten af vuggen.

"Nej, nej, det må det ikke!" råbte Karen og tog barnet i favn. "O, Gud, hvad skal jeg gøre?"

"Der er kun en ting, som kan hjælpe," sagde Birthe og tog ned efter kaffen, "men det har I ikke."

"Hvad er det?" råbte Karen. "Jeg skal skaffe det."

"Det kan I ikke," sagde Birthe. "Har I noget brunt sukker?"

Karen fo'r til skabet og ledte med feberagtig hast. Endelig sagde hun: "Nej, der er ingenting."

"Ja, for jeg er ikke meget for dette," vedblev Birthe, idet hun betænksomt rørte puddersukkeret ud i kaffen.

"Hvad var det, der kunne hjælpe?" råbte Karen og greb hende i skulderen.

"Nå, I behøver da ikke at tage så hårdt," vrissede Birthe og skuttede sig. "Den gør Jer intet bryderi mere. Men skulle noget hjælpe, så var det mest, hvis I kunne få en kende altervin."

"Altervin!" råbte Karen og korsede sig.

"Ja, men den må have været brugt ved nadveren," forklarede Birthe, "så er det så godt som Herrens eget blod, og det kan bringe liv selv i det, som er dødt."

Karen så usikkert på hende, og Birthe vedblev: "Jeg havde engang noget derhjemme, måske står der endnu en lille kende. Hvis I kunne give noget til bedste, så kunne jeg se ad."

"Vi har intet mere," sukkede Karen fortvivlet. "Kristen har ikke haft en skilling i de sidste tre dage."

"Ja, når jeg rigtig tænker mig om, så er det nok også forbi," sagde Birthe, og skrabede sukkeret på bunden af koppen. "Det holder ikke ret længe sin kraft, ser I!"

I det samme gik døren op, og Kristen trådte ind, varm og stakåndet af løbet. Karen stirrede på ham med glædestrålende øjne, men Birthe sagde, da hun så flasken: "Ja, nu får jeg vel se at liste hjem, bitte Karen. Herremandens vin fra Avensbjerg kan vel være fuldt så god som kirkens i Fram. Far vel, og tak for kaffen!"

Kristen åbnede døren for hende, og Birthe listede sig ud som en væsel, men idet han lukkede den, sagde han: "Hvad ville du med den signekærling, Karen?"

"Hun ved dog meget, som vi andre ikke ved," sagde Karen, "og det var så tungt at tøve alene."

"Hun er en heks," sagde Kristen, idet han langede en proptrækker ned fra bjælken, "men somme tider ved hun, hvad doktoren ikke ved. Jeg bryder mig ikke om hende. Hun har øjne som en kat."

"Er det gammelvin?" spurgte Karen og så beundrende på den langhalsede flaske.

"Det er noget, som er langt mere krabat end det," sagde Kristen med et glad blik. "Nu er vor nød endt, Karen. Her skal det gå bedre end på Avensbjerg. Kom nu blot med en ske."

Karen knælede og holdt skeen hen imod ham. Kristen skænkede forsigtigt, og lod de kostbare dråber en for en trille ud af flaskens hals. Pludselig gjorde Karen en bevægelse, som fik ham til at skænke helt ud over hendes hånd. Hun rev den til sig med et forfærdelsesudbrud, førte den derpå til sine læber og udbrød fortvivlet: "Kristen, Kristen, det er eddike!"

Han sagde ikke et ord. Der kom ikke en klage, ikke en bebrejdelse over hans læber. Han rejste sig blot op, lænede sig bagover mod bordet og stirrede på barnet, som lå med blygrå ringe under øjnene og sammenbidte tænder. Således stod han en stund. Så sagde han med lav stemme: "Karen, nu tror jeg, Herren har forladt os!"

Konen skjulte ansigtet i sit forklæde og græd. Kristen gik et par gange op og ned ad gulvet, så standsede han atter foran vuggen og sagde: "Karen, hvad skal dette blive til?"

Hun stirrede sløvt hen for sig. Endelig hviskede hun: "Birthe sagde, at altervin kunne hjælpe."

Det gav et sæt i Kristen, men han sagde intet. Lidt efter tog han sin hue, greb flasken og hviskede med hæs stemme: "Jeg går tilbage til Avensbjerg og henter en anden flaske, Karen."

"Ved du af, at klokken er tolv?" spurgte hun og rejste sig.

"Den er nok så," sagde han og knappede sin trøje til. "Jeg er gået til Avensbjerg før på den tid."

"Men alle er jo i seng," indvendte hun og greb ham ved armen. "Der er ingen, som gør sig ulejlighed for vor skyld."

"Jo, doktoren!" sagde han og så bestemt på hende. "Han får nok ikke sovet meget i nat."

"Så gå da i Guds navn!" sagde hun, tog sit tørklæde og bandt det om ham.

Han løb på ny og var snart oppe ved skoven.

Her gik vejen op over en banke, og her stod han for at tage vejret. Han kunne snart ikke mere. Vejen var lys af sneen, men inde i skoven var der mørkt, og han syntes, at han så det glimte derinde. Kristen var ikke bange. Han havde været dragon og gjort mangen nattevagt med, men aldrig havde han følt sig så

alene som i dette øjeblik. Han så atter ind imod skoven. Der kom et glimt, lavt hen over sneen, så atter et. Så hørte han en lyd, som om et såret dyr gav sig derinde. Nu turde han ikke gå gennem skoven, og hvad kunne det også hjælpe? Vejen til Avensbjerg var lang, doktoren kunne jo være taget bort, og hvem ville så hjælpe? Det gøs i ham. Han syntes, at kulden blev mere bidende, og de fine snedun, som vinden hvirvlede ned fra de tungt optrækkende skyer, sved i hans ansigt som isnåle. Rådvild blev han stående. Hjem kunne han jo ikke gå, hvad ville så Karen sige og barnet. Han gjorde atter et par skridt hen imod skoven, da hørte han på ny dette stønnende suk, og nu var hans mod brudt. Han bøjede om ad en bivej, og dækket af hegnet løb han så stærkt han kunne. Da han atter standsede for at trække vejret, var han kommet op over det næste bakkedrag, og nu lå Fram kirke ikke et bøsseskud borte. Han kunne tydeligt se de sorte kors på kirkegården. Pludseligt var det, som gik der en lys tanke gennem hans hoved. Ja, han syntes at kunne høre det som en sagte hvisken inde i sig selv. Altervin! skulle den ikke kunne forløse fra døden, den, som var Forløserens eget blod? Var det så stor en synd at tage blot en lille kende deraf, når han dermed kunne frelse sit barn?

Disse tanker gik som lynglimt gennem hans hoved. Han kendte kirken fra barn, vidste, hvor klokkeren gemte nøglen til alterskabet, vidste, hvor alterkanden stod. Kirken selv havde i dette øjeblik ikke noget rædselsfuldt for ham. Den lå med sit hvide, firkantede tårn lys og klar som sneen selv, og der gik ingen rædsel fra den, som fra skoven. Skulle kirkelågen være åben? Man kunne jo altid se ad. Deri var jo ingen synd, og langsomt bøjede han om ad stien.

Lågen var åben. Kirkegården lå i halvdæmpet sneklarhed. De visne kranse sukkede på korsene, når et vindstød fo'r hen over gravene, og de tørre blade lavt nede mellem hyldebuskene sukkede med. Mod kirkens ruder føg sneen med en hvislende lyd. En ugle skreg langt ude i skoven. Ellers var der ikke en lyd, og Kristen var kun bange for et – at døren til våbenhuset skulle være lukket. Han skråede tværs over gravene for at nå den. Den var mod sædvane åben, men lige som den med en skærende lyd veg tilbage på sine hængsler, syntes han at se en mørk skikkelse, som dukkede ud fra en tjørnebusk langt henne på kirkegården og forsvandt bag tårnet. Det hoppede lidt i ham, og han tænkte sig to gange om, inden han tog fat i den næste dør, som førte ind til kirken. Også den var åben, men næppe havde han hørt den rungende genlyd af sine træsko mod kirkens gulv, før han standsede og tænkte på, om han ikke forstyrrede de døde. Så tog han træskoene af, bar dem ud og satte dem uden for våbenhusdøren, så at de holdt den åben. Derpå bad han et fadervor for sig, et for Karen og barnet, og nu var det, som om alting lettedes for ham. Lydløst gik han ind i kirken, famlede sig frem langs stolestaderne og nåede op bag alteret, hvor han vidste, at nøglen hang. Så fik han alterskabet åbnet, greb kanden med korset og hældte vinen langsomt i flasken, men lige idet han ville sætte proppen i, kom der et stormstød, som hvinede hen under hvælvingen. Det fik orgelpiberne til at brumme, og i det samme lød der et så forfærdeligt brag oppe over loftet, at angsten kom over ham. Han klemte flasken tæt til sig og var i tre spring henne ved våbenhusdøren. Stormen havde smækket den i, og da han forsøgte på at åbne den, syntes han, at nogen lo udenfor. Kræfterne gik fra ham, og han satte

sig ganske stille ned. Så fo'r han rædselsslagen op, tog et vældigt tag i døren, men den holdt. Han måtte ind i kirken igen, skønt han syntes, at alle stolestaderne stod oprejste og stirrede på ham. Han vidste knap mere, hvor han skulle hen. Det kom ham for, som om de afslidte gravsten bevægede sig under hans fødder, og som om han i luften hørte stemmer, der kaldte ad hinanden. Da klaprede noget tæt foran ham – det var tårndøren, som til hans store forbavselse stod åben. Han fo'r ud som en fugl af buret, og var i et par spring henne ved våbenhusdøren for at tage sine træsko. De var borte, og da han bukkede sig ned for rigtig at se efter, lo det tæt bag ved ham. Nu kunne han ikke mere. Kors og buske og grave hvirvlede rundt som snedunene selv. Med et angstråb fo'r han over kirkegården, ud ad lågen og ned ad vejen, så stærkt han kunne strække. Han agtede ikke den bidende vind, som fik tårerne til at fryse på hans kinder. Han brød sig kun lidt om den sviende smerte i sine fødder eller de blodige fodspor, han satte i sneen. Han huskede kun et – at det lo bag ved ham.

Karen tumlede tilbage, da han trådte ind. Hvor var hans hue, hendes tørklæde, og hvor de ny træsko, som hun selv havde foræret ham. Kristen svarede intet på hendes spørgsmål. Han knappede blot trøjen op og satte flasken på bordet. Så sank han sammen på bænken, som var han en dånelse nær.

"Er det vin fra Avensbjerg?" spurgte hun og så forskrækket på ham.

"Nej," sagde han og gøs.

"Kristen, Kristen! Hvad har du gjort?" råbte hun og lagde hånden på hans skulder.

"Giv barnet noget, Karen!" stønnede han. "Mine hænder ryster."

"Det er for sent," hviskede Karen grædende. "Drengen er død."

Han sad et øjeblik målløs. Så tog han træskeen, der endnu lå på bordet, hældte vin i den og knælede ned ved barnets vugge.

"I Jesu navn!" hviskede han, vristede dets blege mund op og hældte vinen i den. Barnet lå ubevægeligt, Karen var knælet ned på den anden side, og nu lå de begge med tilbageholdt åndedræt og stirrede på det. Da flammede lyset højt i vejret, og det var, som gled der en skygge bort over dets ansigt. Kristen snappede flasken og gav det endnu en skefuld. I det samme råbte Karen: "Jesus, Marie! Det rører sig!"

Kristen tørrede sveden af panden, hældte atter nogle dråber i skeen, og denne gang sank barnet dem. "Nu har jeg dog gjort noget godt!" hviskede han. "Nu tror jeg, jeg kan sove."

Karen hjalp ham de våde klæder af, vaskede blodet af hans fødder og fik ham til sengs. Selv blev hun siddende ved barnet med en fryd i hjertet, som kun en moder kender. Da morgenen brød frem, og solen rød og tindrende spillede hen over stuens frosne vinduer, lyste den på et genfødt liv og et ansigt, der strålede som den selv. Men den vækkede også Kristen. Han fo'r op som af en urolig drøm, så' sig forvirret omkring og hviskede: "Karen, du skal vide det. Det var altervin!"

Hun så kærligt på ham, kyssede ham og sagde: "Barnet lever!"

"Gud være lovet!" sagde han og drog hende til sig. "Men jeg er bange for, Karen, at den vin bliver dyrt betalt."

Hun så på ham med store øjne, som forstod hun ham ikke. Da klingrede det ude på landevejen. Det var Mikkel Madsens

slæde fra Storgården. Karen så ud. På slæden sad hendes broder sammen med et par uniformerede mænd. Bag dem holdt en anden slæde. I den sad justitsråden fra Ålborg, og *han* havde træskoene.

Rettergangen her til lands er ingen hurtigløber, men det er den heller ikke andre steder, undtagen i Amerika, hvor man hænger folk straks og har meget ondt ved at få liv i dem igen, når man har dømt fejl. Det kan således ikke undre nogen, at stæren kom og storken med, at skoven sprang ud og rugen gik i dræ, før justitsråden kom så vidt, at han kunne finde ud af, om Kristen Hansen havde brækket kirkeblokken op eller ikke. Rigtignok var der ved forårstide fundet noget i Fram skov, som lettede sagen betydeligt. Det var liget af en undveget forbedringshusfange, der syntes at være frosset ihjel der ved vintertid. Omkring ham lå nogle afbrændte fyrstikker, hvormed han forgæves havde søgt at få ild i en bunke vådt kvas, og i lommen havde han ti og en halv skilling, i hele og halve skillinger, samt en gammel bukseknap. Se, havde der nu været tretten og en halv, så havde sagen været i sin orden. Men dels manglede der jo tre skilling, og dels turde klokkeren ikke med ed bekræfte, at bukseknappen netop var den samme, som havde ligget i kirkeblokken fra hans forgængers tid, og hertil kom endelig den meget mislige omstændighed, at to betjente, som på justitsrådens ordre havde holdt vagt i et ved kirken liggende bondehus, havde set en person snige sig derind den femte nat efter indbruddet, ligesom de i sneen ved våbenhusdøren havde arresteret et par træsko, der af delinkventen, Kristen Hansen, straks var erkendte som hans. Endvidere havde samme

delinkvent for retten åbenhjertigt tilstået, at han den nævnte nat havde frarøvet kirken omtrent en pægl vin, som oven i købet henstod i alterskabet, hvortil han havde bemægtiget sig nøglen. Alt dette gjorde sagen i høj grad indviklet og uklar, så at justitsråden, trods sin bekendte skarpsindighed, vaklede mellem forbedringshusstraf og frifindelse.

Endelig var forhørene sluttede, akterne renskrevet og dommen fældet. Justitsråden syntes overordentligt fornøjet med sin af medborgere anerkendte skarpsindighed, for da han kom fra retten, stoppede han sin merskumspibe og gik med et veltilfreds ansigt op og ned i sit studereværelse, hvis vægge var dækket af boghylder, alle spækkede med så megen skarpsindighed, at det var et Guds under, hvis nogen forbryder gik fri i hans jurisdiktion. Af og til klappede han beslaget på sin merskumspibe op og i, gned sig veltilfreds i hænderne, rettede på den blå uniformkjole og kiggede så ud ad vinduet, som ventede han nogen.

Endelig hørtes der trin. Justitsråden hængte i en fart den store merskummer op på pibebrættet, strammede endnu en gang uniformskjolen ned og satte sig så i en højrygget lænestol foran skrivebordet, idet han åbnede en stor protokol med et ubegribeligt virvar af numre og navne. Lidt efter gik døren op, og Kristen Hansen kom ind med en betjent bag ved sig. Han så bleg og bekymret ud og drejede sin lodne hue i hånden med nedslagne øjne.

"Nå Kristen," sagde justitsråden, idet han gav betjenten et vink om at gå, "er du så fornøjet med dommen?"

"Nej, hr. justitsråd!" svarede Kristen bestemt.

"Hvad for noget? Så du vil appellere?" spurgte justitsråden ærgerlig.

"Nej, det kommer der heller ikke noget ud af," mente Kristen.

"Hvad vil du da?" spurgte justitsråden. "Jeg har gjort det så mildt for dig, som muligt. "Fri for videre tiltale" mere kunne jeg ikke bringe ud af det."

"Jeg ville helst have været helt fri," sagde Kristen.

"Ja, det tror jeg nok," svarede justitsråden og skævede til merskummeren. "Men hvordan det nu er eller ikke er, så har du dog stjålet vinen."

"Det gjorde jeg for at redde barnets liv," sagde Kristen, "og derfor har jeg siddet fem måneder i varetægtsarrest."

"Hm! Ja, det ved jeg jo nok," sagde justitsråden og drejede sig urolig på stolen. "Det var en højst vanskelig og indviklet sag, men mere kan jeg ikke gøre for dig."

"Ja, så vil jeg byde justitsråden farvel og sige tak for den gang!" sagde Kristen med et suk.

"Nej, stop, Kristen!" udbrød justitsråden og rejste sig op. "Det er ikke derfor, jeg har ladet dig kalde. Hm! Ser du, jeg har den mening, at du i alle måder er en brav og skikkelig karl, og det samme mener præsten i Fram, doktoren og herremanden på Avensbjerg. De to var hos mig i morges og ville også have dommen forandret til fuldstændig frifindelse, men, som sagt, det kunne jeg, min salighed, ikke. Så bad doktoren mig levere dig denne tut penge, og herremanden sagde, at hvis du ville drive lidt hedejord op, så kunne du få et stykke hos ham for ingenting. Se, det var det, jeg skulle sige dig."

"Tak," sagde Kristen og lagde pengene fra sig, "det kan jeg ikke."

"Hvad fanden vil du da?" råbte justitsråden ærgerlig.

"Rejse til Amerika," sagde Kristen bestemt.

"Til Amerika!" udbrød justitsråden. "Er du gal, Kristen? Hvad skal der så blive af konen og barnet?"

"Å, jeg tænker, hver hytter sig," svarede kristen. "Præsten i Fram har lovet at tage sig af drengen, og Karen får tjene – til jeg bliver rig."

"Så du vil ikke have det stykke hede?" spurgte justitsråden.

"Nej, nu vil jeg grave guld," sagde Kristen.

Justitsråden så på ham med en mine af ufordulgt misfornøjelse. Så rev han med et ryk merskummeren ned, tændte den og gav sig med lange skridt til at gå op og ned ad gulvet, hvor blålige tordenskyer betegnede hans gang. Endelig standsede han og sagde: "Hør, Kristen Hansen, du er et fæ!"

"Det kan gerne være!" Indrømmede Kristen.

"Men du er mere end et fæ," ivrede justitsråden, idet han prikkede Kristen på panden med pibespidsen. "Du er komplet gal, og det har den forbandede mormonpræst gjort dig til. Hvor kunne jeg også være så dum at lade ham sidde sammen med dig i arresten!"

Kristen svarede intet. Han vedblev at dreje på sin kasket og så så fortvivlet halsstarrig og stædig ud, at justitsråden flere gange prikkede ham med pibespidsen for brystet, inden han fortsatte: "Et godt stykke hedejord til en ko og et par får! Tyve daler fra doktoren og fri for videre tiltale! Alt det vrager du for at løbe til et fremmed land, hvor du hverken ved, om du får vådt eller tørt. Du tror vel, guldet ligger der, så du kan tage det med de bare næver, ligesom kartofler hos os?"

Kristen mente dog, at man måtte have en spade.

"Ja, der har vi det!" råbte justitsråden. "Du tror, at man blot behøver at stikke en møggreb ned i jorden, så hænger der guldklumper ved. Ved du, hvad det vil sige at komme til Californien? Du må først rejse over havet mange hundrede mile, så vandre på din fod gennem øde, uvejsomme egne, hvor du ikke møder andet end indianere og vilde dyr, sygdom og nød, hvis du ikke bliver liggende på vejen. Og hvorledes tror du så, Californien er? Enten må du arbejde i kvartsmøllerne som simpel arbejder, indtil du har tjent så meget, at du kan bygge dig en mølle selv, eller også må du stå i dynd og mudder til midt op på livet og vaske guldsandet ud, mens solen brænder over dit hoved. Finder du noget, risikerer du at blive skudt ned af en, som er hurtigere end du med sin revolver. Finder du ikke noget, kan du lægge dig til at krepere af sult. Derovre har de hverken fattigforsørgelse eller lov og ret."

"Nej," sagde Kristen, "det kan jo nok være, men så kalder de heller ikke en for tyv."

"Det gør de heller ikke her," sagde justitsråden.

"Jo," sagde Kristen, "når jeg kommer hjem, bliver det vel ikke anderledens."

"Men du er jo ikke dømt!" forklarede justitsråden.

"Ja, frikendt blev jeg da heller ikke," sagde Kristen tøvende. "Er jeg nu en tyv, eller er jeg ikke?"

"Nej, min salighed, om du er!" fo'r justitsråden op.

"Vil De give mig det skriftligt?" spurgte Kristen. "Del var så rart at vise Mikkel Madsen derhjemme."

"Vil du så blive?" spurgte justitsråden.

"Ja," sagde Kristen, "når jeg får det i sin ordentlighed."

Justitsråden gik hen til pulten, greb et ark papir og skrev: "At husmand Kristen Hansen af Fram ikke kan siges at have begået tyveri, attesterer jeg herved som herredsfoged og dommer i den mod ham anlagte sag."

Kristen læste dokumentet betænksomt igennem, så sagde han: "Vil De sætte rettens segl under det?"

Justitsråden studsede, rømmede sig og gik et par gange op og ned ad gulvet, idet han mumlede: "Hm! Vinen – den satans vin – havde han blot ladet den stå!"

Kristen fulgte enhver af hans bevægelser med forventningsfulde blikke. Endelig standsede justitsråden foran ham, lagde hånden venligt på hans skulder og sagde: "Hør nu, Kristen Hansen! Min mening er den, at du ikke kan kaldes nogen tyv, fordi genstanden var så ringe og faren for barnet så stor. Derfor tør jeg som min *private* opfattelse af sagen attestere, at du ikke kan anses at have stjålet og altså ikke kan kaldes tyv. Men rettens segl? Hm! Det er da også rent forbandet – nej, det kan jeg ikke sætte derunder."

"Ja, så er det ikke i sin ordentlighed," svarede Kristen og lagde dokumentet fra sig på pulten.

"Tag nu det stykke hede," sagde justitsråden. "Det kan du også grave guld på ved flid og sparsommelighed. Om et halvt års tid er jo den historie glemt."

"Nej, det er den ikke," sagde Kristen bestemt. "Før vil jeg arbejde som fri mand i et frit land, selv om jeg så slæber mig til døde, end tage nådsensbrød blandt mine egne, hvor man skælder mig for tyv."

"Hvad skal jeg så svare manden på Avensbjerg?" spurgte justitsråden gnaven.

"Jeg sender ham så mange tak for hans gode vilje," sagde Kristen, "og doktoren med. Hedejorden kan vel ligge, til jeg kommer tilbage, og skulle jeg ikke have fundet så meget guld derovre, at jeg kan bygge mig en gård, får jeg vel se, om der er guld i det andet. Nu byder jeg justitsråden farvel og siger så mange tak for dommen."

"Du vil fortryde det!" råbte denne, men han fik ikke andet svar end den tunge klapren af træskoene, som tabte sig ude i gården.

Justitsråden greb attesten, rev den i småstykker og kastede den i papirskurven. Så dalede han atter ned i lænestolen og grundede over, hvor problematisk sagen dog i og for sig var, og hvor skarpsindigt det havde været, ikke at sætte rettens segl under sin private opfattelse af sagen.

Men nede i Fram by grundede man slet ikke. Der holdt man sig til det simple faktum, at Kristen havde taget vin ved nattetide i kirken, og at den, der tog og kom i fængsel, stjal. Kristen mærkede det allerede den første dag, og hans træk blev mere stramme og trodsige derved. Den anden dag talte han med præsten, og den tredje, tidligt om morgenen, solgte han huset. Så gik han til den nærmeste købstad for at skaffe sig noget til rejsen, og da han om eftermiddagen vendte tilbage, var der ingen anden, der modtog ham i hans øde, forladte hjem end Karen. Hun stod i døren og ventede på ham.

"Nu byder jeg dig farvel, Karen," sagde han, "og beder dig ikke glemme mig, mens jeg er borte."

"Kristen," hulkede hun, "bliv hos mig!"

"Nej, Karen," sagde han, "det er nu bestemt. Klip blot en lok af dit hår til afsked."

Hun brast i en krampagtig gråd og drog ham ind i stuen. "Der, tag dem!" hviskede hun og pegede på en lille bunke sølvpenge, som lå på bordet. "Det er alt, hvad jeg kan give dig."

"Karen!" sagde han og så forskrækket på hende. "Hvor har du de mange penge fra? Det er jo hele ti rigsdaler!"

"Spørg mig ikke derom," sagde hun og tørrede sine øjne med forklædet. "Jeg har solgt noget."

"Solgt!" spurgte han studsende og lod blikket løbe hen over det fattige bohave. "Her mangler jo ikke noget."

"Jo, her!" sagde Karen smilende gennem tårer og pegede op under sin huepul.

"Karen, Karen!" råbte han og greb hende i armen. "Hvor kunne du dog gøre det?"

"Jeg behøver det jo ikke, nu du rejser bort," hviskede hun, "og så er du sikker på, at ingen får mig kær, mens du er borte."

Kristen tog hende i favn, kyssede hende og sagde: "De penge bliver de sidste, jeg giver ud, Karen. Når jeg kommer tilbage, giver jeg dig en huepul så tung af det klareste guld, at du knap kan bære den."

Han trykkede hendes hånd og vandrede hastigt bort uden at se tilbage. Men hun blev stående i døren og stirrede ud efter ham hver gang hans skikkelse kom til syne på en af de høje bakkekamme, hvorover vejen snoede sig. Til sidst kunne hun næppe skimte ham mere. Det var, som svandt han hen i aftensolens glans, der lagde sine blændende guldskyer hen over horisonten. Hun tog dette som et godt varsel, og da hun kom til præstegården, var hendes øjne tørre, men smile kunne hun ikke.

Hvem har ikke haft en plan, en rig og gylden drøm, der har fyldt hele livet med solskin? Hvo kender ikke til de fantastiske forhåbninger om at vinde dette eller hint uden møje, om at komme til rigdom uden arbejde, til magt uden anstrengelse? Det er drømme, som griber de fleste i ungdomsårene, inden man er kommet så vidt, at arbejdet selv bliver en nydelse. Men de kan også komme senere, ja, hos barnlige og ubefæstede naturer endog midt i manddomsårene, og da kan de ødelægge livet. Vi skal nu følge Kristen over havet og se, hvorledes han slap over dem og det.

Hundrede engelske mil fra San Francisco begynder nogle øde, tørre dalstrøg med solforbrændte fjelddrag på begge sider, med enkelte, svagt rindende bække i de flade kløfter, der er bestrøede med blokke af halvforvitret kvarts, blandede med enkelte brudstykker af lava og pimpsten, som viser, at disse egne engang har været udsatte for vulkanske bevægelser. Her er diggernes, guldgravernes, hjem, men det er trælsomt og trist. Ingen løvrig skov giver de mødige skygge, ingen duftende eng de trætte hvile efter dagens anstrengende arbejde. Ingen fuglesang jubler dem i møde, når solen bryder frem, ingen aftenklokke klinger, når de lægger sig til hvile. Træerne står enkeltvis, forsvedne og forbrændte, for så vidt som de ikke allerede har varmet diggernes gryder, og klinger der noget, er det kun hakkens slag mod klippens sider eller en opskræmmet klapperslange, som ranglende med sine klokker søger sig nye og sikrere tilflugtssteder. Således er det oppe på bakkedragene. Nede ved flodlejerne ser det anderledes ud. Her gror guldet i det hvide sand i stedet for koblommer og gyldenris, og her har diggerne rejst deres hytter eller telte, alt som de er velhavende

til. Ude i floden står guldgraveren selv. Det mudrede vand når ham næsten til bæltet, den glødende sol får sveden til at hagle af hans ansigt og blænder hans øjne, der er trætte af at stirre efter de fine guldblade, som af og til viser sig i det tinfad, han har i hånden. Nede ved bredden har han gravet sig et hul. Det er hans guldmine, hans rigdom, hans håb. Her øser han en portion af det guldførende sand op i en lille trævugge, skyder den ud i floden og vugger den langsomt frem og tilbage, for at vandet kan bortskylle det lette sand.

Så kommer han bundfaldet i sit tinfad, vasker det endnu en gang omhyggeligt ud, og er sjæleglad, hvis han af hele sandmassen kan vinde så meget guld, som der kan ligge på enden af hans finger.

Henne under et fremspringende klippestykke, der knap gav så megen skygge, at det dækkede en mand, sad Kristen i samtale med tre guldgravere, mænd, hvis solbrændte ansigter og muskelstærke arme viste, at de i lang tid havde opholdt sig ved minerne. Når jeg siger samtale, er det egentlig en talemåde, for skønt Kristen havde været over et halvt år ved minerne, forstod han dog kun meget lidt engelsk, og tale det kunne han nu slet ikke. Han så træt, afmagret og bekymret ud – ja, ved siden af disse vilde, skæggede karle med deres lange vandstøvler og brede stråhatte, endog noget sølle, for ikke at sige enfoldig. Klæderne hang i laser. Støvler havde han ingen af, og alt, hvad der tilhørte ham, var en vidjekurv samt en hakke og en spade, som lå henslængte ved siden af ham. Han syntes i dette øjeblik særdeles optaget af det, som den ældste og sværeste af guldgraverne fortalte, for hans indfaldne kinder blussede, hans øjne tindrede, og da fortælleren havde endt,

sprang Kristen op og gav ham et håndslag, der var så ærligt og så jysk, at den anden tog fingrene til sig.

Hvad havde samtalen drejet sig om? Om det eneste, man taler om ved minerne, om guld. Både Kristen og hans kammerater var enige om, at egnen her var "udvasket", og at det var en ringe fornøjelse at arbejde fra klokken fem om morgenen til klokken tolv for at have middagsmaden frit. Videre havde de ikke drevet det, og somme tider kneb det med at få noget til aften. Nu havde en indianer fortalt, at der tyve engelske mil på den anden side floden lå en ny dal, som ingen europæisk fod endnu havde betrådt, og dertil agtede man at valfarte.

Tidlig næste morgen brød man op. Kristen, som dagen i forvejen kun havde haft sin kurv, sin hakke og sin spade, havde nu for sine sidste penge købt sig et telt, et tæppe og en kedel, og måtte foruden dette slæbe en del af, hvad de andre førte med sig. Men han gjorde det uden at knurre. Han fulgte dem, som hunden følger sin herre, og som den gik han på sine egne såler. Hele dagen vandrede han således af sted i støv, i solhede, over bjergåse og ned i daldybder, hvor der hverken fandtes vand eller vej. Om aftenen kom man til den forjættede dal, men mørket havde allerede lejret sig over den, og man måtte afvente morgenens komme. Kristen sov ikke meget den nat. Hans fødder var oprevne og hovne, og hans sind så fuldt af begærlige drømme, at det holdt ham vågen. Endelig brød solen frem – hvilken skuffelse! Nede i dalen snoede sig et bugtet, stenet flodleje, men det var udtørret, og uden vand var det ikke muligt at arbejde. Den halve dag gik hen med at lede efter et kildevæld eller blot en sænkning i flodlejet, hvor der endnu kunne henstå noget vand, men alt var tørt, der var ikke en busk, som gav

skygge. Til sidst holdt man råd, og resultatet blev, at man skulle vende tilbage, men nu kunne Kristen ikke mere. Forgæves besvor han sine kammerater om ikke at forlade ham. I guldlandet gør man ingen komplimenter. Der er enhver sig selv nærmest, og alt, hvad de lovede Kristen, var at vende sten, for at han kunne finde vejen tilbage.

Kristen tabte imidlertid ikke modet. Han havde før overnattet på øde og farefulde steder, hvor han både havde hørt klapperslangens ranglen og indianernes krigshyl. Hvad der desuden hævede hans mod og gav ham en forunderlig fortrøstning midt i hans ensomhed, var den lille omstændighed, at dalen i mange stykker lignede heden derhjemme, så at han med lidt god vilje godt kunne tro, at han sad et par mil fra Fram. Det morede ham at bilde sig dette ind, mens han sad og kølede sine ophovnede fødder med et opskåret kaktusblad, og da han faldt i søvn, drømte han, at manden på Avensbjerg havde skænket ham et stykke hedejord, og at han nu var i færd med at rydde lyngtørven væk. Da han vågnede, var han så frisk og let, at han syntes, at han godt kunne gå tilbage til minerne igen, men så kom den tunge, knugende fornemmelse, at han på mange miles afstand måske var det eneste levende menneske, og at han måtte se at finde noget, der kunne skærme ham mod nattekulden, som også i guldlandet kan være bidende nok. Dette var nu ikke så let, for dalen frembød hverken træer eller buske, og havde Kristen ikke været en ægte kronjyde, havde han måske ikke hittet på råd. Nu gjorde han blot, hvad han havde set derhjemme. Han steg op en af de skrænter, der vendte mod syd, og her, hvor solen havde bortsvedet græsset og lyngen, skrællede han den ene lyngtørv af

efter den anden for siden at lave dem til et bål foran sit telt, hvori han have bredt sit tæppe ud. Lige som han ville løsne den sidste lyngtørv, stødte han med spaden på en knold, der rullede ned ad skråningen og ramte hans fod med en sådan vægt, at han styrtede derved. Forbitret greb han knolden og ville med et vredesudbrud slynge den ud i flodlejet. Da stivnede det i ham, halvt af glæde, halvt af skræk den var så tung, at den lå som groet fast i jorden. I et nu kastede han sig over den. Han kunne have skreget højt i vanvittig glæde – det var guld, guld, mere guld end han kunne løfte.

Men lige i samme øjeblik kom angsten. Han klatrede trods sin forslåede fod op på fjeldryggens øverste kam for at se, om også de andre virkelig var borte. Så entrede han ned igen, satte sig på sin skat, rugede over den som en drage, klappede den, kærtegnede den og fo'r så i vejret for at lytte efter, om det var stemmer, der klang hist ude i det fjerne. Så satte han sig atter ned, rystende af kulde – nu turde han jo ikke tænde bål. Natten sank ned over ham, underlige skikkelser drog frem i mørket og sneg sig med sagte raslen hen over flodlejet. Var det indianere, der kom for at myrde ham, eller var det steppernes henfarne ånder, som steg op, hyllede i midnattens tåger? Han vidste det ikke. Han følte kun, at hans forslåede fod blev så stor, så tung, langt mere tung end den døde, kolde klump, der hvilede ved hans hjerte. Han mærkede, hvorledes nattekulden krystede hans lemmer, hvorledes vinden susede og sang, som gik den lige igennem ham. Lysende ildglimt begyndte at danse for hans øjne. Feberen fo'r som trækninger gennem hans årer. Nu havde han kun et mål – at få sin kostbare byrde ind i teltet og dø ved dens side. Med anvendelsen af sine sidste kræfter forsøgte han

at løfte den. Det lykkedes ham at få den vendt på højkant, og da tog den magten fra ham, rullede endnu et stykke ned ad skråningen, tørnede så ud over en klippeblok, sprang fra klippe til klippe, indtil den med en hul, drønende lyd svandt dybt under ham nede i flodlejet. Han udstødte et skrig og gjorde uvilkårligt i mørket et skridt efter den. Da brast det under hans fødder – sten og jord regnede ned over ham, han følte kun, at han blev draget nedad i mørket, og at det lukkede sig over ham.

Det var en solvarm, sommerfrisk junimorgen. Skovene om Fram stod i deres lyseste grønne, tågerne lettede fra engene, og ovre fra Avensbjerg hørte man køernes brølen og mælkevognens tidlige raslen. Men foruden den og en enkelt årvågen bonde, som i den årle søndag morgen barberede sig i det åbne vindue med ruderne til spejl, var der ingen, som færdedes i morgenens friskhed. Kun oppe over kirkebakken ved Fram kom en skikkelse til syne, som voksede den lige op af morgenrødens guldglans. Det var en høj, kraftig mand med skarpe træk, der vidnede om anstrengt arbejde, og med et skæg, tykt og firkantet afskåret, således som det kun bæres af amerikanere og kuske. Han var iført en dragt af groft, hvidt sejldug. Over skulderen hang en forsvarlig taske af odderskind, en hue af samme stof dækkede hans hoved og i hånden havde han en stav, der så ud til at have vandret jorden rundt. Han skridtede tilsyneladende ganske jævnt ud ad vejen, men da han kom på Fram kirkebakke, hvor han kunne se husene og byen, gadekæret og skoven under sine fødder, stod han pludselig stille, strøg sig med ærmet over øjnene og stirrede længe ud for sig. Så slog han af til venstre, skråede tværs over marken og tog ad kirkestien vej op imod

kirkegården. Her hængte han tasken fra sig på våbenhusporten, strøg sig endnu en gang med hånden over øjnene, og begyndte så langsomt at stave sig gennem indskrifterne på gravkorsene. Han gik fra grav til grav, sprang ikke en eneste over, og da han endeligt havde læst den sidste, lyste hans ansigt af glæde. Han satte sig på den murede stenbænk henne ved tårnet, spændte den odderskindstaske op, og udtog en lille, rund flaske, som han omhyggeligt skjulte på sit bryst. Så sad han atter stille og stirrede hen for sig, men af og til tørrede han sine øjne.

Klokkerne begyndte at lyde. Folk fra Fram og gårdene deromkring begyndte at samle sig på kirkegården, og kort efter lukkede degnen våbenhuslågen op. Han så på den fremmede, men der var noget i sejldugsmandens ansigt, som fik ham til at synes, at det var så underligt at spørge, og så spurgte da hverken han eller nogen af de andre, som gik ind i kirken. Til sidst kom præsten, og bag efter ham fulgte en sørgeklædt bondekone med en fem års purk ved hånden. Hun stirrede ned i jorden, så at hun slet ikke så den fremmede; men lige idet hun ville træde ind ad våbenhusdøren, følte hun en arm, som gennede for hende. Hun så op, gav et skrig og ville så tage vej hen over kirkegården. I næste øjeblik havde hun armene om halsen på den fremmede mand og trykkede hans vejrslagne ansigt op til sit. "Kristen, Kristen!" jublede hun gennem tårer. "De sagde, du var død!"

"Så løj de heller ikke så meget endda," svarede han, "og nærmere var jeg ved det end nogen tænkte, men nu er den tid ovre."

Han tog purken på sin arm og trykkede ham op til sig, men drengen stak sig på hans stride skæg, sprællede og gav sig til at

græde. "Nu har han flere kræfter end dengang," sagde Kristen, idet han satte ham ned.

"Ja, dengang!" sukkede Karen, "det var trange tider. Herre Gud, skulle nogen tro, at det er fire år siden."

"Fire år!" sagde Kristen og strøg sig med hånden over panden. "For mig er det, som var det tyve. Husker du, hvad jeg lovede dig, Karen?"

Karen smilede og så op imod ham. Solen faldt på et par tykke, guldgule fletninger, der lyste frem under huepullen, men hun sagde intet.

"Jeg lovede dig en huepul af guld," sagde Kristen. "Her er den. Mere bringer jeg ikke."

Han trak den lille flaske frem fra sit bryst og rakte hende den. Hun så forbavset på de tunge, glinsende korn og spurgte: "Er det guld, Kristen?"

"Ja," svarede han. "Den har jeg slidt for i fire år, og næppe var det, at jeg fik den fuld. Herredsfogeden havde ret. Guldet sidder fastere derovre end herhjemme – jeg er fattig som før, Karen."

"Hvad bryder jeg mig om det, Kristen," sagde hun og kyssede ham. "Lad os gå ind og takke Vorherre. Han kan sende os guld, når han vil."

"Ikke herhjemme," sagde Kristen, men der var noget bittert i den måde, hvorpå han udtalte disse ord – noget, som viste, at han havde kæmpet, kæmpet forgæves.

Imidlertid var det dog den fornøjeligste kirkegang, Kristen havde haft i sit liv, og endnu bedre blev det, da præsten efter endt tjeneste bød ham ned til præstegården i Fram. Her måtte han fortælle om alt, hvad der var hændt ham i de fremmede

lande, og da han havde endt historien om det store fund, han havde gjort i gulddalen, sagde præsten: "Ja, tak din Gud, Kristen, som sendte dig medlidende mennesker til hjælp midt i ørkenen. Hvad havde den guldklump nyttet dig, om du havde betalt den med dit liv."

"Jeg havde dog gerne taget den med," sagde Kristen med et suk, "men da de fandt mig, havde jeg hverken sans eller samling. Jeg lå syg over et halvt år, og siden gik det kun småt med fortjenesten."

"Så tag nu fat herhjemme med et redebont sind!" sagde præsten. "Her gror guld i hver en fure, som ploven lægger."

"Å ja," sagde Kristen, "jeg får vel prøve derpå. Kunne jeg nu blot få hedelodden!"

Og Kristen fik den og mere til. Herremanden på Avensbjerg gav ham ikke blot lodden, men en ko, og doktoren, som var blevet gift med herremandens datter, sendte ham penge til et par får. Dertil kom, at folkene i Fram på en mærkelig måde havde forandret sig. Enten det nu var, fordi de syntes, at han havde døjet så meget i de fremmede lande, eller fordi de skammede sig over den mistanke, de førhen havde kastet på ham, så havde stemningen i sognet ganske vendt sig til fordel for Kristen, og alle vegne fra fik han beviser på en deltagelse og et sindelag, som hævede hans mod mere, end om man havde sendt ham de rigeste gaver. Det kan godt være, at det hele havde føjet sig ganske anderledes, hvis han var kommet hjem som rig, men nu, da han kom som fattig, ville alle vise ham, at han i ordets videste forstand var "fri for videre tiltale."

Så havde han da ved venners og naboers hjælp fået sin lille hedelod hegnet, de værste sten sprængt og ryddede, og en

lørdag eftermiddag vendte han tilbage fra Ålborg med en hakke og en spade samt en vidjekurv, hvori han havde en lejle for sig og Karen. Som han nu gik hen ad vejen, der med dybe hjulspor skar sig ind over heden, faldt det ham på sinde, at således havde han også begyndt sin første vandring ovre i det fjerne vesten, og da han så på de brune, lyngklædte banker, som solforbrændte hævede sig rundt omkring ham uden liv og uden skygge, syntes det ham, at de lignede dalen med den udtørrede flod så meget, at han blev ganske underlig derved. Han havde egentlig ikke tænkt på at arbejde den aften, men da han så, at Karen var i færd med at malke koen, mente han, at han kunne begynde at stikke et par lyngtørv, til hun blev færdig. Så begyndte han da at arbejde, men det gik kun langsomt, for lyngen var tæt og tankerne langt borte. Lidt efter kom Karen hen til ham. Han holdt op at grave, støttede sig til spaden og fortalte hende endnu en gang om guldklumpen, der var så stor, at den nær havde taget livet af ham. Karen lo og sagde, at han vist havde set fejl, men nu blev han ivrig, og alt som han talte, stak han en stor lyngtørv af. Ligesom han vendte den, sprang Karen et skridt til siden og råbte: "Var dig, Kristen, der ligger en lyngorm!"

Han så ned. Der lå også en lyngorm, og den ville ham til livs, for den havde rullet sig sammen til spring. Hastig hævede han spaden og slog til den, så at den røg ind i lyngen, men det gav en underlig klang, idet han slog. Det var ingen lyngorm, det. Karen bukkede sig ned og tog den op. "Det er en ring!" skreg hun. "Jøsses, hvor er den tung!"

Kristen tog den og vejede den i hånden. Karen så forskrækket på ham, for han blev ganske bleg. Endelig sagde han: "Det er guld, Karen."

Hun ville svare. Da hørte de vognraslen. Det var Mikkel Madsen fra Storgården, som kom agende ind over heden på sin ny fjællevogn. Bag ved ham sad to sognemænd fra Fram.

"Nu får vi nok besøg," sagde Kristen og stak ringen ind på brystet.

"Kristen!" sagde Karen advarende.

"Vær ikke bange, Karen! Jeg er ikke ilsindet nu," sagde han. "Ventelig bringer din broder noget til huse."

I det samme svingede vognen op over vejen og holdt uden for hedelodden. "God dag, Kristen!" råbte den svære skikkelse, som kørte hestene.

"Tak, Mikkel!" sagde Kristen tørt.

Mikkel bandt linerne fast ved agestolen, steg besværligt af vognen og kom tillige med de to mænd ind på hedelodden.

"Det er et kønt lille hus, du har lagt dig til her," begyndte Mikkel, idet han med øjensynlig foragt målte den lynghytte, som Kristen havde opført.

"Å ja," sagde Kristen, "det er ikke så ilde endda, når der kommer grundmur i det."

"Grundmur!" gentog Mikkel med et bredt grin i sit ondskabsfulde ansigt. "Så graver du vel også guld her?"

"Ja, jeg gør," sagde Kristen roligt.

"Det var som satan!" udbrød Mikkel og grinte overmodigt til de to sognemænd. "Du er nok blevet en rigtig guldgraver?"

"Ja, det er jeg vel," svarede Kristen. "For jeg kan grave guld af hvad grund, det skal være."

"Nå, så det kan du," sagde Mikkel. "Det gad jeg dog nok se på."

"Ja, hvad giver du?" spurgte Kristen og lænede sig til spaden. "Jeg gør det ikke sådan for alle og enhver."

"Hvad jeg giver?" råbte Mikkel overmodig. "Jeg kan vel love lige så stort, som du kan prale. Kan du grave så meget guld op af jorden her, at du dermed kan forgylde kirkefløjen i Fram, så giver jeg dig grundmur og egetømmer til et hus, der kan spænde over lodden fra den ene ende til den anden. Sig så, at Mikkel Madsen på Storgården lovede dig for lidt!"

Kristen havde under disse ord stirret på noget, der lignede halen af en anden lyngorm, som stak frem ved skåret af lyngtørven, nu rettede han sig i vejret, så sin svoger stift ind i øjnene og sagde: "De to mænd er vel vidner, Mikkel?"

Mændene så på hinanden, men Mikkel råbte: "Hvad jeg lover, står ved magt, hvad enten her er vidner eller ej. Vil du have to mænd for det, så tag dem der!"

"Ja, så er I to vidner," sagde Kristen roligt, idet han stødte spaden i jorden, "og så får jeg vel være guldgraver." Han væltede lyngtørven til side, og Mikkel tumlede tilbage, så at han var nær ved at sætte sig på den. I skåret lå fire guldringe, skinnende i aftensolens glans, og den femte trak Kristen ud mellem lyngtørvens rødder, hvori den havde indviklet sig ligesom en slange. Mikkel tog efter vejret uden at sige et ord. Han var blevet ganske askegrå i ansigtet, og hans små, begærlige øjne stirrede på guldet med et udtryk, som var delt mellem misundelse og rædsel. Kristen strøg ringene på sin arm, en efter en. Da han kom til den femte, sagde han: "Ja, det er vel bedst, vi får det halve dusin fuldt, Mikkel, for kirkefløjen i Fram er lovlig stor, skal jeg sige dig." Med disse ord tog han den sjette ud af brystlommen og stak den til de øvrige.

Nu kunne Mikkel ikke mere. Han bandte en ed så drøj, at vi ikke vil gentage den her, og rullede så med sine to vidner tilbage til Fram for at ærgre sig på Storgården.

Kristen gravede videre hele den aften og den følgende dag, men nu var guldgraveriet til ende. To dage efter besøgte han sin ven, justitsråden i Ålborg, som indsendte ringene til Det Oldnordiske Museum i København, og fandt det uhyre skarpsindigt, at han for fire år tilbage havde bemærket, at man også kunne grave guld på heden i Jylland.

Ville museet end ikke anerkende, at justitsråden virkelig havde lovet Kristen et guldfund på det tilbudte hedestykke, så var det så meget mere beredvilligt til at anerkende finderen, hvem det udbetalte ringenes værdi med tre tusinde, otte hundrede kroner. Kristen udvidede hermed sin lod ganske betydeligt, og da Mikkel Madsen ikke gik fra sit ord, kom huset ganske af sig selv, og med velstanden et bedre forhold mellem svogrene.

Skulle nogen tro, at nærværende lille fortælling er opfunden for at fremhæve de jyske heder på Californiens bekostning, da kan vedkommende høre ad på Prinsens Palæ, hvor også ringene ligger til behageligt eftersyn. Derimod kan det nok være, at man kan stikke mange lyngtørv, inden man finder seks sådanne til.

Stærke Jørgen

"Hvor københavnerne dog er et prosaisk folkefærd!" tænkte jeg uvilkårligt, da jeg efter flere års fraværelse en stille sommeraften rullede ind gennem den uhyre breche ved Nørre-Ravelin, der med sine omstyrtede træer, sit gennempløjede jordsmon og oprevne bropiller så ud, som om den var gennemfuret af fjendtlige granater. Hvor var voldene – de gamle, så velbekendte volde, hvor jeg havde leget som barn, og hvor jeg senere som voksen så mangen gang havde glædet mig over rimblomsternes krystaller eller det vågnende forårs svulmende spirer? Hvor var nu disse grønne, skyggefulde gange, hvor kastanjerne tændte deres hvide brudelys tidligst om foråret, hvor violerne duftede, og slåentjørnen dryssede sin fine, let affaldende blomstersne ud over de stille, blanke grave, mens de vævre rørsangere smuttede om mellem sivene, der sagte sukkede i aftenvinden, som et vemodigt akkompagnement til nattergalenes slag ovre i Glaciset? Min barndoms glade paradis lå nu i denne mørke grav, hvis opstemmede, ildelugtende vande var overtrukne med blågrå skimmel. Læs for læs var det ubarmhjertigt blevet trillet ned af mødige arbejdere, træ for træ var blevet fældet for at blive vinterovnens bytte, blomst for blomst rykket op eller trådt under fødder for aldrig at grønnes med et duftende blad, og hist, hvor de tavse fiskere havde stået inde mellem sivenes tuer, der vadede nu en flok gadedrenge og prøvede, hvem der kunne sprøjte dyndet højest over hovedet på de andre. Stakkels, mishandlede, forglemte volde! Hvor mange minder ejer I dog,

hvor meget har I set og oplevet, hvor megen skønhed og liv skjulte der sig i al stilhed bag jeres grønklædte bakker! Vel har I ikke været vidne til nogen krigerisk bedrift, for det var ikke over jeres snebanker, at svenskerne den februarnat klatrede i deres hvide ligskjorter, men I skærmede dog byen, da englænderne i 1807 kom som Danmarks "venner". I stængede dengang trofast jeres trange porte, og kunne I end ikke værne byen mod congreve'ske raketter og engelske bomber, så gav I dog et sikkert ly for kvinder og børn, mens I selv med harme måtte se, at fjenderne fløj over jeres hoved.

Men også til mangen kær og fredelig bedrift har I været vidne. Hvor tit har I ikke smykket jeres gamle, krogede træer med lysegrønne, lovende knopper, når bededagsklokkerne ringede, og de glade københavnere satte hinanden stævne for i tusindvis at hilse foråret og det ny forårstøj. Fra jeres højder tordnede den første, rungende velkomsthilsen, da vor tapre hær blomstersmykket kom tilbage fra Fredericia og Isted, og nu? – nej, lad os ikke tale derom! Der er sunket så meget, så meget dyrebart siden den tid – så får I da også synke, mine gamle venner! Kun minderne, I har båret, synker ikke, og det er til et, et sørgeligt, men sandt, at jeg knytter efterstående fortælling.

Det var længe før de ny, kedelige, stilløse bygninger rejste sig, længe før man tænkte på nogen "støvboulevard", og endnu længe før, at bygninger faldt sammen, inden man havde fået dem rejst. Det var i den gode, gamle, grundmurede tid, hvor man lukkede ikke alene sin gadedør, men også byens porte klokken ni for at kunne sove til klokken otte med en rolig samvittighed. Dengang var alting på volden således som det burde være. Røde skildvagter stod foran de rødmalede

skilderhuse, voldbakkerne var afspærrede med forsvarlige bomme, kanonerne lå i græsset og solede sig, kasteljægernes horn klang om kap med de små virtuosers trommer fra Kirsebærgangen, og hvem som dengang havde foreslået, at kaste volden ned i graven som en anden sten, ville til almindelig tilfredshed være blevet sendt til Christiansø som landsforræder. Militærisk orden og skik herskede overalt på disse hellige enemærker. Den frihedsforkyndende cigar var kontrabande, violerne tilhørte hoffet, og hundene fik mundkurv på, når de skulle derop. Dengang var brystværnene og bastionerne ikke forfaldne således som senere. Alt blev holdt i sømmelig stand, og det var stokhusfangerne, til hvem den grovere del af arbejdet var overdraget. Hvert forår kunne man se disse stakkels fanger i deres afstikkende, sorte og grå dragt med det svære jern om benet luge og pudse, og hvert efterår mødte disse tavse skarer på deres post for med store koste at holde vejene fri for det faldende løv. Det er til en sådan stokhusfange, at min erindring uvilkårligt vender tilbage. Han hed dengang "nummer nitten". Hvad han hed i levende live, det vil sige, inden Stokhusets porte gjorde ham til en levende død, skal jeg senere fortælle.

Den første gang jeg så ham, var i svinget ved Ravelinen. Jeg var dengang kun en lille dreng, og man vil derfor ikke undre sig over den angst, som dette møde vakte hos mig. Lige som jeg bøjede om det skarpe hjørne, så jeg ham stå foran mig. En mørkladen, stærk skikkelse med tæt afklippet, stålgråt hår, tykke, buskede øjenbryn, hvorunder et par sorte, skarpe øjne tindrede frem, en stor, krum næse og en temmelig fremspringende mund, omkring hvilken det afragede skæg pippede frem i stride, blågrå stakke. Han bøjede sig ud over

jernrækværket, betragtede mig skarpt med sine mørke, livlige øjne, så skarpt, at jeg uvilkårligt blev stående og i knugende angst stirrede på ham igen. Pludselig bøjede han sig ud over rækværket, greb mig med sine hårde, senestærke hænder om livet og løftede mig højt i vejret, så let, som om jeg var en flue. Alt svimlede for mig i det øjeblik, men hvilken rædsel følte jeg, da han pludseligt lagde sin venstre hånd bag min nakke, trykkede mig med den højre heftigt knugende til sit bryst, og gav mig et kys, så fast og eftertrykkeligt, at jeg følte hans stride skæg presse sig som kartepigge omkring min mund. Jeg skreg ikke – ja jeg gjorde ikke engang den svageste modstand, men da han lempeligt satte mig ned på stenbroen med et udtryk af den dybeste kummer i sit blik, svimlede det for mig, og jeg brast i en heftig, krampagtig gråd.

"Stille, min dreng, stille!" sagde han i en mild og dæmpet tone. "Lad ikke fæstningssergenten se, at du græder! Jeg får tamp, hvis han får at vide, hvad jeg har gjort, og du vil da vel ikke have, at en stakkels gammel fange som jeg skal have tamp for din skyld? Vil du vel?"

Jeg stirrede på ham, og i dette øjeblik så han slet ikke rædselsvækkende ud. Hans stemme var blød, hans øjne fugtige, og der var et udtryk af lidelse i hans ansigt, et smerteligt, vemodigt udtryk, som jeg forstod med barnets instinkt. Men hos børn er gråden lettere vakt end standset. Ikke alene var jeg blevet angst, men at en slave havde kysset mig, forekom mig så nedværdigende, at jeg syntes selv at være trådt ind i forbrydernes række, den gang hans læber berørte mine. Gråden blev mig siddende i halsen, mit bryst bevægede sig

krampagtigt, og idet jeg udbrød: "Nej, det vil jeg ikke!" brast jeg atter ud i den heftigste hulken.

"Tys!" hviskede han med sagte stemme, idet han skottede op mod Ravelinens brystværn, hvor man hørte sergentens taktfaste skridt. "Græd ikke! Tag den, fordi jeg har kysset dig, men vær stille – nu kommer han."

Med disse ord stak han mig en båd i hånden. Den var kunstfærdigt udskåret i hvidt fyrretræ, havde et ruf, et rat og to matroser af brunt flodholt og en lang vimpel af rød silke, hvori det hvide kors var tegnet med små bitte sting. I det samme kom fæstningssergenten til syne på toppen af Ravelinen, hvorfra han betragtede os, skrævende ud med begge ben og med en mine, som viste, at han var sin høje post voksen. Da han imidlertid ikke så andet end en lille dreng, som tilsyneladende havde købt en båd af nummer nitten, gjorde han militærisk omkring og gik hen for at se til de andre slaver. Jeg trak vejret friere, tårerne var alt tørrede hen af den friske forårsvind, og med et beundrende blik på det fristende fartøj spurgte jeg: "Vil du virkelig give mig det?"

"Ja," svarede han, idet han lod sin hårde hånd strejfe hen over min blussende kind. "Jeg gav dig mere, hvis jeg kunne."

"Så skal du også have den," sagde jeg og trak en stor toskilling frem, som jeg havde fået til en bolle.

Han rystede på hovedet, skød min hånd lempeligt tilbage og hviskede: "Du er en god dreng. Behold din skilling selv."

Jeg stirrede på ham, forbavset over hans ædelmod, og nu så jeg, at hans øjne løb i vand. Han så på en gang bedrøvet og resigneret ud, men da jeg havde den bestemte mening, at det måtte være ganske umuligt for en slave at græde, fik

nysgerrigheden overhånd og jeg spurgte: "Hvorfor kyssede du mig?"

Han strøg sig med bagen af hånden hen over begge øjne, så atter på mig med et forunderligt kærligt, jeg kunne næsten sige faderligt blik og hviskede: "Jeg har kendt sådan en lille fyr som du. Du lignede ham, og så – –." Der kom en vibrerende klang i hans stemme, hans hoved bøjede sig dybere, en skarpt afsat rødme tegnede sig på hans noget indfaldne kinder, og den hånd, som han havde lagt på min skulder, rystede så stærkt, at jeg kom til at ryste med. Et øjeblik stod han således, så vendte han sig om med en brat bevægelse og sagde i en barsk tone: "Gå, dreng! Gå!"

Jeg blev atter forskrækket over det uventet hårde i hans stemme og flygtede med min skat, men da jeg kom hjem og fortalte min moder, hvad jeg havde oplevet, sagde hun, idet hun trykkede mig til sit bryst: "Stakkels mand, han må have lidt meget! Den, som er god imod børn, er god i hjertet, selv om det banker under en slaves dragt." Fra den dag vidste jeg, at der også var gode slaver, og det trøstede mig særdeles.

Vistnok var det denne følelse, som bevirkede, at jeg siden den tid oftere så ham, til sidst ligefrem søgte ham. Altid havde han sit stade ved den gamle Ravelin, hvor han på enkelte dage solgte børster, piberensere og små sejlbåde, som han udfærdigede i sin fritid. Altid var han mild og venlig imod mig, men alvorlig og stille. Af og til forekom det mig, som om jeg var ham til besvær, især når jeg talte venligt til ham, ja, enkelte gange gik han endog sin vej, når han så mig komme over broen. Ved sådanne lejligheder blev jeg bedrøvet, mest fordi jeg ikke var i stand til at forklare mig hans adfærd, men når jeg så en uges tid

efter atter mødte ham, kunne han se dobbelt venligt på mig, ja, havde ofte en eller anden bagatel til foræring. Således blev vi venner, slaven og jeg, men når jeg så en af mine kammerater komme ud af den mørke porthvælving, listede jeg mig bedrøvet bort – ingen måtte jo vide det.

Endnu som student mødte jeg ham. Han var nu blevet gammel, meget gammel. Jernringene slubrede om hans magre ben, ryggen var krum og bøjet, håret snehvidt og blikket glansløst. Han lavede ikke mere børster, skar heller ikke både, hans øjne var for matte dertil, og når jeg traf ham, var det i reglen i nærheden af Stokhuset. Der stod han ofte oppe på brystværnet, støttende sig til kosten og med øjet stift rettet på et ubestemt mål langt ude i det fjerne. Talte jeg til ham, fo'r han op og så på mig med et forvirret udtryk i det gamle, rynkede ansigt, men når han så kendte mig, tog han høfligt sin hue af og takkede for den lille drikkeskilling, jeg rakte ham. Men se på mig, således som han havde gjort for tolv år siden, da han kyssede den lille seks års dreng i Ravelinen – det gjorde han aldrig. Hans erindring syntes at være sløvet tillige med hans syn, og jeg var for ham kun den fine herre, der gav slaven til en snaps.

En aftenstund kom jeg efter sædvane vandrende over volden. Det var bitterligt koldt, rimen hang som hvide koraller i træernes grene, og gennem de grå frosttåger kæmpede den bleggule sol sig langsomt ned under en horisont, der ved dens bortgang ikke viste andet end en kold, gul lysstribe, der hurtigt slukkedes uden at have kraft til at kaste noget farveskær på træernes skinnende vinterpragt. På bastionen henne ved møllen så jeg en lille gruppe mennesker, som vadende i sne til

knæene trængte sig sammen om en genstand, jeg ikke kunne se. "Hvad er det?" spurgte jeg en fodgænger, som kom ovre fra møllen.

"Å, det er nok ikke andet end en slave, som er frosset ihjel," svarede han, svøbte sig tættere ind i sin pelsforede kappe og skyndte sig hjemad.

Med et spring var jeg ude i sneen og inde i stimlen. Der lå han, min stakkels gamle ven, bleg og stiv, med hænderne foldede over brystet og hovedet hvilende på kosten. Der var ikke det uhyggelige, bittersøde udtryk, som man så ofte ser på ihjelfrosnes ansigter. En stille, mild ro hvilede over hvert af hans træk. Han så ud som om han sov, som om han havde følt sig befriet for slavens lod og slavens lænker, dengang han slumrede ind. Mørket faldt hurtigt på, mængden spredte sig ligegyldig, og kun jeg blev stående indtil den stigende skumring havde udvisket hans blege træk. Så bøjede jeg mig ned og lagde min hånd til et sidste farvel på hans iskolde bryst. Trøjen stod åben, skjorteknappen i halsen var revet løs, som om han i døden havde gjort en heftig bevægelse, og idet min hånd strejfede hans bryst, følte jeg en genstand, som han rimeligvis i det sidste øjeblik havde forsøgt på at drage frem. Mørket tillod mig ikke at skelne, hvad det var, og da i det samme en afdeling slaver, fulgt af nogle soldater, kom vadende gennem sneen for at afhente liget, vendte jeg mig hastigt bort og gik i en underlig tungsindig stemning hjem for at tage fat på mine studier.

Nede ved Nørreports vagt mødte jeg min manuduktør i anatomi, kandidat Folmer. Han var en munter, godhjertet fyr, noget rå i sin tale, men dygtig i sit fag og en trofast kammerat. Hans fader var læge ved Stokhuset, det huskede jeg lige i det

øjeblik, jeg så ham, og med få ord meddelte jeg ham, hvad jeg havde set på volden, og hvor meget det havde rystet mig.

"Du bliver en net doktor, du!" udbrød han leende, "siden du ikke engang kan tåle at se en ihjelfrossen slave uden at falde i lyriske betragtninger. Hvor bragte de ham hen?"

"Jeg tænker til Stokhuset," svarede jeg, og til min undskyldning fortalte jeg med få ord, hvorledes jeg som barn havde mødt denne slave, hvorledes han havde kysset mig, og hvorledes vi endelig var blevet gamle venner. Også genstanden på hans bryst berørte jeg, men flygtigt, for ikke at synes sentimental. Den havde egentligt mest af alt vakt min deltagelse. Folmers ansigt fik et forundret udtryk. "Nummer nitten?" sagde han eftertænksomt. "Ja, rigtigt – det er ham fader kan en historie om. Han har aldrig villet rigtig ud med den, men nu, da fyren er død, behøver han jo ikke at lægge skjul på noget. Gå med hjem! Så får vi os en fornuftig pibe og et gemytligt glas, trækker den gamle op, og så skal han fortælle. Nummer nitten? Jo, ganske rigtigt – det er ham!"

Ud på aftenen sad jeg i den gamle doktor Folmers værelse, en lille, lav stue med små solforbrændte ruder, hvori ilden fra kakkelovnen spejlede sig. Væggene var rundt om dækkede med reoler, og en smal alkove udfyldtes næsten helt af en gammel birketræssofa med hestehårsbetræk. I denne sad eller rettere lå den gamle doktor Folmer, en prægtig gammel mand, som jeg aldrig kan tænke på, uden at et varmt, menneskekærligt ansigt, et kraftigt, gullighvidt hår, en sort silkekalot og en blomstret kattunsslåbrok træder mig i møde med det samme. I den venstre hånd holdt han en vældig merskumspibe, den eneste han ejede, og med den højre rørte han langsomt om i et glas

duftende toddy, den eneste udskejelse han tillod sig efter dagens anstrengende gerning. Sønnen red overskrævs på en stol, med en lang weichseltræspibe i munden, og selv var jeg blevet anbragt i doktorens gamle lænestol, hvor der på lidt nær var plads til os alle. Der var så lunt, så hyggeligt, så stille i den gamle læges værelse. Kun et ur fra Caroline Mathildes tid mindede ved sin afmålte dikken om tidens gang, og kun den skarpe knitren af frostsneens kast mod ruderne om vinterens strenghed! For bag de kun halvt nedrullede gardiner stod krokus, gyldenlak og hyacinter som budbringere om våren.

"Nå fader!" sagde endelig kandidaten. "Hvad bliver det så til med historien? Jeg synes du er så tvær i aften."

Den gamle læge så på sønnen med et alvorligt blik. "Tror du, den er morsom?" spurgte han.

Sønnen syntes at føle sig truffet. Inde ved tebordet havde han i overstadige udtryk gjort løjer med den deltagelse, jeg havde følt ved den gamle slaves død. Dengang havde faderen intet sagt. Nu kom det korte spørgsmål med en sådan betoning, at kandidaten tav.

"Ser du, Nikolai," sagde faderen efter en pause, "en gammel stokhuslæge som jeg oplever mange underlige ting og hører mangt et underligt skriftemål, selv af de mest forstokkede syndere, men hvis du tror, at man bagefter kan gøre sig lystig over den slags ting ved et gemytligt glas, som du kalder det, så tager du fejl. Livet har spøg og løjer for de unge, men det har alvor og sørgelige minder nok for os gamle. Den mand, som nu ligger ovre i ligstuen, har taget sin part af livets malurt. Hans historie er for god til at gøre løjer med."

Kandidaten rejste sig af sin skødesløse stilling og satte piben hen i en krog. Så gik han hen, klappede faderen på skulderen og hviskede ham et par ord i øret. Den gamle nikkede til ham, smilede formildet og sagde: "Jeg ved det nok, Nikolai. Du har et varmt hjerte. Gør dig umage for at tale med det og ikke med den hospitalsmund, som du i den senere tid knebrer med. Det er ingen skam at have varm og inderlig følelse, men det er en last at fornægte den."

Nikolai trykkede sin fader i hånden og tog så fat på sin pibe igen. Den gamle læge dampede eftertænksomt med en mine, som om han samlede længst forsvundne erindringer. Endelig sagde han:

"Ja, det er længe siden! Når jeg tænker derpå forekommer det hele mig som en drøm, og dog er det hændt alt sammen – jeg husker det, som om det var sket i går. Nu skal I høre lidt fra min barndom."

"Din bedstefaders gård, Nikolai, – ja, jeg mener ham på fædrene side – var vistnok den største i hele Kolding. Der var jo nok dem, som mente, at Niels Løves gård henne på rendebanen var større i udstrækning, og det kan måske også gerne være, men mage til statelig, gammel gård, som den Hans Folmer ejede, var der dog ikke. Stuehuset var to etager højt, bygget i gammel hollandsk stil af røde mursten og med sandstensindlæg såvel om porten, som om de otte, altid blankt polerede vinduer. Murene holdt godt en halv favn ved grunden, og oppe over taget, som var lagt med blålige tegl, blinkede en guldhane, familiens bomærke.

Ved siden af dette statelige hus lå et andet, som vel var mindre, men som dog fyldte mit barnesind med de

eventyrligste forestillinger. Det var sæbesyderiet, for en ægte købmand lod sig dengang ikke nøje med en enkelt forretning, og Hans Folmer var, foruden købmand, også oliemøller, dyrkede tobak på det store vænge bag ved byen og havde part i skibe, som gik på Kina og Ostindien. Sæbesyderiet var, som sagt, en dværg mod stuehuset, en rigtig vanskabt, sort, forrøget, gammel dværg, men netop derfor vakte det min interesse. Som en uhyre sukkertop skød den hvidkalkede skorsten sig op over det brede, ludende tag, der hængte langt ud, understøttet af egebjælker, som endte i udskårne dyrehoveder med menneskelige træk, og prydet med render af kobber, som spyede regnvandet ud gennem tvende dragemunde, hvorfra det med en plaskende lyd faldt ned i to stenkummer ligesom to vandfald. Ruderne var indfattede i bly, små, grønlige, bulende ud i midten, så at de mindede om de gamle rømere, der ved festlige lejligheder kom frem tillige med den gamle rhinskvin. Porten var lille og lav, skåret af massivt egetræ med billedværk og blanke kobbernagler, som regelmæssigt blev pudsede hver lørdag, og over den stod som bomærke en sort, galende hane på en guldtønde. Stedet kaldtes derfor også "Den sorte Hane", og havde oprindelig været min oldefaders gård. Senere byggede han det store, røde sted ved siden af, men med en naturlig ærefrygt for sine forfædres gamle, lave gård lod han første sal i sit prægtige ny sted forbinde med anden etage af "Sorte Hane", som blev omdannet til kontor, mens stuetagen i hele sin længde blev indrettet til det sæbesyderi, som han senere lod anlægge.

Dette sæbesyderi var vistnok for voksne en ganske almindelig og dagligdags indretning, men for mig som barn stod det i et

underligt fantastisk skær, især når man fyrede under den vældige kedel og dampene som sære åndeagtige skikkelser steg op af dens boblende indhold for langsomt at søge vej ud ad de åbne vinduer, for anden skorsten gaves der ikke. Hele det forreste rum blev indtaget af den mægtige kedel, som stod på et muret underlag, der foroven endte i et slags galleri, hvor to halvnøgne mænd med lange stænger uafbrudt gik rundt for at røre i den sydende blanding. Til højre var et fordybet, kælderagtigt rum, bestemt for de store stenbeholdere, hvori sæben køledes, og i baggrunden førte en bred, gammeldags trappe med en svalegang over gården op til den etage, som min oldefader havde omdannet til sit kontor. Foran begge huse lå gaden, beplantet med grønne træer, og så kom Koldingå med sine jagter, sine både og pramme, som syntes at kunne sejle lige ind i vor gårdsport. Således var skuepladsen for min barndoms erindringer, og her var det, at dramaet foregik.

Min fader holdt ikke så få folk i sit brød, jeg tror næsten tredive, men blandt dem alle er der ingen, jeg erindrer så godt som Jørgen Nissum. Han var forkarl i sæbesyderiet, en høj, svær, bredskuldret jyde med mørke øjne, sort, stærkt krøllet hår og et stort, kruset skæg, som man bildte mig ind var gjort af ståltråd, så stridt og busket var det. De andre karle havde ubetinget respekt for ham, ikke alene fordi han var flink til sit arbejde og trofast i sin gerning, men især fordi han i stedet for ord kun brugte sine kræfter, og dem havde han nok af.

Jeg husker endnu så tydeligt en dag oppe på kornloftet. Jeg stod ved svinget af den stejle trappe og så med forbavselse, hvorledes "Stærke Jørgen" tog sin tønde sæd med en hånd og svingede den op på ryggen, næsten uden at bukke sig. Når de

andre gik mig forbi, pustede de, men Jørgen nynnede en vise, han havde lært af Karin, vor smukke stuepige, og det syntes jeg var så rask. Da han næste gang kom, var jeg kravlet op på rækværket, og lige idet han gik mig forbi, fik jeg det indfald at sætte mig overskrævs på sækken. Jørgen vedblev nynnende at stige ned gennem alle tre kornlofter, og da han endelig nåede gården, slyngede han sækken med en sådan kraft op på vognen, at jeg røg af og gik på hovedet ud over fadingen. "Jøsses kors, bitte Frits, er du der?" spurgte han, idet han rejste mig op og børstede snavset af mine klæder. "Hvor kommer du fra?"

"Jeg sad jo på sækken," sagde jeg grædende.

"Ja, syntes jeg ikke nok, at der var noget, der pillede ved mig oppe ved Svinget!" svarede han tørt og gik atter op på loftet.

Et andet tyende mindes jeg også særdeles vel. Det var moders stuepige, "svenske Karin", som hun sædvanligt kaldtes, for dengang var det en stor sjældenhed at have svenske tjenestefolk. Hun var ikke synderlig høj, men fyldig, velskabt, og med et hår så blondt og klart, at man skulle tro, det var spundet af guldhør. Hendes hud var fin og skær, næsten alt for skær, hørte jeg en dag moder bemærke, og til det livlige, kvikke og kække ansigt med smilehullerne i kinderne og den lille kløft i hagen kom et par store, mørkeblå øjne, som snart kunne stråle skælmske og æggende, snart, især når hun var bedrøvet, fik et forunderligt drømmende og vemodigt udtryk. Skønt hun nok holdt af, at karlene så mildt til hende, vidste hun dog bestandigt at holde dem i den fornødne afstand, og der var ingen i byen, som nogen sinde havde haft det ringeste at sige på svenske Karins rygte. Derimod var der adskillige, som mente, at stærke Jørgen havde et så godt øje til hende, at de nok med tiden ville

blive kærestefolk, og den begivenhed, som passerede med Ole Langelænder, syntes også at tyde derpå.

Ole Langelænder var ikke for intet fra Langeland. Han var sine tre alen høj, en lang, opløben, spinkel karl med et tyndt skæg og runde kinder, som i farven mindede om et Borsdorfferæble. Hans sødlige, langelandske mundart dannede den kosteligste modsætning til Jørgens brede jysk, når de var oppe at skændes, og det gik ikke så sjældent på. Dels var de nemlig rivaler med hensyn til svenske Karin, dels var Ole forkarl i oliemøllen, hvilket gav ham anledning til at se Jørgen over hovedet, for som Ole sagde: "Olle er dog finere end sæve, især når hun er grøn". Men at Jørgen ikke var så grøn, som den sæbe han lavede, fik han snart lejlighed til at vise.

Der havde været høstgilde, og ved dette havde Karin synligt foretrukket Jørgen og danset næsten alene med ham. Ole var rasende og svor at hævne sig, for "hævnen er sø' ", sagde han, "og derfor skal Jørgen ha' klø'". De andre karle bragte denne trussel til Jørgen, som kun kløede sig på armen og smilede. Så kom den aften, da Jørgen skulle have prygl, men da Ole Langelænder vidste, at han ikke ene ville kunne magte stærke Jørgen, havde han sluttet en alliance. Det var lørdag aften, hvor karlene efter sædvane var fri efter klokken seks, og de samledes da gerne hos en øltapper nede i byen for ved et krus øl at drøfte ugens begivenheder. Denne gang havde Ole med tre af sine bysbørn indbudt Jørgen, men det var i skænkestuen på gæstgivergården, og det var langt finere end hos øltapperen. Jørgen trak i sine bedste kisteklæder, proppede sin merskumspibe med sølvkvasterne i baglommen, tog tre ure med store signeter i vesten – Ole havde kun to – og således udrustet gik han strunk

og stram ned ad gaden. Det eneste, der ikke svarede til hans øvrige elegance, var en stor bylt, som han bar under armen, og da Karin spurgte ham, hvad han ville med den, svarede han, at den var til at fange rotter med. I skænkestuen på gæstgivergården holdt Jørgen tappert stand mod de andre. Jo mere de drak ham til, desto ædruere blev han, og mens talen for langelænderen flød som spøl fra en tud, svarede Jørgen kun med bemærkninger eller sit tavse, overlegne smil. Endeligt kom det sidste glas og det første slag. Jørgen rystede dem fra sig, tog sin bylt og gik sindigt ud på gaden. De andre troede, at han var bange, og sikre på sejren, fulgte de hujende og skrålende efter ham, mens værten tittede ud ad vinduet for at se, hvad det ville blive til. Jørgen smækkede dem et par gange over ende, som om de var kegler, og fortsatte så roligt sin gang op imod slotsbanken. De andre rejste sig igen og løb ravende efter ham og skældte ham for kryster, indtil Jørgen på ny ragede dem over ende med den hånd, der var fri for bylten. Så blev alt stille, værten lukkede vinduet og først da han ville gå til sengs, forekom det ham, at nogen råbte gevalt langt borte, men han gjorde sig ikke videre tanke over den sag – stærke Jørgen kunne også have godt af en dragt prygl.

Den næste morgen, da karlene samledes til davre, manglede Ole Langelænder. Jørgen derimod sad på sin plads, tavs som sædvanlig.

"Fik du så prygl i aftes, Jørgen?" spurgte en af karlene.

Jørgen så hvast på ham og svarede: "Kan du mærke dem? For på mig svier det ikke."

"Hvor er Ole?" spurgte en anden.

"I kan jo se efter ham," svarede Jørgen og langede til fadet. "Han har altid villet i højden, så får I vel finde ham der."

Karlene så forundrede på hinanden, men ingen havde lyst til at spørge videre, for Jørgen syntes ikke oplagt. Han vedblev at spise i al tavshed, og af og til viskede han sig om skægget med et smørret smil. Nu hørtes der larm udenfor. Den voksede, og lidt efter kom lille Karin ind og fortalte, at der vist var ild oppe på slottet. Der var ganske sort af mennesker. Karlene sprang op og ilede ud. Jørgen rejste sig, nikkede til Karin og gik så langsomt efter de andre.

På slotsbanken stod der ganske rigtigt en stor hob mennesker og stirrede op imod tårnet. Deroppe så man i murkronens hjørne nogle underlige grå, formummede skikkelser, som hoppede om på en højst latterlig måde. Langt om længe fik man endelig fat i nøglen til tårnet, og da man kom derop løstes gåden til almindelig forbavselse. De grå skikkelser, som havde vakt hele byens opmærksomhed, og givet anledning til så mange gisninger, var Ole Langelænder og hans tre kammerater, som indbundne i sammensyede kornsække ufrivilligt havde stået vagt hver i sit hjørne af tårnet. Denne grove spøg kostede Jørgen en klækkelig mulkt til politikassen og en drøj irettesættelse af fader, men til mig sagde han: "Nu tror jeg, at Ole Langelænder lader Karin gå!"

Denne mening viste sig rigtig. Ole, der som en anden Saladdin havde tilbragt en elskovssvalende nat oppe på tårnet, fattede fra denne stund et dybt nag til Jørgen, og til Karin talte han aldrig, men desværre, det var ikke enhver rival, som Jørgen kunne sende derop.

Det næste høstgilde blev holdt ude i vængets store lade, hvor tobaksbladene tørredes før de blev tilberedte. Her var mere plads og en friere udsigt end i borgestuen, hvor gildet ellers stod, og Karin havde tillige med de andre piger pyntet rummet med aspargesgrønt, georginer og brogede asters, så at det rå tørrehus med et var blevet forvandlet til en pyntelig festsal. Jeg var selv derude og morede mig kosteligt, men mest beundring vakte dog den ny dans, som svenske Karin havde lært folkene, og som første gang skulle prøves, når herskabet kom. Den kaldtes "fangedansen" og begyndte med, at karle og piger stillede sig op i to rækker. Den første af pigerne dansede ud, idet hun sang et vers, hvori hun nævnte navnet på den karl, med hvem hun ønskede at danse. Derpå sang både piger og karle et slags kor, og nu dansede karlen ud, idet han skælmsk truede ad den pige, som havde budt ham op. Så dansede de begge sammen, idet hun atter sang et nyt vers, men nu kom knuden. På dette vers skulle der svares, ikke ved noget tillært, men ved en fri improvisation, som skulle falde i takt og rytme efter musikken. Dette gav anledning til megen morskab og latter, for enten blev karlen flov og trak sig tilbage, eller han svarede i sin befippelse noget, som hverken var vers eller prosa, men som ved sin kejtede form hyppigt var af en overvældende komisk virkning. Jeg var meget spændt på at høre, hvorledes Jørgen ville skille sig fra denne vanskelige opgave, for dels syntes improvisation ikke at ligge for hans tavse, indesluttede natur, dels havde han stillet sig således i rækken, at han måtte komme til at danse med svenske Karin, som uden modsigelse var festens dronning. Jeg var meget forknyt på hans vegne og ville gerne have hjulpet ham, for jeg kunne en mængde dejlige vers,

men Jørgen så slet ikke hen til mig. Heller ikke lo han, når de andre gjorde dumheder og slukørede måtte liste af. Han stod tavs og stille, med blikket fæstet på Karin, som lo, sang og klappede i hænderne, når en ubehændig måtte træde af. Af og til strøg han sig med den flade hånd ned over sit prægtige, sorte skæg, og i sådanne øjeblikke så han, med sin krumme ørnenæse og sine mørke øjne ud som en tyrkisk pasha.

Endelig kom turen til svenske Karin. Med strålende øjne dansede hun ned gennem den lange række, nejede kvikt for Jørgen og sang med sin friske, ungdommelige stemme:

Der brinner en eld,
Den brinner så klar,
Den brinner i tusende kransar –
Kunne jag den äran få
Med starke Jöran att dansa?

Jørgen trådte et skridt frem, truede ad Karin, som blev blussende rød, og nu sang både piger og karle:

Vend dig om,
Og se dig om,
Og lad os danse mere.
Finder du
Din hjertens ven,
Skal du ej mer begære!

Jørgen greb Karin om livet med et sælsomt udtryk og svingede hende rundt, så at hendes brogede skørt hvirvlede omkring hende. Hun bøjede hovedet tilbage, hendes gyldenblanke fletninger løste sig, og mens hun holdt dem

sammen med den ene hånd, sang hun med blød, næsten klagende stemme:

Jag har så gjort, jag har så tänkt,
Jag vill ifrån dig fara,
Skaffe dig en bättre van,
En bättre än jag kan vara.

Nu kom turen til Jørgen. Han knugede hende heftigt ind til sig, løftede hende så med sin stærke arm højt i vejret og sang med en bas, der rungede gennem salen:

Jeg vil ej nogen bedre ven,
Du bliver mig den bedste.
Vend dig om og se herhen,
Til brud jeg vil dig fæste!

Det havde man ikke ventet af stærke Jørgen. Ja, så forundret blev man, at der indtrådte et par sekunders tavshed, men så råbte alle karlene, med undtagelse af Ole Langelænder, pludselig et vældigt, tredobbelt hurra, og under dette lykkedes det Karin at vriste sig løs og ile ud så rød som et dryppende blod. Den næste dag fortalte fader ved middagsbordet, at stærke Jørgen og svenske Karin var forlovede ifølge hans minde, og dermed var den sag i orden.

Men i det gamle sæbesyderi var der meget, som ikke var i orden. Vel sydede og dampede den gamle kedel regelmæssigt hver tirsdag nat, men måden, hvorpå den uundværlige, grønne sæbe blev fremstillet, var forældet. Meget gik unyttigt til spilde, og fader klagede ofte derover. En dag, da vi sad ved middagsbordet, kom Karin noget forvirret ind og meldte, at en hr. Rheinländer, som var kommet fra Hamborg, ønskede at tale

med herren. Fader rejste sig straks fra bordet, noget, som var ganske uhørt i vort gammeldags, borgerlige hus, og gik bort uden at sige et ord. Måltidet blev afbrudt, moder dækkede et kuvert til, og Karin blev sendt ned for at hente en flaske af den gamle rhinskvin. Lidt efter trådte fader atter ind, fulgt af en ung mand, som straks tildrog sig hele min opmærksomhed, mest fordi han talte tysk både til fader og moder. Det var en ung, middelhøj og blond mand med særdeles hvide hænder, som glimrede af ringe, og med et ansigt og et smil, som man meget godt kunne kalde rosenfarvet forbindtligt. Egentlig måtte man kalde ham smuk. Han havde et tykt, krøllet hår, regelmæssige træk, smukke, hvide tænder og et par store, men noget fremspringende, grålige øjne. Hans læber var tykke, kødfulde og formede sig godt sammen med den runde, skægløse hage, men der var i den måde, hvorpå han kyssede moder på hånden, stirrede på Karin og overså mig, noget, som påvirkede mig ubehageligt. Hans hilsen var slesk, hans blik frækt, og jeg følte straks, at han ikke kunne lide mig, skønt han ikke havde værdiget mig en hilsen. Hans stemme var høj, skrattende og ubehagelig. Hver gang fader sagde noget til ham, begyndte han gerne med et: "Ah! Na – ja so!" ledsaget af en kort, klingende latter, som skulle være forbindtlig, men som ikke var langt fra at være uforskammet. Hvert øjeblik klang det den eftermiddag for mine øren: "Ah! Na – ja so!" Og det med en så vedholdende styrke, at jeg havde glemt hans navn, da jeg kom ned i borgestuen, og blot kaldte ham "Jasoen", en betegnelse, der straks blev hans øgenavn.

Lige så forbindtlig og indsmigrende, som hr. Rheinländer viste sig, når han var oppe i stuen, lige så grov og uforskammet

var han mod folkene, så at det snart lykkedes ham at gøre sig almindelig forhadt. Især var dette tilfældet i sæbesyderiet, hvor den ene forandring foretoges efter den anden uden at bringe noget væsentligt resultat. "Ach, die dumme Dänen verstehen sich auf gar nichts!" var det stadige omkvæd, når det viste sig, at de foreslåede forandringer ikke førte noget udbytte med sig. Jørgen derimod rystede på hovedet og mente, at hr. Rheinländer var en vindbeutel, som det var skade, at man ikke måtte give en dragt prygl. Han stak kun husbond blår i øjnene, uden at der kom mere sæbe for det, for skulle der gøres forandringer, måtte det hele gøres om fra grunden af. "Sådan at gå og fumle med det, var kun lapperi," mente Jørgen, men da han sagde dette til hr. Rheinländer, bad denne ham holde sin mund, og fra den dag talte Jørgen aldrig til ham.

Den eneste, der foruden fader og moder syntes at finde behag i hr. Rheinländer, var, mærkeligt nok, svenske Karin, men mod hende var han også mere end forbindtlig. Der gik ikke en dag, hvor han ikke sagde hende komplimenter, roste hendes nette væsen, hendes skønhed, ja selv hendes ejendommelige svenske udtale. Endog ved bordet, hvor Karin vartede op, havde han ikke øjnene fra hende; ja, jeg så godt, hvorledes han hemmeligt trykkede hendes hånd under tebakken, og da Karin forskrækket tabte de kostbare kopper på gulvet, påstod han med den største suffisance, at det var ham, som havde stødt dem ned med albuen, og nogle dage efter forærede han moder et prægtigt testel, som han havde ladet komme lige fra Hamborg. Dette fik nu at være, hvad det var, men værre var det, at hr. Rheinländer værelse lå lige ved siden af Karins i den lille gård, der stødte til sæbesyderiet. Ofte så jeg ham sent ud på

aftenen, når Jørgen og de andre karle for længst var gået til sengs, stå ude på svalen og stirre mod Karins vinduer, skønt gardinerne var trukket for. Det hele, man kunne se af hende, var kun skyggen, som tegnede sig skarpt på de lyserøde gardiner, men på denne skygge vedblev hr. Rheinländer ufravendt at stirre, indtil lyset slukkedes, og alt tabte sig i en uhyre skygge, såvel inde som ude.

På Karin havde dette vedholdende kurmageri en uheldig virkning. Ikke alene kom hun til at lægge mere mærke til sig selv, end ønskeligt var, men hele hendes væsen forandredes. Hun blev stolt lige over for de andre piger, trak sig fornemt tilbage fra deres omgang, og mod Jørgen blev hun kølig, for ikke at sige kold. Dette fik nu også at være, for der var vel nok sket et omslag, når hr. Rheinländer var rejst, men jeg lagde mærke til, at Karin, når hun om morgenen bragte ham kaffe, blev meget længere inde på Rheinländer værelse, end fornødent var, og når hun kom ud igen, tindrede hendes mørkeblå øjne med en feberagtig glans, og hun blev endnu rødere end hun var, da jeg en dag spurgte hende, hvorfor hun så så underlig ud.

Jørgen mærkede godt alt dette, men han gik, som om han ikke mærkede noget. Kun når hr. Rheinländer gav ham knubbede ord og kaldte ham en "dum jyde", bed han de stærke, hvide tænder fast sammen og blev lige så hvid i ansigtet, som jeg havde set Karin rød, men han svarede aldrig. Kun engang, da hr. Rheinländer havde været usædvanlig grov imod ham, fordi sæben, som følge af en forandring ved kedlen, var blevet brændt, greb han det svære røretræ og huggede det med en sådan kraft mod kanten af kedlen, at den fem tommers

egestolpe sprang midt over, som var den glas. Fra den dag var hr. Rheinländer høflig mod Jørgen.

Det led stærkt ud på vinteren, og hvad Jørgen havde spået, gik i opfyldelse. De stadige småforandringer gav kun anledning til konfusion og hyppige standsninger af driften. Man tog derfor den store beslutning at anlægge hele sæbesyderiet efter en ny og forbedret plan, men for at udføre dette, var det nødvendigt, at både fader og hr. Rheinländer tog til Hamborg på nogle uger for at bestille den ny kedel og træffe anstalter til ombygningen. Da moder altid havde ønsket at se denne gamle handelsstad med dens virksomme liv, tog hun med, og jeg blev således overladt til svenske Karin, i hvis nette, lille kammer jeg tilbragte min meste tid, for det forekom mig, at der var langt hyggeligere end i de store, øde stuer med deres nedrullede gardiner.

En søndag aften sad jeg inde hos Karin. Hun var i færd med at klæde sig på, for hun skulle på dansebal med købmand Olsens piger, hvor jeg vidste, at hun skulle danse med Jørgen. Først havde hun ikke villet, men Jørgen havde bedt hende så mindeligt derom, og så havde hun givet efter, skønt hun sagde, at hun ikke brød sig om at danse med det kram. Nu, da hun klædte sig på, syntes hun at blive i bedre humør. Hun flettede sit lyse hår foran spejlet, mens hun nynnede en vals og nikkede til sit eget billede. Så satte hun blomster i håret, ligesom jeg havde set moder gøre det, når hun tog på bal, men på en gang rev hun dem af, kastede dem på bordet og sagde, at det var ikke noget at vise det pak. Jeg tog en af blomsterne, en højrød rose, og ville i min enfoldighed lugte til den, men hun snappede den fra mig, rev en skuffe op og kastede den derned. Da hun ville

skyde skuffen ind igen, tøvede hun lidt og så med længselsfulde blikke ned på dens indhold. Jeg stirrede også derned og så, at der lå et lyseblåt silkesjal, et lille guldur med kæde og et dusin meget fine handsker.

"Skal du ikke have det på?" spurgte jeg.

"Jo, når bare jeg turde," hviskede hun, "men det må ingen se, for så bliver jeg ulykkelig."

"Hvorfor?" spurgte jeg.

Hun lukkede skuffen langsomt, vendte hovedet om imod mig, og nu først så jeg, at hun havde tårer i øjnene. Pludseligt rejste hun sig op, greb mig med begge hænder og trykkede et feberhedt kys på min hals. "Du ligner Rheinländer," sagde hun. "Din hals er lige så hvid som hans hænder – tys, der kommer Jørgen!" hviskede hun og slog hastigt kåben om sig. Lidt efter så jeg dem begge gå til dansen.

Jeg havde i faders og moders fraværelse fået lov til at ligge i hr. Rheinländer værelse for at være nærmere ved Karin, og det var endnu dybt mørke, da jeg vågnede ved en underlig, dæmpet hvisken. Det var to stemmer, en dyb, brummende bas og en blid, klagende diskant, som sagte vekslede ord med hinanden, uden at det var mig muligt at opfatte noget bestemt. Fortumlet som jeg var ved min pludselige opvågnen i det mig ukendte værelse, forskrækket af mørket og kyst ved den dybe, brummende stemme, der af og til klang næsten truende, begyndte jeg sagte at klæde mig på – egentlig talt troede jeg, at det var tyve. Lidt efter hørte jeg dog Karins stemme; den lød bedende, af og til blandet med hulken. Efterhånden som søvnen veg fra mig, troede jeg også at kende Jørgens. Den gik fra dæmpet hvisken over til stedse heftigere og heftigere udbrud,

og under disse gik han med stedse hurtigere skridt op og ned ad gulvet i det lille kammer. "Du bryder dig ikke om mig! Du har fået en anden kær!" hørte jeg ham flere gange sige, og hele svaret var en krampagtig hulken, der skar mig i hjertet. Så blev alt stille en stund, ganske stille. Derpå hørte jeg atter Jørgens stemme, men ordene var dæmpede, sætningerne korte, og Karins svar faldt hyppigere end før. Pludseligt lød en dump støj, som om noget faldt, så kom et skrig, og nu var det, som om nogen brødes derinde. Forfærdet sprang jeg op og fo'r ud i gangen. I den halvåbne dør stod Karin endnu i hele sin balstads og med et brændende lys i hånden. Hun stirrede ud i luften med et forfærdet, fortvivlet udtryk og søgte at vriste sig løs fra stærke Jørgens arm, der lå om hendes liv som et jernbånd. Aldrig tror jeg, at jeg er blevet så forfærdet i mit liv. Jørgens ansigt var dødblegt, tænderne fast sammenbidte. Læberne blålige, øjnene stift stirrende og underløbne med blod, "Herre Jesus, drengen!" skreg Karin i rædsel, da hun fik øje på mig. Uvilkårligt ville jeg ile hende til hjælp, men Jørgen gav mig et puf med den flade hånd, så at jeg hovedkulds tumlede over ende i gangen. I samme øjeblik løftede han Karin i vejret, så at hun tabte lyset, bøjede hende bagover og forsvandt med hende i mørket. Da jeg rejste mig op, hørte jeg ham låse døren. Så kom et hvinende skrig, og rædselsslagen for jeg ud på svalen, ned ad trappen og ind i sæbesyderiet. Her stod Ole Langelænder med sin kridtpibe i munden og sleb en håndøkse på en slibesten, som gårdsdrengen drejede.

"Hjælp, Ole!" råbte jeg åndeløs. "Stærke Jørgen slår Karin ihjel!"

Drengen holdt op at dreje, og Ole tabte piben ned i slibevandet, hvor den slukkedes med en hvislende lyd. Så tørrede han øksen med sit ærme, prøvede æggen med fingeren og gik uden at sige et ord med lange skridt hen imod gårdsdøren, som han sparkede op. Fra svalen hørtes endnu et skrig, men dæmpet. Ole krystede øksen med begge hænder, men lige som han satte foden på det første trin, vendte han sig om med et underligt udtryk og sagde: "Karin er Jørgens kæreste, så får han vel gøre med hende, som han vil." Med disse ord slængte han øksen hen ad gårdsrummet, så at der føg gnister fra stenene, stak begge hænderne i bukselommerne og gik med sindige skridt ud på gaden, op imod oliemøllen. Drengen luskede også af, og således stod jeg overladt til mig selv i det skumle, mørke sæbesyderi, uvis om, hvad jeg skulle gøre. Til sidst satte jeg mig grædende på en halvtønde, og her må jeg være faldet i søvn, for da jeg fo'r op, var det ved lyden af Jørgens faste trin i fliserne. Han så bleg, næsten fortvivlet ud, og der var en slaphed over alle hans træk, som jeg aldrig havde set. Han standsede lige foran mig, betragtede mig med sløve, glansløse øjne og sagde med dump stemme:

"Siger du til nogen moders sjæl, hvad du har set i nat, putter jeg dig i sæbekedlen!"

Så gik også han, og aldrig har jeg følt mig så forfærdet, så ene og forladt, som den ulykkelige morgen. Sagte sneg jeg mig op i vor mørke dagligstue, for jeg ville ikke for alt i verden komme Karins kammer nær. Jørgens ord havde slået mig med rædsel. Jeg turde ikke græde, ikke kalde på hjælp, og jeg gyste, når jeg tænkte på, hvorledes svenske Karin nu lå bleg og blodig i sit lille kammer for aldrig at vågne mere. Synerne fik stærkere og

stærkere magt over mig. Til sidst kunne jeg ikke holde det ud længere. Jeg listede mig ind i moders sovekammer, krøb op i hendes seng og trak dynen helt op over hovedet, idet jeg hulkede dæmpet. Til sidst græd jeg mig i søvn, men endnu i drømme syntes jeg at se Jørgens blege ansigt træde ud af de hvide dampe, hvormed rummet var opfyldt, og hviske: "Siger du det til nogen moders sjæl, hvad du har set i nat, putter jeg dig i sæbekedlen!"

Til min store forbavselse og usigelige glæde var det Karins bløde, varme hånd, som drog dynen bort fra mine feberblussende kinder, og hendes læber var det, som kyssede de sidste tårer bort fra mine forgrædte øjne. Hun var bleg og så ud, som om hun havde haft en gennemvåget nat, men ellers fejlede hun intet, og da jeg spurgte, hvad Jørgen havde gjort, lagde hun hånden på min mund og hviskede: "Tys, tal aldrig derom, Frits!" Lidt efter brast hun i en heftig gråd og gik ud af stuen.

Otte dage efter kom fader og moder hjem tillige med hr. Rheinländer. "Nu har vi fået Fanden i gårde igen," sagde Jørgen mut. Lidt efter lidt begyndte livet i vort rolige hus at forme sig som forhen, og dog var det ikke som før. Det var ligesom om der lå uvejr i luften på mange steder. Jørgen talte ikke til nogen, ikke engang til mig. Karin undgik ham, hvor som helst de mødtes, og folkene sagde, at hun ville slå op med ham. Fader var gnaven, fordi den stærke frost hindrede murfolkene i at tage fat på deres arbejde, og moder var stille, fordi fader var i dårligt humør. Den eneste, der var uforandret, var hr. Rheinländer. Han lo, snakkede, skvadronerede og drak hver dag en flaske af faders gamle rhinskvin. Derimod syntes jeg, at han ikke mere brød sig om Karin, i det mindste talte han næsten

slet ikke til hende, og når hun talte om ham, gjorde hun nar ad ham og gjorde sig lystig over hans dårlige dansk, men om aftenen var der ikke længere lys i hendes kammer, skyggen tegnede sig ikke på de lyserøde gardiner, og jeg undrede mig over, at hun turde gå til sengs i mørke.

Vinteren blev imidlertid strengere og strengere. Sneen havde spændt sit hvide tæppe over mark og skov. Kongeåen havde et tykt isdække, og de oversvømmede enge dannede rundt omkring store, blinkende flader, som gav genlyd af isens knagen og skøjteløbernes jern. Ude i vænget lå høje dynger af skinnende sne, der havde samlet sig foran den lille granplantage, som stødte op til tørrehuset, og her havde Jørgen af ris og grankviste i al hemmelighed lavet en skydehytte, hvorfra han ville give Mikkel en velkomst, når den i månelyset nærmede sig det udlagte ådsel. En aften, da jeg med nogle kammerater havde været ude på isen, mødte jeg Jørgen, som i vandstøvler og med en gammel muskedonner over skulderen kom slentrende hen over sneen for at se til en rævesaks, som han havde lagt ude i vænget. Den stod urørt, og mens vi langsomt vandrede hjemad, betroede jeg Jørgen mit højeste ønske, det, at være sammen med ham i skydehytten, når han gik ud "for at pelse Mikkel". Måske fortrød Jørgen den trussel, han havde udslynget imod mig, for han klappede mig venligt på skulderen og sagde: "Kan bitte Frits holde sine øjne åbne, kan han jo komme ned til mig, når månen kigger ned i gården over sæbesyderiet. Så skal jeg vente ham der, og så skal han se, hvor net Mikkel skal blive pudset." Med disse ord gav han mig et håndtryk og slog af ind over markerne.

Den aften kunne jeg næppe spise mit øllebrød, og endnu mindre kunne jeg sove. Hvert øjeblik var jeg oppe for at se, om ikke månen tittede ned i sæbesyderiets skumle gård, og hver gang gik jeg atter mismodig til sengs, for svalen, trappegangen og gårdspladsen lå øde og mørk som forhen. Endeligt så jeg guldhanen blinke i måneskinnet, så faldt der en hvid stribe af sne og månelys hen over taget, og endeligt så jeg det yderste hjørne af den lille, mørke gård klares op som af en tindrende stjerne. Hastigt, men lydløst, klædte jeg mig på – fader måtte jo ikke vide noget – og snart var jeg nede i gården. Her stod Jørgen, mørk og ubevægelig, som var han groet sammen med svalegangens sodede piller. Hans øjne hvilede med et stirrende, glasagtigt udtryk på Karins mørke vinduer, månelyset glimtede på geværpiben over hans skulder, og hans hånd var kold som is, da han rakte mig den. "Jeg ved nok den Mikkel, jeg havde mest lyst til at pelse," sagde han med hæs stemme, idet han lukkede døren op til det gamle sæbesyderi. Men som han havde sagt for meget, rømmede han sig og lagde til: "Nej, det skind duer ikke til noget, skønt jeg nok ved den, der holder af det."

Ude i skydehytten var der mørkt, bælgmørkt. En bedøvende duft af gran herskede derinde, og gulvet var lagt med halm for at dæmpe ethvert fodtrin. Jørgen skød en lille skodde fra, og en kold, klar lysstribe trængte ind, fulgt af vinternattens bidende kulde. Gennem den lille åbning kunne man se vidt ud, frem over snedriverne med deres blålige skygger, frem til den lille granplantage, som her strakte en tynd arm ud med unge graner og sorte tjørnebuske, bag hvilke man utydeligt skimtede omridsene af det store tørrehus med dets stråklædte tag. Alt var så lydløst og så stille. Den hvide sne glimtede med sine blanke

krystaller i måneglansen og mindede med de blodstænkte spor af den dræbte hest, som lå stiv og kold et hundrede alen fra skydehytten, ikke så lidt om en valplads. Jørgen tog sæde på et stykke knudebrænde, lagde muskedonneren i anlæg mod den nederste kant af skoddet og skød resten af et halmknippe hen til mig for at jeg ikke skulle fryse for meget. Således sad vi tavse, lyttende efter den mindste lyd, vistnok over en time. Mine øjne var blevet trætte af ufravendt at stirre på den lysende sneflade, kulden begyndte at gå mig til marv og ben, og jeg følte en forunderlig trang til at sove. Nu syntes jeg slet ikke, at det var så morsomt at pelse Mikkel, men Jørgen trak en lille flaske op af sin lomme, tog først selv en vældig slurk og rakte så mig resten. Det var første gang, jeg smagte brændevin, og skønt det rev i halsen, så at tårerne styrtede ud af øjnene, følte jeg mig dog forunderligt oplivet derved. "Han skal holde sin mund, bitte Frits," sagde Jørgen, da jeg i denne min oplivede stemning følte trang til at give mit hjerte luft. "Om et øjeblik har vi Mikkel. Jeg har allerede to gange hørt ham pusle derovre i granerne, og nu skal Frits få at se, hvor net vi skal give ham en hilsen, når han kommer."

Lige som Jørgen udtalte disse ord, syntes jeg, at der tændtes en lille, klar og tindrende stjerne netop i den retning, han havde angivet med hånden. Først troede jeg, at jeg havde set fejl, men stjernen vedblev at tindre med en rødlig glans, først ganske stille på en plet, så noget til højre, og derpå drog den sig langsomt ud mod den yderste ende af tørrehuset, hvor den forsvandt. "Så du det, Jørgen?" spurgte jeg hviskende. "Der er nogen, som går med lys ovre i tørrehuset."

Jørgen svarede ikke, men hans stive, stirrende øjne syntes at ville gennemtrænge granernes tykning, hans hænder rystede, og selv var han næsten lige så bleg som sneen udenfor. Der hørtes en svag, utydelig raslen ovre i granerne, og Jørgen lagde kinden til geværkolben, idet han hviskede: "Pas på! Nu kommer han."

Støjen blev lydeligere. Man kunne høre kviste knækkes og falde til jorden, og pludselig så jeg en underlig lav og bred skikkelse komme til syne i udkanten af granerne og bevæge sig i en bue uden om den tjørnehæk, der begrænsede granplantagen. Endeligt kom den frem foran denne, bevægede sig langsomt over sneen og tog retning noget forbi den udlagte hest. Det var imidlertid ikke den Mikkel, vi havde ventet. Tvært imod var det en mand af uformelige dimensioner, for han var næsten lige så bred som høj, og havde en bredskygget hat, der omtrent skjulte hele ansigtet. En mørk, folderig kappe dækkede hele hans legeme, men under denne måtte han skjule noget, som gjorde hans ydre så uformeligt. Skikkelsen vedblev forsigtigt at liste sig tværs over den månebelyste plads for at nå hen til den anden arm af granplantagen, som lå uden for vor synsvinkel, men lige som den var i linje med den dræbte hest, kom et vindpust jagende og rev den bredskyggede hat med sig i farten.

I samme nu genkendte jeg Rheinländer. Jeg hørte knækket af hanen på Jørgens muskedonner. Der fulgte et drønende knald, den snævre skydehytte fyldtes med krudtrøg, og jeg følte mig kastet over ende af et voldsomt stød for brystet, for i min forfærdelse havde jeg grebet fat i kolben på den svære muskedonner, lige som Jørgen trykkede løs. Krudtrøgen trak

som en tynd, hvid sky ud af skydehullet. På sneen lå en enlig hat og en flagrende kappe, og lidt længere ude så jeg hr. Rheinländer tage til bens ad granskoven til så hurtigt, som nogen Mikkel kunne gøre det. Men han var ikke alene. Et par skridt fra den bortkastede kappe stod en foroverbøjet kvindeskikkelse med ansigtet skjult i begge sine hænder, som var hun forstenet af skræk. Jørgen for op i et spring, rev med et eneste tag næsten hele skydehyttens forreste væg ned, og idet han sprang ud af åbningen, råbte han et ord, som jeg ikke vil gentage her. Den unge pige udstødte et hvinende skrig, strakte begge hænderne højt i vejret og flygtede af sted efter den mand, der nys havde skjult hende under sin kappe. Jørgen vendte sig mod mig og sagde: "Det var din skyld, Frits! Jeg ville ønske, jeg havde ramt ham – nu er alt mig lige meget!" Med disse ord sparkede han døren ud, så at den røg langt hen i sneen, tog muskedonneren i hånden og ilede af sted ind ad byen til så hurtigt, at jeg ikke kunne følge ham.

Da jeg den næste morgen trådte ind i dagligstuen, var der til min forundring intet tebord dækket. Fader gik utålmodig op og ned ad gulvet, og moder sendte fra vinduet spørgende blikke over til de små ruder i Karins kammer. Endeligt kom kokkepigen og meldte, at Karin var borte. Hun havde ikke været i seng den nat, hendes skuffer var tømte, og Lars Røgter mente at have set hende gå nordpå med en bylt under armen henad klokken fire. Lidt efter kom der bud fra hr. Rheinländer, som bad undskylde, at han ikke kunne møde til tebordet, da han havde været så uheldig at falde på trappen og forstuve sin ene fod. Jeg vidste nok, hvor den trappe lå, men af kærlighed til Jørgen og medlidenhed med Karin tav jeg stille, hvilket var så

meget lettere, som ingen spurgte mig. Vidste man blot alt, hvad børn ser, fik man undertiden meget at vide.

Op ad formiddagen trådte Jørgen ind på kontoret, iført sin bedste pynt. Den gamle bogholder gjorde store øjne, og selv fader satte et forundret ansigt op, idet han med pennen bag øret langsomt drejede sig om imod ham på den høje kontorstol.

"Hvad vil du, Jørgen?" spurgte han.

"Husbond må ikke tage mig det ilde op," svarede Jørgen med klangløs stemme, "men jeg kan ikke tjene husbond længere."

"Hvorfor ikke?" spurgte fader.

Jørgen så ned, men svarede ikke.

"Er du ikke tilfreds med tjenesten?" fortsatte fader.

Jørgen hævede hovedet, og hans ansigt fik atter det gamle, bestemte udtryk.

"Nej, husbond," svarede han, "det er jeg ikke. Før var her godt at være, men siden denne tysker er kommet, er her værre end i Helvede."

"Du vil da ikke forlange, at jeg skal jage hr. Rheinländer bort for din skyld, Jørgen?" spurgte fader noget opfarende.

"Nej, dertil er jeg for ringe," svarede Jørgen, "og derfor bliver det vel det bedste, at jeg går."

"Du vil altså skifte i utide," udbrød fader vred. "Før til fardag kan du ikke komme bort, ellers har du din løn forbrudt."

Jørgen sænkede atter hovedet, og jeg så hans store, barkede næve forsvinde i baglommen på hans blå, langskødede frakke. Lidt efter kom den op igen, i følge med en tut blanke specier, som han besindigt talte op en for en på den skranke, der gennemløb kontoret.

"Er du gal, Jørgen?" udbrød fader. "Det er jo et helt års løn."

"Jeg kan tænke," svarede Jørgen, "at husbond heller ikke har været fornøjet med mig, siden denne hr. Rheinländer fik sin gang dernede. Så kan husbond gerne tage hele lønnen, når kun jeg får lov til at fare med fred."

Fader steg langsomt ned af stolen, gik hen til skranken og lagde sin hånd på stærke Jørgens skulder. "Sådan kan vi ikke ordne den sag," sagde han. "Du her tjent mig ærlig og tro, mens du var i mit brød, og de skillinger der kan du beholde selv. Jeg vil blot vide, hvorfor du tager bort."

Jørgen så ned. Hans kinder var hvide, og hans læber bevægede sig krampagtigt, men der kom ikke et ord.

"Sig mig nu, Jørgen," spurgte fader venligt og klappede ham på skulderen, "hvad er der i vejen mellem hr. Rheinländer og dig?"

Der gik en skælven gennem stærke Jørgens kæmpelegeme. Han bøjede hovedet dybere og dybere, men pludseligt tog han sig sammen, rettede sin sammensunkne skikkelse, så fader stift i øjnene og sagde roligt, men med ganske lav stemme: "Det kan jeg ikke fortælle husbond."

"Vel," sagde fader og vendte sig uvillig fra ham, "så kan jeg heller ikke tænke på noget forlig. I morgen er det tirsdag, og i morgen otte dage koger vi for sidste gang i den gamle kedel. Så længe skal du blive, Jørgen, for den kender du jo bedst af os alle, men samme dag, som murfolkene kommer for at rive den ned, kan du gå, hvorhen du lyster. Du og den skal holde ud til enden."

"Får jeg ikke lov at gå endnu i aften?" spurgte Jørgen med bedende stemme.

"Nej," svarede fader kort. "På lørdag kommer murmester Olsen og hans folk, så kan du gå."

"Lad mig gå i aften," bad Jørgen ganske sagte. "På lørdag bliver det for sent."

Blodet steg fader til hovedet. Han var en mand af den gamle skole og den gamle tid, og ræsonneren fra tjenestefolkenes side tålte han ikke. Med et strøg ragede han alle specierne sammen i en håndfuld, stak dem i Jørgens lomme og sagde kort: "Du bliver!"

Jørgen gik hen til døren og lukkede den langsomt op. Så kastede han et langt, bedende blik på fader, der atter havde besteget sin trone, men fader lod, som om han intet mærkede, døren lukkede sig langsomt, og et menneskes skæbne var afgjort.

Hr. Rheinländer viste sig et par dage efter ved middagsbordet og meddelte fader, at han havde anvendt sit ufrivillige fangenskab til at konstruere et apparat, som på en jævn og ligelig måde kunne omrøre sæben, når den var i kog. Hans tegning forekom mig at ligne to uhyre redekamme, som sad på en pind. Disse kamme skulle smedes af jern, fastgøres på en akse og sættes i bevægelse ved et tungt lod, som skulle afgive den fornødne drivkraft. Efter hr. Rheinländers mening var det en verdenshistorisk opfindelse, som ville gøre epoke så langt, som sæbesyderierne nåede, og endnu samme dag blev smed og tømmermand, murer og snedker satte i travl bevægelse for at apparatet kunne være færdigt og prøves, inden den ny kedel blev opstillet.

Det var med stor pomp og højtidelighed, at hr. Rheinländer omtrent otte dage efter førte såvel fader som moder ned i det

gamle sæbesyderi for at vise dem den mærkværdige opfindelse. Loddet blev trukket op af stærke Jørgen, for han var den eneste, der kunne magte det, og de svære jernkamme gik rundt med en hvinende lyd, når de skurede mod kedlens sider. Fader var særdeles tilfreds med opfindelsen og bemærkede blot, at kammene ragede for højt op over kedlens rand, men hr. Rheinländer svarede på en noget hånlig måde, at således skulle det være, da sæben ellers ikke ville gå gennem kammene, men løbe ovenover. Fader svarede hertil, at der let kunne ske en ulykke, hvis den fremspringende kam tog fat i klæderne på den mand, som stod på galleriet. Men da han sagde dette, lo hr. Rheinländer på sin ubehagelige måde og sagde, at man måtte være så klodset som en bonde for at komme til skade på den måde.

Om aftenen, da der var fyret under den store kedel, sneg jeg mig i al hemmelighed ned i sæbesyderiet. Det var jo sidste gang, at den gamle kedel sydede og kogte, så skulle alt forandres, og om to dage skulle Jørgen bort – måske fik jeg ham aldrig at se mere. Da jeg trådte ind, havde de hvide dampe alt fyldt rummet som i en uhyre badstue, og det var knapt at jeg kunne øjne Jørgen, der stod oppe på galleriet i færd med at hejse det centnertunge lod op under loftet. Han havde kun et par lærredsbukser på. Det nøgne, kraftige bryst hævede sig, mens han bøjede sig tilbage, musklerne spændtes på de senestærke arme, og da han havde fået loddet op under loftet, støttede han sig til rageren og så ned på mig. Aldrig syntes jeg, at jeg havde set ham så stor og så stærk som i dette øjeblik. Det svære, kulsorte skæg hang uredt helt ned på brystet, så at jeg syntes, at han ganske lignede en af de vildmænd, der støtter

vort gamle danske våben. Forsigtigt krøb jeg op ad den stejle trappe, men idet jeg satte min fod på galleriet, gled den ud, og jeg styrtede med et angstskrig over mod kanten af kedlen. I samme nu havde Jørgen mig i nakken, løftede mig højt i vejret og bar mig forsigtigt ned i sæbesyderiet, hvor han satte mig på gulvet.

"Slog du dig?" spurgte han.

"Nej," svarede jeg, "men der var så glat deroppe."

"Ja, det er en net redelighed," sagde Jørgen og tørrede sveden af panden. "Her skal man stå på sine bare ben og hale i det fordømte lod, som løber ud hver halve time. Før kunne man dog gå tørskoet, men siden sæben skal have det så fint, at hun skal kæmmes som en anden jomfru, sprøjter hun over værre end satan. Det er noget roderi det hele."

"Hvorfor sprøjter den da over?" spurgte jeg.

"Naturligvis fordi han har gjort kammene for tætte, så må det jo op ovenover," svarede Jørgen. "Galleriet er så glat som et dansegulv, og Frits kan være glad, at han er så bitte, som han er. For var han gået over kanten af kedlen, så –" og Jørgen gjorde en bevægelse, som om noget flød bort under hans fingre.

"Hvad så?" spurgte jeg.

"Så havde aldrig nogen fundet ham igen," svarede Jørgen. "Han var gået i vasken som grøn sæbe."

Det gøs i mig, og jeg sagde: "Du må endelig tage dig i agt, Jørgen."

"Å, jeg hytter mig vel nok," svarede han, "og skulle det endelig ske, så var da ulykken heller ikke større."

Han tav og klappede mig på hovedet med sin hårde, barkede hånd. Lidt efter spurgte han: "Har din moder sagt noget om

Karin?"

"Ja," svarede jeg langsomt, "hun sagde, at det havde hun ikke troet om hende."

"Å nej, hvem havde vel det?" sagde Jørgen med lav stemme. "Nu er det forbi alt sammen."

Han vendte sig hastigt om og begyndte at stige op ad galleritrappen. Jeg følte mig underligt beklemt og spurgte bange: "Vil du ikke blive hernede hos mig, Jørgen?"

"Nej," svarede han, "hver har sin gerning. Jeg skal passe loddet og Frits skal op at sove. Jeg skal nok vare mig."

Med disse ord steg han atter ned, tog mig ved hånden og førte mig hen imod døren. Her bøjede han sig ned over mig, glattede på min bluse, som var kommet i uorden ved faldet, og sagde: "Gud velsigne din moder, Frits!"

Om natten vågnede jeg ved en lyd, som om en dør sagte blev lukket op og derpå lige så lydløst skudt i. Jeg syntes, at jeg hørte svalegangens trappe knirke under sagte, listende trin, og lidt efter hørte jeg døren til sæbesyderiet rasle på sine hængsler. Jeg vendte mig om for at sove videre, for de nætter, hvor man sydede sæben, var det ganske almindeligt, at der var uro i gården. I drømme syntes jeg atter at se det gamle sæbesyderi med sine forrøgede piller og langsomt hendragende dampskyer. Oppe ved kedlen stod Jørgen og trak et uhyre ur op. For hver gang han trak, gav det en underlig skrattende lyd, og det svære lod svingede frem og tilbage som en perpendikel. Til sidst var det lige over hans hoved, det rørte ved loftet, og nu kunne det ikke komme højere, men Jørgen vedblev at trække, så årerne i hans pande svulmede derved. "Lad være, Jørgen! Det springer!" råbte jeg i den højeste forfærdelse. I det samme gav

det et frygteligt brag. Loddet styrtede ned, rev Jørgen med sig i faldet, og begge forsvandt i den dampende kedel. Jeg hørte et kvalt skrig, fo'r op i rædsel – det hele var jo en drøm, men alligevel syntes jeg endnu at høre skriget sitre i hver nerve. Jeg satte mig over ende, lyttende med anstrengt opmærksomhed, men alt var stille som i graven. Kun en ugle udstødte et par gange sit gennemtrængende "tivi" ude på taget – det var dette, jeg havde hørt, og lidt efter lidt gjorde søvnen atter sin ret gældende. Jeg faldt i en fast, rolig slummer, og da jeg atter vågnede, skinnede vintersolen fredeligt ind i mit lille kammer.

Men oppe i stuen, i sæbesyderiet og i gården var der uro og forfærdelse. Det mærkede jeg, ligesom jeg gjorde det første trin ude på svalen. Alle løb om i åndeløs forvirring. Fader kom farende og spurgte mig, om jeg havde set hr. Rheinländer, og nu først fik jeg at vide, hvad der var dagens store nyhed. Hr. Rheinländer var borte, sporløst forsvundet. I hans kammer savnedes intet uden hans daglige klæder og en pistol, som var udtaget af sit hylster, men døren stod åben, og det eneste, man havde fundet af ham, var hans hat, som havde ligget et par skridt fra den store våge, der var hugget i Kongeåen lige uden for vor gård.

Opad formiddagen kom birkedommeren med protokol og skriver, folkene blev kaldte ned i kontoret, og et foreløbigt forhør afholdt, hvori selv jeg til min store forskrækkelse måtte afgive min forklaring. Der kom imidlertid ikke meget ud af det hele. Efter al rimelighed måtte det have været hr. Rheinländer, som jeg havde hørt forlade sit værelse omtrent ved midnat, og efter Jørgens forklaring havde han også på den tid været nede i sæbesyderiet for at se til apparatet. Han var da gået ud ad

porten til gaden, indsvøbt i sin kappe, men var ikke senere vendt tilbage. Jørgen havde ikke undret sig derover, da der fra den modsatte side af gården var en opgang, hvortil han vidste, at hr. Rheinländer havde nøglen. Det var Jørgen, som i følge med et par karle havde fundet hans hat ude ved vågen, og på den nattegamle is var der et gennembrud, som i størrelse svarede til et menneskeligt legeme. Der var således den største sandsynlighed for, at Rheinländer af en eller anden grund var gået over Kongeåen og forulykket på den alt for tynde is. Men hvorfor havde han taget en pistol med? Dette spørgsmål lod sig foreløbigt ikke besvare, men da der under forhøret fremkom adskilligt, som syntes at tyde på, at der havde været et spændt forhold mellem Rheinländer og stærke Jørgen, blev denne belagt med arrest og til min usigelige forskrækkelse ført af sted af den halte politibetjent, som havde fået sit ene øje slået ud i retfærdighedens tjeneste. Jørgen fulgte ham uden at gøre den ringeste indvending, men i døren vendte han sig og tilkastede mig et blik, som jeg i flere dage ikke kunne glemme.

Allerede om lørdagen blev han løsladt af arresten, da et par vidner havde beediget, at de den nat havde set en mand med hat og kappe gå ud ad sæbesyderiets port og begive sig ud på isen. Endnu samme dag hjalp Jørgen med til at rense kedlen, og den næste dag, som var en søndag, skulle han bort. Alle karlene stod opstillede i sæbesyderiet med blanke sølvknapper i de blå vadmelskofter, og da Jørgen kom, gik de en for en hen til ham, trykkede ham i hånden og lagde så en tærepenge til rejsen oven på hans klædekiste. Alle pigerne stod inde i den lille gård med tørklædet for øjnene, og den eneste, man savnede, var svenske Karin. Det lod til, at Ole Langelænder i den anledning havde

forsonet sig med Jørgen, for han var en af de første, som rakte hånd til at bære den svære egetræs kiste, hvori Jørgens ejendele indeholdtes. Endnu en gang gik Jørgen ud i gården og trykkede alle pigerne i hånden, men da hans blik i det samme strejfede opad og mødte Karins tomme vinduer, ud ad hvilke de lyserøde gardiner flagrede, rullede tårerne ned ad hans kinder, og han vendte sig brat om for at skjule sin bevægelse. I sæbesyderiets port standsede han og sagde, at han havde glemt sin pibe nede i svalerummet. En af karlene tilbød sig at hente den, men Jørgen gik selv derned, og da han kom tilbage, var han ligbleg. I porten ud til gaden vendte han sig endnu en gang om og kastede et afskedsblik til det gamle hus, som havde indesluttet hans glæder og hans sorger. Så tændte han sin merskumspibe, og i spidsen for karlene, som bar kisten, gik det i langsom gang ud af byen. Jeg syntes, at det hele ikke var langt fra at ligne et ligtog.

På en af højderne i nærheden af byen holdt en bondevogn, og her standsede det lille følge. Karlene langede kisten op på vognen, og Ole Langelænder gjorde et forsøg på at råbe et hurra, men det blev stikkende i ham, som man siger. Jørgen vendte sig imod ham og sagde: "Tak skal du have, Ole, for det i dag, men det er synd, at du skal råbe hurra for min skyld, og, rigtigt betænkt, fortjener jeg det heller ikke af jer andre." Med disse ord svang Jørgen sig på vognen, og snart var denne kun et punkt langt ude på de lyngklædte bakker.

Foråret kom, og isen brød op, men Rheinländers lig fandtes ikke, uagtet der blev søgt nok efter det. Atter dukkede allehånde rygter og formodninger op, men lidt efter lidt døde de hen, og da man det næste efterår igen holdt høstgilde i det store

tørrehus, var det som om stærke Jørgen, svenske Karin og den unge tysker aldrig havde eksisteret. Så hurtigt glemmer man, og det er derfor ikke til at undres over, at man tre år efter kun kendte disse navne af birkedommerens protokol.

Det vakte derfor megen forbavselse, da fader en smuk sommerdag kom hjem og fortalte, at han havde mødt stærke Jørgen i en af de nærmeste landsbyer og talt med ham, men endnu større forbavselse blev der, da fader otte dage efter meddelte, at stærke Jørgen havde købt det lille udflytterhus, som lå tæt op til vænget, og som fader forgæves havde søgt købere til.

Allerede den næste dag gik jeg derud. Jørgen sad på en vindfælde uden for huset. Begge hænder var begravede i hans tykke, sorte hår, der nu var dobbelt så langt som tidligere og flød i et med det mørke, stride skæg, der også havde nået en anselig længde. Han sad ubevægelig med begge albuerne støttede på sine knæ, og lige foran ham legede en lille to års dreng med nogle murstensbrokker, som han stablede oven på hinanden. Hver gang stenene faldt, klappede den lille i hænderne og hvinede af glæde, og hver gang fo'r der et smil over Jørgens barske, vejrslagne ansigt. I øvrigt havde han ikke forandret sig synderligt. Kun var han blevet endnu mere ordknap, og hans hele velkomst var: "God dag, bitte Frits!" – Ingen skulle tro, at der lå tre år imellem os. Kun imod barnet var han veltalende, kun dets latter fik ham til at smile, og da en af brokkerne faldt ned på dets små, buttede hænder, greb Jørgen det med ømhed, tørrede dets øjne med sit grove ærme og gav sig så til at danse med det under en melodi, som på det nærmeste lignede en såret bjørns brummen. Til mig havde han

derimod ikke et ord, og da jeg spurgte ham, hvor han havde fået drengen fra, svarede han barskt: "Jeg har fundet ham," og gik så ind i stuen.

Da jeg lidt efter vovede mig derind, sad han og madede barnet med en træske. Derpå klædte han det til min store forundring af, lagde det omhyggeligt ned i en stor kurvevugge, og mens han vedblev at brumme, vuggede han og viftede fluerne bort på en gang. Det var meget varmt den dag, og barnet ville ikke sove. Jeg sad og stirrede forbavset på ham, men hver gang jeg kom til at se på barnet, gav det sig til at skrige. Det var, som om det aldrig havde set mennesker før. Til sidst blev Jørgen utålmodig. Han greb mig ved armen og puffede mig ud ad døren, idet han sagde: "Gå han hjem, bitte Frits! Jørgen skal sove." Fra den dag af kom jeg meget sjældent ud til ham, for det var klart, at jeg ganske havde mistet al betydning for ham.

Den samme erfaring gjorde såvel moder som fader. Den sidste havde håbet at få Jørgen tilbage som forkarl i det ny sæbesyderi, men hans hele svar havde været: "'Hvem skal så passe drengen?" Hertil havde fader foreslået en husmandskone fra vænget, hvortil Jørgen kun havde svaret: "Nej, fruentimmerne er noget rak." Om han havde gjort nye erfaringer i de tre år, han havde været borte, vidste ingen. Derimod mumlede man om, at drengen ikke kunne være nogen andens end Karins, men hvad skæbne der var overgået hende, vidste ingen.

Den eneste, som fik noget at vide derom, var moder, og selv hun fortalte mig det først længe efter. Hun havde sådan sin egen måde at tage stærke Jørgen på, og en søndag formiddag gik hun fra kirke alene ud til ham med et sæt nye klæder og

lintøj til drengen. Jørgen havde da fortalt hende, at barnet var Karins. Hun havde på sin vandring nået op til Limfjorden og ville derfra med en svensk fiskerbåd have taget over til Sverige, men vinterens strenghed tillod det ikke. Hendes få penge slap op, og hun blev nødt til at tage tjeneste hos en lods, der var ret velhavende. Af en følelse, som er let at forstå, havde hun skjult såvel sit opholdssted som sin tilstand for alle, og da Jørgen endeligt fik hende opspurgt, var hun bragt på amtets sygehus, hvor hun fødte sit barn. Denne søn kostede hende livet. Jørgen stod hende troligt bi til det sidste, og da hun døde, var det i forsoning med ham, og i håb om, at de engang skulle mødes for den store dommer, som ser mildt på, hvad vi mennesker kalder brøde og vanære. "Også jeg er en stor synder," havde Jørgen lagt til med sagte stemme, "men jeg tror, at når Karin og jeg atter mødes, skal vi blive hvide som duer på grund af den kærlighed, vi har båret til hinanden, og som hun kun svigtede, fordi hun blev fristet så hårdt. Hr. Rheinländer bød hende både guldstads og kæder, ja silke og fløjl dertil. Til sidst lovede han hende at tage hende med til Hamborg og gøre hende til frue, når hans fader var død. Ak ja, Gud hjælpe os! Frue blev hun vel på sin måde, men i skam og elendighed døde hun, og det sidste, hun sagde, var: "Tag du dig af drengen, Jørgen! Du vil da ikke have, at også han skal dø for sin moders synders skyld?""

Så havde Jørgen taget det spæde barn, svøbt det i et lammeskind, og med den byrde på ryggen var han på en dag gået ti mil til en fjern landsby, hvor han havde en broder, som ejede en gård. Broderen var enkemand og så i begyndelsen skævt til den gæst, som Jørgen bragte med sig, men alt som barnet voksede, tog broderens kærlighed til, og da det begyndte

at tale, fik begge brødrene det så kært, at de ofte kom i strid med hinanden om, hvem der skulle passe det. En dag foreslog gårdmanden, at hvis Jørgen igen ville tage tjeneste hos fader, ville han tage barnet som sit eget og lade det opdrage vel. Herpå ville Jørgen ikke indlade sig, brødrene skiltes i vrede, og Jørgen belavede sig på at forlade gården. Da blev broderen syg, og tre uger efter stod Jørgen ene som retmæssig arving til gården. Han havde dog ikke lyst til at beholde den, men solgte den til en fjernere slægtning og drog så på ny til Koldingegnen, hvor han købte det lille udflytterhus. "Nu hører drengen og jeg sammen," sluttede Jørgen sin fortælling, "og der er ikke den magt i livet, som skal skille os ad." Dermed havde han taget drengen på sine skuldre og fulgt moder tilbage lige til gården. Da hun ved bordet fortalte fader om denne vandring, lagde hun til, at Jørgen havde mindet hende om den hellige Christophorus, som bar Jesusbarnet på sine skuldre.

Måske havde Jørgen vakt den hævnende Nemesis ved de ord, hvormed han havde sluttet sin beretning til moder. Der er magter i livet, som ingen kan gå af vejen for, og en sådan kom henad vinteren. Det var kopperne, som det år var usædvanligt ondartede, og som bortrev mangfoldige der på egnen. En dag kom Jørgen styrtende ind til moder uden at hun anede det mindste. Han var opløst af fortvivlelse, hulkende som et barn kastede han sig på knæ foran hende og bad hende om i Guds navn at følge med sig. Moder anede, hvad der forestod, men uden mindste betænkning fulgte hun Jørgen til det lille udflytterhus. Da de kom ind i den lave, trange stue, hvor luften, forpestet af sygdommen, slog dem i møde med sin ulykkebringende ånde, var barnet dødt. Ophovnet til

ukendelighed, sorteblåt i ansigtet og dækket med blodige sår lå det alene, udstrakt på sengen, for konen, som skulle passe det, var i forfærdelse løbet sin vej. Jørgen slog hænderne sammen over hovedet med et vildt udbrud, så greb han et lagen og dækkede liget til, men lagenet gled ned på gulvet, og idet barnets blodige ansigt atter kom til syne, gik der en rysten gennem stærke Jørgen, så at han sank i knæ. "Således så han også ud," mumlede han og styrtede som slået af rædsel ud af huset. Moder blev underlig stemt ved disse ord, men hun tav selv for fader.

Otte dage efter kom Jørgen atter til Kolding. Han bar drengen på sine skuldre, men denne gang var det i en kiste, som han selv havde tømret og smykket med en krans fra granlunden ved vænget. Moder og jeg var tilfældigvis på kirkegården, da Jørgen kom med den tungeste byrde, han nogen sinde havde båret, og således blev vi ufrivilligt vidner til, hvad der foregik. Jørgen firede selv sammen med en graverkarl den lille kiste ned i dens mørke gemme, men da han havde øvet denne sidste kærlighedsgerning, brast han i gråd så heftigt og vedholdende, at præsten måtte formane ham til selvbeherskelse for at jordpåkastelsen kunne foregå. Under denne sank Jørgen helt sammen, men da graverkarlen umiddelbart derefter kastede de første tunge skovlfulde jord ned over kisten, fo'r Jørgen op og ilede efter præsten. Da han tiltalte ham omtrent ved udgangen af kirkegården, så jeg den gamle præst vige tilbage med et udtryk af forfærdelse, men derpå lagde han hånden på hans skulder, talte længe med ham, og endelig gik de hånd i hånd ud ad kirkegårdsporten, og da forekom det mig, at Jørgen var blevet langt mindre, end han ellers var.

Den næste dag gik der en stor nyhed gennem hele byen. Stærke Jørgen havde bekendt, at det var ham, som havde dræbt Rheinländer, og efter faders meddelelse, som atter havde sine oplysninger fra birkedommeren, var det gået til på følgende måde: Om natten, henad tolv, var Rheinländer kommet ned i sæbesyderiet, fuldt påklædt med hat og kappe. Kappen havde han hængt fra sig dernede, og derpå var han steget op på galleriet for at se til apparatet. Her havde han straks bebrejdet Jørgen, at der var tilsølet og uordentligt, samt befalet ham at hejse loddet endnu højere op. Da Jørgen havde gjort dette, skvulpede sæben endnu stærkere over, og da Jørgen bemærkede, at hele skylden lå i det ny apparat, var Rheinländer blevet som ude af sig selv. I de groveste udtryk havde han skældt Jørgen ud og befalet ham straks at forlade en post, som han ikke var voksen. Da Jørgen tøvede, havde Rheinländer grebet ham i brystet og rusket ham, og da havde Jørgen, som han udtrykte sig, "raget ham fra sig". Hvorledes det egentlig var gået til, kunne Jørgen ikke forklare. Måske havde han raget for stærkt, måske havde rageren i sæbekedlen i det samme grebet fat i Rheinländers klæder. Vist var det, at han pludseligt havde tabt ligevægten og med et angstskrig var styrtet ud over randen af kedlen.

Uagtet det næppe med sikkerhed lod sig afgøre, om her forelå et forsætligt drab eller ikke, var der dog mange ting, som talte til ugunst for Jørgen, og dette var især tilfældet med hele hans adfærd efter ulykken. Straks da Rheinländer var styrtet i kedlen, havde han følt sig betaget af en knugende rædsel, og i denne stemning tænkt på at angive sig selv den følgende morgen. Da havde hans tanker vendt sig mod Karin og hendes

elendighed, mod det barn, han anede, hun skulle føde, og med tanken om at stå Karin bi i hendes nød, var også selvopholdelsesdriften vågnet hos ham. Han havde da overvejet, hvorledes han bedst kunne skjule det hele, og for at aflede enhver mistanke havde han iført sig Rheinländers kappe og taget hans hat, som var faldet ned fra galleriet. Herved havde han ganske rigtigt skuffet de to vidner, som mente at have set Rheinländer gå over isen. Under kappen havde han haft stumpen af den itubrudte rørestang, og med denne havde han sønderbrudt den tynde natis på vågen for at give det udseende af, at Rheinländer var faldet igennem. Endeligt havde han slængt hans hat i nogen afstand fra hullet, og således mente han at have gjort alt for at bringe formodningerne om Rheinländers død på vildspor. Der stod nu kun tilbage at fjerne levningerne af liget, og dette var under de forhåndenværende omstændigheder langt lettere end ellers. Efter Jørgens udsagn havde han kun set liget en gang blive hævet i vejret i en forfærdelig opsvulmet og lemlæstet tilstand. Så var det atter sunket til bunds, og den kogende sæbelud havde i forbindelse med jernkammenes rastløse omdrejninger sønderdelt og opløst det således, at der kun kunne være meget svage spor tilbage. Disse havde Jørgen fjernet, da han lørdag middag ved udrensningen af kedlen var alene i sæbesyderiet, hvorpå han i al hast havde skjult dem under en af de store stenbeholdere i svalekælderen, hvor han med sine kæmpekræfter havde brudt en flise af meget betydelig tykkelse op. Ved at søge på det nævnte sted, fandt man ganske rigtig nogle næsten fortærede knokler, som af stiftslægen skønnedes at have tilhørt et menneske, samt et ur, et par nøgler, nogle mønter og

metalknapper, som alt pegede hen på den afdøde. Endelig fandt man på bunden af hullet en forrusten pistol, hvorpå navnet Rheinländer endnu var læseligt, og således var det afgørende bevis bragt klart for dagen. Våbnet selv havde den forulykkede rimeligvis medtaget, fordi han, fej som han var, deri mente at have et værge mod stærke Jørgen.

Ved overretten idømtes Jørgen otte års tugthusarbejde, men højesteret fastholdt, at der her forelå et forsætligt drab, som, skjult med stor snildhed, tydede på en vel overlagt plan. Jørgen dømtes derfor til at have sit liv forbrudt, men ved kongelig benådning forandredes straffen til arbejde i Stokhuset på livstid.

Jørgen var dengang tredive år, og tyve år efter blev jeg læge ved det samme fængsel, hvor han udstod sin straf. Han var meget forandret, da jeg så ham igen. Det stærke og trodsigt indesluttede var forsvundet og havde givet plads for en resignation, der hverken var sløv eller svag, men bar håbet om gensynets salighed indesluttet i sig. Her i fængslet aflagde han også for mig en åbenhjertig tilståelse og mente, at han var dømt retfærdigt. "For," som han sagde, "jeg var i det øjeblik ikke mere uvan, end at jeg godt vidste, at han kunne falde i, men det onde, som jeg så længe havde gået og bidt på, kom op i mig, og så gav jeg ham puffet."

Et år efter min ansættelse som fængselslæge ville jeg sammen med fængselspræsten indstille Jørgen som værdig til fuldstændig benådning, men da han hørte det, sagde han: "Jeg har forbrudt mig groft mod Gud og mennesker og er blevet dømt retfærdigt. Jeg vil aldrig kunne dø roligt, hvis man eftergav mig blot en dag i den tid, som ene Gud må bestemme,

og jeg kan derfor ikke tage mod nogen nåde af mennesker. Herren har straffet mig ved at tage drengen, for mig er der intet af livet at vente."

Her endte den gamle læge sin fortælling og satte den udrøgede merskumspibe fra sig. "Men det, han bar på brystet?" spurgte jeg.

"Er her," svarede doktor Folmer og åbnede en gammel forslidt tegnebog, hvis indvendige sider var broderede med et kors og et hjerte i rød, af falmet silke. De to rum indeholdt kun to stykker sammenlagt papir, gulnede af ælde. På det ene stod med en kejtet, uøvet hånd Karin Olsdatter, og indeni lå en tyk lok af guldgult hår. På den anden fandtes blot det ene ord "Jørgen", og inden i papiret en fin, blød hårlok af et spædt barn. Doktor Folmer lukkede disse for verden så betydningsløse relikvier atter sammen, stak papirerne omhyggeligt i deres gemmer og sagde: "Nu vil vi tage afsked med vor gamle ven."

Lidt efter stod vi nede i ligstuen, som oplystes svagt af den lygte, vi havde taget med. I en uhøvlet kiste lå stærke Jørgen, indsvøbt i et groft dækken og med hænderne foldede over brystet. Den gamle læge bøjede sig ned og betragtede ham et par sekunder med stille alvor. "Nu er sorgen endt," sagde han. "Gid du må finde den fred, du har ventet!" Med disse ord skød han sagte den gamle tegnebog ind under Jørgens foldede hænder, hyllede ham helt til med dækkenet, og uden at tale forlod vi den skumle ligstue.

Da den tunge stokhusnøgle hvinede i låsen, og vagten lukkede mig ud, hviskede kandidaten til mig: "Fader har sådan et eget træk at fortælle historier på. Hvem pokker skulle tro, at en slaves liv kunne gemme så meget?"

Runevældsmarken

Hvor var det dog et fladt, bart, øde og kedsommeligt stykke af et overdrev, den samme Runevældsmark, som vi nu skal tale om! Fint stappet græs med gåseurter, indhegnet af lange, rådne risgærder, slagne efter en lineal, og med fløjmænd af kappede pile, der i stum fortvivlelse fremviste deres amputerede arme, som sorgfulde invalider uden minde om nogen stordåd. Side agerrender, ypperlige gemmesteder for lyssky skrubtudser og forvildede snegle, mosbegroede strandsten, der i vild uorden havde søgt tilflugt på den lidt højere del af marken, og et lille, slimet væld, der med en okkergul stribe forkyndte sig som kilde – det var den plet, som havde fået navn af Runevældsmarken, og som ikke ejede nogen anden poesi end den, der lå i navnet. Dog jo – vi vil ikke skjule det – Runevældsmarken gik på sin uindhegnede side ned til havet – men hvilket hav? Tangfyldt, mudret, sortebrunt af pladder og dynd, gyngende noget, man på Falster kalder bølger, ind mod noget, som ingen ville falde på at kalde kyst, for det var umuligt at sige, hvor det ene begyndte og hvor det andet holdt op. Men lugte gjorde det, og vinden førte lugten ind over land, blandede den sammen med den døde tørverøg fra Vålse Huse, vævede den ind i den klamme tåge, de drivende skyer, og jog den så op under de dryppende pile, der græd over grøfternes skimlede vande. Således var vort første indtryk af Runevældsmarken, og havde nogen dengang sagt, at vi skulle gøre den til genstand for en digterisk fremstilling, ville vi have tilbudt ham hele æren og det dobbelte forfatterhonorar for at overtage arbejdet.

Men således havde denne plet heller ikke altid set ud. For årtusinder tilbage var den et led i det store skovbælte, som dengang dækkede øen Falster med en eneste uigennemtrængelig urskov. Mægtige ege strakte deres seneknudrede arme op over et myldrende virvar af birke, el og hassel. Hyld og tjørn tætnede for vinden, og det hele vævedes af vedbendens grønne rendegarn sammen til et grønt, duftende tæppe, som kun den stærke vildbasse eller den behændige ræv formåede at trænge igennem.

Under en halvt udgået eg, imod hvilken vore "kæmpeege" er vantrevne dværge, så man en dynge svære strandsten råt sammenhobede til en slags alter, og herfra løb en trang sti ud imod havet, som glimtede fjernt i måneskinnet. Stien var næsten overgroet af tjørn og brombær. Vindfældede stammer strakte sig hist og her hen over den, alteret var dækket af mos, og lænede sig, halvt sammensunkent, op imod den mægtige stamme, fra hvis bul et råt udskåret, blodbestrøget træbillede grinede i måneglansen. Alteret så ud til ikke at være besøgt i umindelige tider, og dog måtte det være kendt, for en kæmpestærk viking med lueforgyldt hjelm på hovedet og et tungt, tveægget sværd i hånden, banede sig ilsomt vej hen imod det, af og til gennemhuggende de seje tjørne, som var de tidsler, der stod ham i vejen. Han fulgtes af to mindre mænd i grove, grå kitler og med skindhuer på de ludende hoveder. Den ene bar en spade, den anden et tungt metalkar, men når sværdet hvinede foran dem, rystede deres knæ, og deres blege ansigter tegnede sig endnu blegere i månelyset. Ved alteret stod den høje viking stille, slog den rige zobelskindskappe til side og pegede med sværdodden på de sammensunkne stene. Den ene

af trællene nærmede sig, stødte spaden i jorden, og snart gabede et mørkt hul, stort nok til at den anden kunne sætte karret derned. Begge i forening væltede nu sten på sten, indtil hvert spor var udjævnet, og så derpå frygtsomme op imod deres herre, som ventede de hans videre befalinger. Det var deres sidste blik. Sværdet lynede gennem luften, det hylede som en stormvind, og med kløvede hoveder tumlede de tvende trælle hen over alteret, som farvedes af en lunken, purpurrød blodstrøm. Den høje viking stod et øjeblik stille, indtil de sidste krampetrækninger havde tabt sig. Så huggede han en kvist af egen, dyppede den i blodet og bestrøg gudebilledet dermed. "Jeg vier dig disse okser, Thor!" sagde han og rensede sig i et lille væld, som randt ved alterets fod. Derpå vendte han sig om, stirrede ud mod et skib, der gyngede ikke langt fra kysten, og forsvandt så atter ad samme vej, som han var kommet.

Var det denne bloddåd, som havde kastet forbandelsen ud over Runevældsmarken? Det er ikke rimeligt. Den slags begivenheder var for almindelige i en tid, hvor man manglede tyendeloven, og hvor Lasalle ikke havde udgivet sine samlede skrifter. Men en forbandelse hvilede der alligevel over denne blodbesudlede plet, over disse mosgroede strandsten, over dette langsomt rindende, slimede væld, og over det filtrede græs, der stod i totter og tuer. Runevældsmarken lod sig ikke opdyrke! Som den havde ligget i århundreder, således lå den endnu, sid, sur, stenet og forgroet, for Rasmus Jørgensen, som havde den i fæste, var alt for god en bonde til at han skulle sætte sig ud over sin stands traditioner. Han vidste fra fædrenes tid meget vel, at den time, han satte plov i jorden på Runevældsmarken, måtte han gå fra gården, ligesom den dag,

hvor "Runevældet blødte", det vil sige løb med rødt, var Rasmus Jørgensens sidste. Således var det gået hans oldefader, og Rasmus kendte intet til den berømte sætning "*l'histoire ne se répéte pas*".

For denne hædersmand, som for alle andre i Danmark, var våren 1835 kommet usædvanlig tidligt. Skønt først i marts havde haslen allerede sat rakler, lærken og bogfinken var kommet, og i Rasmus Jørgensens have stod der fuldt op af vintergækker, krokus og hyacinter, for konen var meget for blomster, og havde ovre hos præstens hentet mangen en stikling, som det ikke var sædvanligt at se i bønderhaver. Folkene i byen mente derfor, at hun var storagtig. Det var hun dog ikke og havde heller ingen grund dertil, for vel havde Rasmus omtrent været den mest holdne mand i sognet, men det var længe siden. År for år var det gået så småt tilbage for ham. Misvækst, kreatursygdom og en vis stædig sejhed mod at rette sig efter det nyere landbrugs fordringer havde gjort hans pung fra slap til slunken og øget gældsposterne i hans regnskabsbog således, at de var nær ved at løbe over på indtægtssiden. Men hyacinterne, røde, hvide og blå knejste dog lige kækt i haven, stærene kvidrede lige fornøjeligt i de høje sølvpopler, som bredte deres kroner vidt hen over gårdens svajryggede mønning, og vi kan ikke se, at der var noget storagtigt i det fuglesang og blomsterduft kommer ikke til hove.

Men var bedene foran de blankt polerede vinduer velholdte, så gjaldt dette ikke, når man gennem den lave port kom ind i det firkantede gårdsrum og så sig lidt om. Få sølvpopler havde så høje og bredt udbugede kroner som de to, der i sommertiden

skyggede over de grønne træbænke uden for døren, men hermed var også skønheden forbi. Møddingen lå sivende i et hjørne af gården og sendte sit bedste indhold som en brun strøm ud gennem porten. Taget på laden var overgroet med mos og fuldt af rottegange, plove og harver lå urensede henslængte på de urimeligste steder, og hvad længerne angik, så syntes de at have stor lyst til at gå fra hinanden, i det mindste skrævede de godt ud derefter.

Inde i storstuen sad tre personer, hver beskæftiget på sin vis. Den ene var manden selv, den velmeriterede Rasmus Jørgensen. Han var et udtrykt billede på vor gamle bondestand. Svær, firskåren og med en ryg, der foruden de fordums gode dage godt kunne bære to tønder hvede. Hans hår var kæmmet glat ned og skjulte derved så temmelig en pande, der syntes at være sunket noget indad ved den idelige brug af hånden som stiver. Hans blågrå øjne kom sjældent rigtigt op under de grå, buskede øjenbryn, men når de gjorde det, syntes de mere at antyde forundring end forstand. Det øvrige ansigt hvilede i en vis sløv fredsommelighed og beskæftigede sig for øjeblikket med at ryge tobak og drikke øl.

For den anden ende af bordet sad en ung bondekarl i blåstribet nattrøje. Han havde et rask, åbent ansigt, og som han der sad med den ene hånd begravet i sit lyse, krøllede hår, og med den anden beskæftiget med at vende bladene i et stærkt opflosset og forkrøllet regnskab, så han mere kløgtig ud end de fleste af hans standsfæller. Af og til sendte han faderen et blik, men når han da mødte dennes sløve, ligegyldige ansigt, der sugende hang ved øltuden, tog han øjnene til sig igen med et

udtryk, som ikke var langt fra ærgrelse, og regnede så dobbelt ivrig efter.

Den tredje i stuen var konen med blomsterne. Der var ikke det mindste storagtigt ved hende. Tvært imod havde hun et mildt, godmodigt ansigt, og man kunne se, at meget hos sønnen var arvet fra hende. Hun sad og spandt med en tilsyneladende rolig mine henne ved det vindue, der vendte ud til haven, men af og til sendte hun sønnen et ængsteligt blik og sukkede dybt.

"Nå, hvad bliver det så til, Jørgen?" spurgte endelig faderen, idet han smækkede sølvbeslaget på sin merskumspibe op og bankede asken ned under bordet for at stoppe sig en ny.

Jørgen regnede ivrigt videre, men svarede ikke.

"Hører du ikke, jeg spørger?" sagde faderen og rev en svovlstik af tværs over bordet. "Hvor meget bliver der tilovers?"

"Tilovers!" svarede Jørgen og så på faderen med en umiskendelig forbavselse.

Denne satte en brændende svovlstik til pibehovedet, tog et par vældige drag og sagde: "Ja, jeg har nu ikke haft fat i det krammeri så længe, men jeg kunne nok have lyst til Jens Persens den brune plag."

"Den bliver dig vist for dyr!" svarede Jørgen og lagde pennen fra sig.

Faderen stirrede forbavset på ham og spurgte: "Hvad mener du med det?"

"Vil du vide det?" spurgte Jørgen og rejste sig.

Der var noget så afgørende i måden, hvorpå dette blev sagt, at faderen slap ølkruset og spurgte: "Det går kanske lige op, Jørgen?"

"Nej, det gør det ikke," sagde denne og salte en streg under summen.

"Hvor meget skylder jeg da, Jørgen?" spurgte den tykke gårdmand med piben i den ene mundvig.

"Seks hundrede rigsdaler i afgift, fem hundrede i prioriteter og to hundrede til købmanden. Det gør i alt tretten hundrede rigsdaler."

"Tretten – hundrede – rigsdaler!" råbte den svære bondemand og tabte piben ned på gulvet. "Det kan nu aldrig have sin rigtighed, Jørgen!"

"Så regn selv efter!" sagde denne og skød papirerne over til ham.

Faderen stirrede på det lange regnskab med en sløv, åndsfraværende mine. Hans fede ansigt blev blegere og blegere, og da han endelig nåede slutningssummen, spilede han øjnene højt op, borede hånden ind mod panden og stønnede: "Så må jeg gå fra gården, Jørgen!"

"Du må hellere sige, at det er gården, som går fra dig," svarede sønnen.

"Jørgen!" hviskede moderen bønligt.

"Nej, nu vil jeg engang sige min mening om den hele redelighed," sagde Jørgen bestemt, "og den er, at således måtte det engang komme. Tager man altid gryn af den samme pose, bliver den engang tom, og lader man jorden skøtte sig selv, får man kun tidsler til tak. Her er jo hverken lagt møg eller mergel på marken i den tid, jeg kan huske."

"Ikke det?" sagde faderen og så sløvt på ham.

"Nej, ikke så det kan batte noget," fortsatte Jørgen. "Intet under derfor, at vi har haft uår, når de andre satte lige så mange

hæs, som vi tog læs i vor lade."

"Ja, du kunne vel have gjort det bedre?" snerrede faderen. "Munden får du i det mindste altid fuld."

"Ja, men ikke af mad," sagde Jørgen og så sikkert på faderen. "Du har altid behandlet mig som dreng og glemt, at jeg blev et år større for hvert, gården blev mindre. Jeg har set alt dette længe før du og skulle vel have vogtet mig for at have varet gården for min søn, således som du har gjort det for mig."

"Hvorfor har du ikke advaret mig før?" sagde faderen med en stemme, der næsten var grædefærdig.

"Advaret dig før?" gentog Jørgen med hård klang i sin stemme. "Har du ikke ladet mig arbejde som karl, skønt jeg var sønnen i huset? Har jeg nogen sinde set dine regnskaber før i går, da stævningen kom fra herredsfogden? *I tide advaret, er meget sparet*, siger et gammelt ord, men det har du nægtet dig."

Rasmus syntes at føle sig truffet, for han støttede panden mod begge sine hænder, stirrede atter sløvt på regnskaberne og udbrød i en ynkelig tone: "Kan du ikke give mig råd, Jørgen?"

"Jo, det kunne jeg nok," svarede sønnen, "var du blot lige så rap til at følge dem. Min mening er, at vil du slippe for at gå fra gården, så må du gøre alt for at få det meste ud af den. Den er i ustand – det ved du selv – og meget kunne der gøres for at give den et bedre syn."

"Ja, *jeg* kan da ikke bygge gården om, jeg," sagde Rasmus og kløede sig i hovedet.

"Nej, men meget kunne dyrkes op og sættes i bedre stand, så at det ikke ligger til skræmsel for naboerne," fortsatte Jørgen. "Nu har Runevældsmarken ligget brak, så længe jeg kan huske.

Lad os pløje den op, så får vi i det mindste at se, hvad jord der er."

"Nej, før skal jeg gå fra gården uden det," sagde Rasmus med en usædvanlig bestemthed. "Den har nu ligget brak, så længe nogen i sognet kan huske. Hverken min fader eller min farfader har sat plov i jorden der, så gør jeg det heller ikke."

"Og hvorfor ikke?" spurgte Jørgen i en noget hånlig tone.

"Det ved du så godt som jeg," svarede faderen og kløede sig betænkeligt i hovedet. "Det er et gammelt ord, at den, som rører ved Runevældsmarken, kommer fra gården med det samme."

"Ja, da har du mit ord for, at du kommer fra gården, hvad enten du rører den eller ikke," svarede Jørgen. "Hvorfor skal det stykke jord ligge til unytte?"

"Ja, det ved jeg ikke," sagde Rasmus tvært, "men sådan har det nu ligget i min faders og farfaders tid, og således får det også ligge i min."

Jørgen fo'r op fra bordet, så han væltede ølkanden. Han havde hårde ord på læberne, men da hans blik i det samme faldt på moderen, rejste han kanden op, satte den hårdt i bordet og røg så ud ad døren, så det klirrede i vinduerne.

Konen brast i gråd. Faderen vendte sig halvt og så ud ad vinduet efter ham. Så støttede han igen sit hoved på hænderne, stirrede på regnskaberne og udbrød fortvivlet: "Tretten hundrede rigsdaler! Hvad skal det blive til?"

Der blev en dødsstilhed i stuen. Konen tørrede sine øjne og så stille hen for sig. Manden lagde begge armene på bordet og skjulte ansigtet i dem – vidste man ikke bedre, skulle man tro, han sov. Da klang der ude i gården nogle sære, skrattende toner, som det ikke var let at blive klog på, for de lød snart som en kats

mjaven, snart som stærenes kvidren og endte så i nogle hæse, ubestemmelige toner, ikke ulig en krage, når den skræmmes op. Til disse kom en snøvlende sang, der lød som om hanen og andrikken var oppe at slås.

"Det er Fjollelars!" udbrød konen med et udtryk af skræk og satte rokken fra sig. "Han kommer altid, hvor der er ulykke i gårde."

Rasmus hævede sløvt hovedet i vejret, men fik det ualmindeligt hurtigt til sig igen. For idet han drejede sig mod vinduet, så han et blegt, udtæret ansigt lægge sig næsten lige på ruden, mens en violinbue hamrede løs på glasset, så det var nær ved at springe.

"Han får vel komme ind?" sagde konen. "Han bliver ond, lader man ham ude."

"Vi har ikke råd til at give øl og sulemad nu," svarede Rasmus.

"Nå, endnu har vi da ikke rømmet gården," sagde konen. "Han kunne sætte ondt for os, jog vi ham af gårde."

"Jeg ved somme tider ikke, om han er tosset eller klog," bemærkede Rasmus.

"Jeg lider ham ej," sagde konen, "han ser ud, som stod han i ledtog med den onde."

"Ja, ofte ved han mere end andre," sagde Rasmus. "Når han er klarsynet, ser han lidt mere end både præsten og birkedommeren tilsammen. Hør, hvor han tager på vej! Jeg får vel lukke ham ind, Inger?"

Han rejste sig besværligt op, skubbede sig frem mellem bordet og bænken og fik klinken lettet fra yderdøren. Han havde næppe fået plads på bænken igen, før en højst ejendommelig skikkelse dukkede ind ad den lave stuedør og tog

plads midt på gulvet. Det var en rundrygget, sammenskrumpen, halvvissen mandsling af aldeles ubestemmelig alder, for det gulhvide hår, der i pjuskede tjavser stak frem under en rødbrun, lavpuldet hat, hvori der sad en halmvisk som på bidske heste, kunne lige så godt tilhøre en sytten års dreng som en olding. Han havde rigtignok indfaldne kinder, men klare og fremstående øjne, som var i en uafladelig bevægelse på tværs over næsen, der lignede en pegepind. Manglen af tænder erstattedes af et par fyldige læber, og skønt hænderne var magre og runkne, var der et liv og et spil i hver af hans bevægelser, der næsten havde noget abeagtigt ved sig. Nu satte han violinen op under den skindmagre hals, klemte til med den fremstående hage, trampede takten med den højre fod og begyndte så af al magt et mærkeligt solonummer, idet han vekselvis vendte sig nikkende, snart mod Rasmus, snart mod Inger, og undertiden tog et langt strøg på violinen, ledsaget af nogle hurtige triller, under hvilke han bukkede dybt til højre og til venstre, som takkede han for et kun for ham hørligt bifald.

Rasmus syntes imidlertid at have hørt denne musik før, for mens Inger satte brændevin og en bid brød på bordet, drejede han sig halvt om til musikeren og spurgte mut: "Hvad godt nyt, Lars?"

"Kvinten er sprunget på min fiol," svarede denne. "I har vel et par skilling til en ny?"

Inger blinkede til sin mand, men denne sagde tvært: "Gid fanden havde Jer fiol, Lars!"

"Tak!" sagde spillemanden og drak sig en snaps. "Så er det vel sandt, hvad man siger om Jer i byen?"

"Hvad siger man der?" spurgte Rasmus.

"Man siger, at I er blevet for tyk," sagde Lars, "til at gården kan holde Jer."

"Er det alt det godt nyt, du ved?" spurgte den svære bonde og rejste sig, kobberrød i ansigtet.

Lars snappede behændigt smørrebrødet og stak det i sin pose. Så sagde han: "Ved I, hvor der nu rinder vand, Rasmus?"

"Ja, i dit skabede hoved, din visnæsede knægt!" råbte den vrede gårdmand og slog i bordet.

"Hi, hi, hi!" grinte Lars med en uhyggelig latter. "Det kunne jo nok være, for vittigt har det altid været. Nej, det er vand på Jer mølle, Rasmus. Jeg kan fortælle Jer en hemmelighed."

"Hvad mener du dermed?" spurgte Rasmus.

"Ja, når I ikke vil fortælle den til nogen, så kommer den ikke ud," bemærkede Lars, "men ellers er det kun den, at nu bløder Runevældet."

En dødelig bleghed gik hen over den svære gårdmands ansigt. Han satte sig ganske spagfærdig ned, stirrede med vidtopspilede øjne på Lars og spurgte med lav stemme: "Er du vis på det, Lars?"

"I kan jo selv se ad," sagde denne med et uhyggeligt grin. "Måske har nogen badet sin næse i hullet, men rødt var det, dengang jeg gik der forbi. I ved jo nok, hvad det betyder?"

"Nej," sagde Rasmus med en betoning, som tydeligt tilkendegav det modsatte.

"Ja, når I ikke ved det, så dør I ikke af skræk," sagde Lars og rejste sig. "Nu skal jeg spille Jer et stykke til tak for kvinten."

Han støttede atter violinen mod sin runkne hals, skævede til gårdmanden og gav sig til at stryge en march, men næppe havde Rasmus hørt de første toner af denne højtidelige musik,

før han væltede bordet over imod spillemanden og gjorde et mislykket forsøg på at sætte over det. Lars var derimod hurtigere til bens, for han var med et spring ude af døren og forsvandt gennem porten med en skingrende latter.

"Jøsses, kors!" sagde Inger, mens hun samlede de spredte skår. "Det var jo den, han spiller til lig."

Rasmus svarede ikke. Han tog sin hat, og lod bordet ligge, hvor det lå. Så gik han gennem gården og ud ad porten på en måde, som de, der kendte noget til hans sædvanlige gang, ville kalde for hastværk.

Uden for porten stod han stille og tog vejret dybt. Der var i forårs fuglenes lystige kvidren, i den friske vårvind, der strøg over markerne, i det spirende liv, der myldrede frem rundt omkring ham, noget, som fyldte ham med en kvælende fornemmelse. Han løsnede sin halsklud og trykkede hatten fastere på hovedet, for det blæste skarpt. Så sparkede han til en stor sten, så den røg ned i grøften, og gik så med sindige skridt ned ad Runevældsmarken til. Her stod han atter stille og så ud for sig. Foran ham lå den stenede mark. Grønsværet havde allerede taget tone, og hist og her pippede en enkelt tusindfryd frem som forkynder af det tidlige forår. I midten højnede marken sig svagt. Nogle enkelte, større sten lå der, og på en af disse sad en ravn, som lettede med et hæst skrig, idet Rasmus lukkede ledet op. Han blev endnu blegere derved, lagde hænderne på ryggen, og gik så med meget langsomme skridt hen imod stenene. Da han nåede den største, satte han sig på den med et udtryk, som var han dødtræt. Så stirrede han ned foran sig, og ganske rigtig: Lige ved hans fødder var der et hul i jorden, og ud af det sivede noget slimet, rødbrunt vand – det så

næsten ud som levret blod. Rasmus sad meget længe og stirrede på det. Til sidst rejste han sig op, stemte skulderen mod den sten, hvorpå han havde siddet og rullede den med kæmpekræfter ned i hullet. Da han havde gjort det, gik han hjem, langt hurtigere end han var kommet.

Inger kendte ham næppe igen, da han trådte ind. Det var, som var der gået år over hans ansigt, og der var en underlig uro i det, da han spurgte, om Jørgen var kommet hjem. Der skulle sendes bud efter ham – straks, lige straks. Så gik han ud i stalden, så på sine heste, klappede dem, lagde sit hoved på halsen af følhoppen og græd. Inger kom og sagde, at hun havde sendt drengen efter Jørgen, men han vendte hovedet til den anden side og lod, som om han syslede med spiltovet.

"Du skal ikke bryde dig om det, Rasmus!" sagde Inger og førte forklædet til øjnene.

"Jeg griner a'et," sagde Rasmus. "Nu vil jeg ud og pløje."

Hun hjalp ham med hestene, søgte selv den bedste plov ud, og nu gik det ned imod Runevældsmarken. Det gik ikke synderlig hurtigt, og der var således god tid for naboerne til at undre sig over, at den tykke Rasmus Jørgensen havde fået fat på ploven – det havde han ikke haft i mange år. Men endnu mere steg forbavselsen, da man så, at han styrede ind ad ledet til Runevældsmarken og satte ploven i jorden der. Han havde næppe trukket den første fure, før nysgerrige ansigter kiggede ind over de rådne hegn, stirrede på Rasmus og spurgte hinanden, hvad det skulle betyde. De fleste mente, at det aldrig kunne hænge rigtig sammen. Rasmus måtte være gået fra forstanden. Han kunne jo lige så godt pløje kirkegården op som Runevældsmarken. Da man imidlertid så, at han ganske jævnt

og sindigt trak den ene plovfure efter den anden, og at jorden så ud som al anden jord, hørte man op at stirre på ham og gik hjem for at fortælle den mærkelige begivenhed. For Rasmus havde imidlertid tilskuerne været noget, der holdt ham oppe. Så længe de stod der, var der ingen, der skulle se, at han gav sig. Nu derimod, da den sidste dreng var forsvundet bag pilene, stod han stille, tørrede sveden af sit ansigt og udbrød: "Herre Gud! Hvad skal det blive til!" Derpå skævede han tværs over marken hen imod hullet, lagde så atter tømmen om halsen og sagde: "Hyp! Jeg griner alligevel a'et!" – men den fure blev skæv. Alt som han nærmede sig hullet, blev hans miner mere og mere betænkelige, og flere gange så han op mod gården, som havde han mest lyst til at vende hjem. Endelig tog han mod til sig, svingede ploven rundt og satte den an til den fure, som ville gå lige gennem draget, der, hvor ravnen havde siddet. Det gik langsomt. Hestene trak tungt, og Rasmus stønnede næsten lige så meget som de. Endelig nåede han stenen. Her var det, som om ploven pludseligt sank i, og da hestene just trak hårdt til, lettedes stenen i vejret, rullede længere ned, og i det samme brast langjernet.

"Tænkte jeg det ikke nok!" mumlede Rasmus, væltede ploven om og spændte hestene fra. Just som han var i færd dermed, hørte han nogen fløjte bag ved sig. Det var Jørgen, som kom med en ny plov og friske heste. "Nu kan du tage resten, bitte Jørgen!" sagde Rasmus.

Jørgen så på den gamle med et forundret blik. Også ham var det påfaldende, hvor forandret faderen så ud, men endnu mere undrede han sig over den blødhed, der var kommet i hans

stemme – således havde han ikke talt til ham i mange år. Han rakte hånden ud og spurgte: "Er du syg, fader?"

"Nej," sagde Rasmus, "men ret længe gør jeg det vel ikke. Når jeg så ligger i min grav, skal du huske, at jeg tog mod råd, var det end for silde."

"Fader!" sagde Jørgen og greb hans hånd.

"Det er en snavs redelighed, jeg har fået på det," sagde den gamle med lavere stemme, "og mest kommer det vel til at gå ud over dig. Kan du glemme mig det?"

"Det tænker jeg nok," svarede Jørgen. "Jeg var oppe hos Jens Persen i Fjellerup. Han hjælper os måske til de penge."

"Ja, nu får du styre for det, som du kan," sagde faderen. "Fra i dag er gården din. Du havde fået den, hvordan så tiderne havde været."

Jørgen så på ham, som ville han ikke tro sine egne øren, men Rasmus trykkede endnu en gang hans hånd og sagde: "Er vi så forligte, Jørgen?"

"Ja, det er vi," svarede sønnen, "og håbet behøver vi da ikke at slippe for det."

"Nej," sagde Rasmus, "men håber du på Jens Persen, bliver der nok ikke meget tilovers. Du kan før pløje pengene op af jorden end ud af ham."

"Ja, så vil jeg forsøge det," sagde Jørgen og nikkede til faderen, der langsomt drev hestene hjem.

Ved solnedgang var Runevældsmarken halvt pløjet, og sognefolkene havde nu mere at undre sig over end nogen sinde før. Jørgen kom først sent hjem. Han var træt af arbejdet og satte sig til at spise uden at mæle et ord. Rasmus sagde heller ikke noget, og således gik måltidet i dyb tavshed. Endelig, lige

som Inger tog dugen af bordet, spurgte Rasmus: "Blev du færdig, Jørgen?"

"Nej," svarede denne og stirrede stift hen for sig.

"Er der hændt noget?" spurgte Inger. "Du ser så simpel ud."

"Gør jeg?" spurgte Jørgen og gik til vinduet.

Rasmus så på ham med et forfærdet blik, og Inger sagde: "Der er hændt noget, Jørgen!"

"Ja, det er der også," sagde han og trommede på ruden. "Jeg tabte min foldekniv i hullet på Runevældsmarken."

"Var det det hele?" frittede Inger.

"Nej," sagde Jørgen og vendte sig om. "Da jeg bukkede mig for at søge den op, skred jorden under mig, og da var det, som hørte jeg låget af en kiste åbne sig dernede."

"Jøsses!" skreg Inger og stirrede på Rasmus, der sad så bleg som et lig. "Hvad gjorde du så?"

"Jeg blev ræd," sagde Jørgen, "og skyndte mig hjem, det bedste jeg kunne. Der er dog noget galt ved det hul, ligegodt."

Rasmus havde rejst sig. Benene rystede under hans svære skikkelse, og det var kun ved hjælp af bordet, at han nåede frem midt i stuen. Her tog han sin kasket fra sengestolpen, men Inger spurgte: "Hvor vil du hen, Rasmus?"

"Ud!" stønnede gårdmanden og støttede sig til bordet.

"Det er utid at gå nu," sagde Inger. "Hvad vil du ude?"

"Lod du ploven stå?" spurgte Rasmus med en betoning, som viste, at hans tanker var langt borte.

"Ja, det gjorde jeg," sagde Jørgen. "Mørket faldt så hastigt på."

"Nu er månen oppe," sagde Rasmus. "Lad os gå ned og hente den."

Jørgen åbnede døren og fulgte faderen ud i gården. Her drog Rasmus et dybt suk og sagde: "Hvordan lød det, Jørgen?"

"Det klingrede, som var det penge," sagde denne, "og næsten tror jeg, at det var den onde, som fristede mig, for lige som jeg kom ved Runevældshullet, tænkte jeg, at vi måtte have de penge, om så den onde selv skulle skaffe dem. I det samme skred jorden under mine fødder, og det klang, som lukkede man en pengekiste op dernede."

"Er du vis på, at det ikke var en ligkiste?" spurgte Rasmus beklemt.

"Det gav klang som af sølv," sagde Jørgen bestemt. "Skal jeg spænde hestene for?"

"Å, ploven kan jo godt blive stående," mente Rasmus. "Der er ingen, som løber med den."

"Nej," sagde Jørgen, "men kniven kunne jeg nok have lyst til, nu, da vi er to."

Rasmus standsede og så sig uroligt om. Så tog han et skridt hen imod porten og sagde: "I Guds navn da!"

De gik ud ad porten. Månen stod fuld og blank. Man kunne se hver sten på vejen, men der var ikke et menneske. Alt var så lydløst, så forunderligt stille. De vandrede begge fremad i al tavshed, og snart stod de ved ledet. Her standsede Rasmus, så på sønnen og sagde: "Du kan vel finde kniven alene?"

Jørgen svarede ved med raske skridt at gå ind over marken, men pludselig standsede han, tumlede tilbage og råbte: "Herre Jesus! Det flyder fra plovfuren."

Rasmus gjorde en bevægelse som for at vende om, men pludselig greb skammen ham, og han ilede op imod sønnen, så hurtigt hans svære skikkelse tillod ham det.

"Se!" råbte Jørgen og pegede fremad med hånden.

Rasmus stirrede i den angivne retning, for enden af marken lå havet, og månestriben kastede sin sølvglans derpå, men i fortsættelse af striben, højere oppe på marken, glimrede det ved stenene, som var det vand, der flød.

"Det er vældet," sagde Rasmus med skælvende stemme. "Sådan har jeg aldrig set det løbe før. Nu er det forbi med mig!"

"Hvor vil du tro på det?" spurgte Jørgen opmuntrende.

"Vældet har nu ligget tørt al min tid," forklarede Rasmus, "men både min fader og min farfader gik bort, da det gav sig til at flyde."

"Det er jo ikke vand!" udbrød Jørgen, som opmærksomt havde set hen imod de blanke pletter, der glimrede i månelyset. "Vældet ligger til højre for den store sten, og der var knap vand i det, da jeg tog ploven."

"Da kommer det dog derfra," sagde Rasmus, "det ser jo ud, som vældede det frem under stenene."

Jørgen var gået hen imod stedet. Nu bukkede han sig ned, tog noget op og råbte i det samme: "Kom her hen! Jorden ligger fuld af tinknapper!"

Rasmus betænkte sig, men endeligt tog han mod til sig, gik derhen og tog nogle af de skinnende stumper op. "Det var en farlig hoben tin, det," sagde han. "Hvor kan det være kommet fra?"

Jørgen svarede ikke. Han havde lagt sig på knæ og gravede med begge hænder jorden bort tæt ved stenen. Pludselig sprang han op, tog faderen ved armen og råbte: "Ved du, hvad jeg tror?"

"Nej," svarede Rasmus betænkelig.

"Jeg tror, vi bliver på gården for den gang," jublede Jørgen. "Det er sølv alt sammen!"

"Er du gal, Jørgen!" skreg Rasmus. "Hvor skulle det komme fra?"

"Se her!" sagde Jørgen og bukkede sig atter ned. "Kan du give mig en håndsrækning?"

Rasmus havde ikke så nemt ved at bukke sig, men fik dog omsider fat i kanten på et metalkar, som de med anstrengelse løftede i vejret. Lige som de havde fået det over jorden, brast det for dem, og en regn af sølvarmbånd, ringe, mønter og barrer styrtede ned i hullet med en klang, som tydeligt nok viste, at det hverken var bly eller tin.

"Der slap hun!" sagde Rasmus og stirrede på den slump af karret, som han havde beholdt i hånden.

"Nej, det ligger i hullet!" råbte Jørgen. "Luk nu op for lommerne!"

"Bare gården ikke brænder," sagde Rasmus. "Jeg synes, det lyser deroppe."

"Nej, jeg ser det lyse dernede," sagde Jørgen. "Stop nu til dig, hvad du kan! Hvad du har i lommen, løber ikke fra dig."

Den tykke gårdmand knælede ned og begyndte at fylde sine lommer, men der skulle mere til. De fik begge huerne fulde med og havde endda ondt ved at slæbe det. Da hullet endelig var tomt, sagde Jørgen: "Nu er det vel bedst at gå op til præsten. Han er en lærd mand, som kan sige os, hvad vi skal gøre med det."

"I Guds navn!" sagde Rasmus og så ned i hullet. "Nu tror jeg, det blev tomt, og vand var det da ikke."

Hermed er vor historie forbi, og da læseren måske tror, at den er opfundet fra ende til anden, skal vi meddele el par ord om den virkelige begivenhed, som ligger til grund for den. Vålsefundet er et af de største og rigeste sølvfund, man nogen sinde har gjort i Danmark. Det bestod dels af hamrede, dels af støbte sølvbarrer, dernæst af halssmykker, armbånd, ringe og endelig af et betydeligt antal mønter, alle af fint sølv. De sidste var hverken danske eller nordiske, men havde tilbagelagt en såre lang vej, idet de tilhørte de ældste kaliffer i Bagdad. Disse mønter var særdeles vigtige til at bestemme tidsalderen for det hele fund, for på den slags såkaldte "kufiske dirhems" står ikke alene kaliffens navn, men også det år og den by, hvori mønten er præget. Nogle af dem førte tillige den indskrift: "Vær hilset!" og det kan næppe betvivles, at både Rasmus og Jørgen på det oprigtigste har besvaret denne tiltale. Hvad de lykkelige findere angår, så fik Jørgen gælden dækket, og endda så meget tilovers, at han kunne sætte gården i en forsvarlig stand. Rasmus overlod nu driften til ham, og stod sig godt derved. Til trods for at Runevældet havde flydt, blev han en såre gammel mand, som mange år efter kunne fortælle sine børnebørn hele den mærkelige historie om fundet i Runevældsmarken.

Flyvefisken "Prometheus" – en fremtidsfantasi

Tananariva den 19.de november 1969.

Kære ven!

Du bliver måske lidt forundret over at modtage brev fra madegassernes land, skrevet i en tropisk hede på biskop Kings skyggefulde veranda – men sådanne er nu verdens omskiftelser! I vore dage bør man ikke undre sig længere; gør man det, viser det blot, at man ikke følger med tiden.

Erindrer du vort sidste møde i det herlige Isphana, hvortil Frederiksberg have og Søndermarken er blevet omdannet. Jeg husker, som var det i går, denne mageløse aften, da vi sad på slotspavillonens flade tag og til tonerne af Avantis damp-orkester nød vore nikotin-cigaretter. Hvor ser jeg tydeligt den gamle filister, der blev smidt ud af amazon-sangerinderne, fordi han vovede at forpeste luften med sin gammeldags Portoriko, og hvor smager jeg endnu den skummende San Francisko, som du var så liberal at give til bedste.

Siden den tid er meget forandret, men det er jo også et helt år siden. Du sidder nu på Sukkertoppen som direktør for de grønlandske sølvminer, og jeg har endelig overvundet den modstand, som både Videnskabernes Selskab og de gamle parykblokke fra den højst forældede Polytekniske Skole har rejst mod min undersøiske tunnel. I april begyndte vi at gå ned i saltholmskalken, og ved hjælp af Wooleys ultramarin-dynamit

drev vi det til at gennembryde hundrede meter i døgnet, så at vi allerede før fjorten dages forløb var et godt stykke forbi de gamle søforter. Disse kære rester fra en svunden tid har især ligget de gamle herrer på hjerte, og der rejste sig en sand storm både i *Dags-Lokomotivet* og i *Den kaloriske Nyhedspumpe*, der holder af at bringe alle dumheder til torvs, så varme, som de kommer ud af maskinen. Navnlig nærede man den barnagtige angst, at det fort, hvorunder tunnelen går, skulle rystes itu ved de seksten iltog, der daglig vil komme til at passere mellem København og Malmø. Men selv om dette skete, har det ikke noget at betyde; for forterne er og har allerede længe været ubrugelige. Man erindrer blot, at man med et diamanthærdet pil-projektil, udskudt med en ladning af otte lod nitroglycerin af en af Billingates revolverkanoner, har gennembrudt granitmure af tyve fods tykkelse, og en eneste granatoëderbombe, fyldt med sædvanlig dynamit, ville sprænge disse forters betonmure fra hverandre som var de æggeskaller. Et par artikler i *Sandheds-Solstrålen* hvori jeg kortelig godtgjorde dette, var også nok til at standse hele alarmen. Som jeg har erfaret, står nu "Bombebøssen", hvis midler under den engelsk-amerikanske krig er steget så betydeligt, i begreb med at købe de to forter. De brave, gamle ulke vil der få en fribolig, som ligger i deres element, og regeringen vinder en af de nedsænkede millioner tilbage. Hvad det underminerede fort angår, har det naturligvis også fundet sin anvendelse. Det forenede Smør-Fedevare-Kompagni har erholdt koncession på der at anlægge et damp-smørkærneri, og betaler endog tunnelselskabet en halv procent af udbyttet, imod at dette forpligter sig til at holde den gavnlige rystelse ved lige.

Så vidt var jeg kommet i mine bestræbelser, da jeg fra min kære ven, minesprænger Joseph Spring i New Orleans modtog et kabeltelegram, der fuldstændig bekræftede den vidunderlige opdagelse, som man i længere tid har tillagt ham. Major Spring, der, som du véd, er den ledende tanke i det store nordamerikanske Explosion-Society, har anvendt hele sin tid efter krigen for at fremstille et sprængstof, der virkede endnu stærkere end Wooleys ultramarin-dynamit, og endelig er det lykkedes ham. Et løfte, som jeg har givet ham, og som jeg indtil videre må anse for helligt, forbyder mig her nærmere at omtale dette stofs sammensætning. Jeg kan kun meddele, at det virker så destruerende, at det ikke var muligt, selv mikroskopisk, at påvise, hvor atomdelene af en granitblok på tyve kubikmeter var blevet af, samt at to fyrværkere, der forulykkede under eksperimentet, er så sporløst forsvundne, at Great-Western-Livsassurance-Kompagni betragter dem som endnu levende, og som en følge deraf nægter at udbetale de respektive enker deres policer. Da stødet under eksplosionen kun virker i nedadgående retning ligesom ultramarin-dynamitten, er det muligt, at atomdelene både af granitblokken og af de forulykkede er drevet så dybt ned i Jordens skorpe, at man aldrig vil få dem ud igen; men hvorledes det end forholder sig, så har dette ny sprængstof givet Spring ideen til en virkelig genial tanke. Han har nemlig beregnet, at to millioner centner af det ny sprængstof vil, når eksplosionen sker samtidigt ved et over hele massen anbragt slag, give Jorden et sådant stød, at den drives ud af sin hidtil regulære bane og ind i et nyt solsystem. Desværre er omkostningerne ved det ny stof endnu for betydelige til, at man kan tænke på at fremstille det i så store

kvantiteter, og det smukke eksperiment med stødvis at vandre fra solsystem til solsystem må således udsættes, indtil driftsomkostningerne kan dækkes.

Men Spring fik snart en anden anvendelse for sin mærkværdige sprængsats, som han ikke uden grund har kaldet keraunobolit, det vil sige lynmaterie. I Nordamerika ligger aldrig, som hos os, en opfindelse brak, og allerede otte dage før dens offentliggørelse havde der i New Orleans og Opo-Deldoc dannet sig et stort aktieselskab for damp-roderi og sprængboring med en imaginær kapital af to hundrede millioner dollars. Projektet var at gennembryde tangen ved Panama i en tid af otte måneder til en dybde af to hundrede fod, så at den amerikanske kejserstats sværeste monitorer og fort-fordærvere kunne passere derigennem. Alle de tidligere planer, der havde lidt en uheldig forsinkelse ved Sydamerikas erobring og Englands ydmygelse, blev forkastede, og i stedet for den af Green projekterede linje, der ville få kanalen til at bugte sig gennem San Juans og Nicaraguasøens krummede løb, foreslog Spring en, der ganske stemmer med hans energiske karakter. Midt under de stormende debatter på det *meeting*, der holdtes i New Orleans, greb han det kort, som var ophængt til orientering, og gav det med sin ridepisk en flænge, der som en ret linje skar Isthmen fra bugten ved Darien indtil det store ocean. – "Således skal kanalen gå!" udbrød han med sin stentorstemme, og disse energiske ord forplantede sig som en løbeild gennem masserne og stillede enhver meningsforskel. Allerede dagen efter begyndte man på "Ridepiske-Kanalen", som den spøgende kaldtes, og de af Spring vundne resultater må i sandhed kaldes storartede.

Det falder mig ind, at det i disse dage netop er hundrede år siden, at Lesseps kanal blev åbnet, og jeg erindrer at have læst i nogle gamle blade på folkebiblioteket det væsen, der dengang blev gjort af denne ubetydelighed. Så vidt jeg mindes var Lesseps seksten år om et foretagende, hvortil Sesostris, Necho og ptolemæerne havde gjort betydelige forarbejder, og det i et land, hvor ingen faste klippemasser fandtes. Spring har nu akkurat været otte måneder om sin kanal, der vel er betydelig kortere, men til gengæld fordrer gennembrydningen af ikke ubetydelige bjerge. Rigtignok har redskaberne forbedret sig uhyre siden Lesseps tid, men Springs kanal er dog heller ingen springvej. Det lave, sumpede kystland ind mod bugten ved Darien er blevet udgravet på to måneder ved hjælp af de sædvanlige centripetale damp-rodere. Costa Ricas højland er i en strækning af seksten engelske mil blevet formelig sønderflænget af keraunoboliten, der som en simpel løbeildsstribe blev ledet over bjergene og derpå antændt. Det første forsøg gav en tre fod dyb og otte alen bred indsænkning i terrænet, og ved otte senere sprængninger var man så vidt, at damp-roderen kunne gøre resten.

Det er virkeliggørelsen af det gamle sagn om Thor, der splintrede bjergene med sin Mjølnir – men denne Mjølnir har også kostet Kompagniet over hundrede millioner dollars.

Den femtende november modtog jeg på ny et kabelbrev fra min amerikanske ven, hvori han meddelte mig, at kanalen ville blive åbnet den tyvende, i overværelse af de betydeligste europæiske ingeniører, geologer og naturforskere, og at han i denne anledning indbød mig. Da jeg for tunnelselskabets regning har særegen ledning på den store kabelvej, og har fået

denne indlagt i mit hus, svarede jeg straks tilbage, at jeg skulle komme med den første ordinære flyvepost, der afgik fra Hamborg! men at det var tvivlsomt, hvor vidt jeg ville nå Isthmen i rette tid, både på grund af efterårsstormene, og den ringe frist, der var mig givet. Endnu samme aften fik jeg en telepistel fra Spring, hvori han meddelte, at ingen af de sædvanlige flyveposter kunne nå kanalen til den angivne tid, og at han ikke ville have sendt mig indbydelsen, hvis han ikke havde været så heldig efter konference med det amerikanske Flugt-Ministerium at kunne stille en særegen, meget fortræffelig befordring til min disposition. Den amerikanske regering havde for tre uger siden ladet afgå den nykonstruerede, og i vore blade så meget omtalte flyvefisk *Prometheus* på sin første jordomflugt, og der var således en fortræffelig lejlighed ikke alene til sikkert og hurtigt at nå mine ønskers mål, men også til at gøre mig bekendt med en konstruktion, der skyldes den geniale aeronautiker professor Swallow fra Alabama, og som i sine virkninger langt overgår de i England konstruerede Albatros-skibe, ikke at tale om de hos os anvendte, men nu aldeles forkastede luftkasteller, hvis fart vel var meget betydelig, men som altid har udmærket sig ved højst irregulær flugt.

Samtidigt med denne depeche havde vort atmosfæriske ministerium fået efterretning om, at flyvefisken *Prometheus*, ført af kaptajn Bird, var dalet ned i det Asowske Hav den fjortende, og at den allerede den sekstende ville anflyve København eller måske snarere Køge Bugt, hvis det skulle vise sig, at havnebassinet i Kallebodstrand ikke var tilstrækkelig dybt til at den derfra kunne foretage sin opfart. Heldigvis må

man jo på en luftrejse ingen synderlig bagage medføre, og jeg forsynede mig derfor ikke med guld, men blot med amerikanske papirer, som måtte være særdeles hensigtsmæssige, da de i den senere tid har vist en afgjort tendens til stigning. Udrustet med disse, med et aërometer, en kikkert og en notitsbog i brystlommen, dampede jeg endnu samme aften af sted med jernbanen til Køge Bugt, som efter kyndiges udsagn måtte blive det nedfaldsvand, som *Prometheus* ifølge sin særlige opskruningsmetode kunne anflyve.

Når man står i begreb med at gøre en luftrejse til tangen ved Panama, har en jernbanetur til Køge ikke stort at betyde, og dog gav det et ryk i mig, da signalpiben lød, og iltoget satte sig i bevægelse – det var første gang, at jeg gennem luften skulle gå over Atlanterhavet, og det tilmed i en maskine, hvis bevægelsesmåde var så særegen. Jeg følte ingen frygt – mine tidligere luftrejser til Paris og London var løbet heldigt af – men jeg skammer mig ikke ved at tilstå, at jeg i det sidste øjeblik, mest for min families skyld, forsikrede såvel hele mit liv, som også de væsentligste af mine lemmer i Den store Transatlantiske Livs- og Lemme-Forsikrings-Anstalt.

Klokken ni aften ankom jeg til Køge, der netop for første gang var oplyst med det elektriske lys, to kulspidser for enden af hver gade. Efter en let aftensmad i hotellet, besøgte jeg den ny kirkegård for København og omegn, hvor overbrænderen hr. Dodenkopf var så artig selv at føre mig om, og hvor jeg beså de nye apparater til ligenes hurtige forbrænding i komprimeret iltluft.

Dog, jeg skal ikke fortabe mig i digressioner over en fremgangsmåde, som desværre har ladet vente alt for længe på

sig, men skride lige til skildringen af min rejse, som måske vil interessere dig, da du på grund af dit isolerede opholdssted ikke har lejlighed til at følge med de opfindelser, der i de sidste ti år slag i slag er fulgt på hverandre, og som har kulmineret i *Prometheus*, en af de sindrigste og mest gennemtænkte maskiner, jeg nogen sinde har set.

Som du véd, beskæftigede man sig gennem hele det nittende århundrede overordentlig meget med at løse problemet om faste legemers vilkårlige bevægelser gennem den fri luft. Jeg kan så godt sætte mig ind i disse menneskers tankegang. Der måtte, efter at man havde opfundet dampmaskinen og telegrafen, være noget overordentligt ærgerligt i, stadig som en anden flynder at være tvunget til at kravle om på bunden af luftoceanet, mens man så flagermusen, fuglen, ja selv det usleste insekt frejdigt hæve sig derover. Men det nittende århundrede sad fast i en vildfarelse, som vi heldigvis i det tyvende er kommet ud over.

Man vedblev nemlig at bygge maskinerne efter luftballonens uanvendelige princip, idet man ikke rigtig havde sondret mellem det at stige, og den langt vanskeligere kunst, at bevæge sig selvstændigt gennem lufthavet. Vor berømte landsmand var egentlig den første, der ledede tanken på den rette vej, idet han henviste til fuglene som de bedste flyvemaskiner, jordkloden besidder; men hans konstruktioner havde, som du véd, den store fejl, kun at kunne afgå fra bestemte stationer, hvor man ved meget kostbare og tidsspildende apparater sikrede dem navnlig en lykkelig nedkomst. Alle de horisontale cirkel-jernbaner, alle de luftkastels-tårne og flyveskibs-beddinger, som man i så stort et antal har bygget trindt om på Jorden, er

nu unødvendige og vil om få år ligge i ruiner, for amerikaneren professor Swallow må nu siges at være den, der har løst opgaven fuldstændig. Mens vi her i Europa stadig havde fuglenes princip for øje, og derefter byggede vore falke-brigger, vore albatros-skonnerter og storke-fregatter, har denne udmærkede videnskabsmand hinsides Atlanterhavet haft en ganske anden model for øje, som desværre i Europa kun forekommer i middelhavsbæltet, hvor de omboende nationer ligger i en endnu dybere dvale end for hundrede år siden. Professor Swallows geniale tanke lå begravet i flyvefisken, og han var den første, der i ordets bogstavelige forstand fiskede den op af tankeløshedens store ocean. Han studerede flyvefisken i dens to modsatte elementer, havet og luften, og tilbragte hele sin ungdoms første blomstringstid ensomt i sin yacht, vugget på Atlanterhavets bølger, fordybet i tegninger og planer, der fik hele Amerika til at tro, at han beskæftigede sig med dybtgående planer til oprettelsen af et torskelevertransmelteri på østkysten af New Foundland. Men det var flyvefisken, der var genstand for hans urolige higen og tragten. I de lyse, måneklare nætter iagttog han, hvorledes denne mærkelige fisk bevægede sig i vandet, hvorledes den stillede finnerne, når den beredte sig til flugt, hvorledes den hurtigere end en pil gennemlynede luften ved hjælp af sine mægtige brystfinner, og det med en sådan kraft, at matroserne på de sværeste fregatter fangede den i sejldugsruser, som de opstillede i mærset. Da han endelig havde gjort sig bekendt med, hvorledes dette vidunderlige dyr bærer sig ad med at styrte sig ned i havet igen uden at slå sig fordærvet på overfladen og uden at få bræk, hverken på hoved eller vinger,

anså han sin opfindelse for sikret, og med de sidste rester af sin kolossale formue byggede han den "flyvefisk", der nu bærer hans navn som en anden Prometheus fra sted til sted over hele den vidtstrakte jord. Princippet er, som sagt, ganske det samme som fiskens, kun at han har taget noget af blækspruttens bevægelsesmetode med. Skibet flyder på vandet, let som en svane, sænker sig derpå indtil en vis dybde, ved at indtage vand og uddrive luft, og skyder sig derpå opefter i en skrå stilling ved atter med voldsomhed at uddrive vandet, hvis sidste rest det slipper lige som det når overfladen. De udstødte vandmasser giver det en sådan bevægelsesmængde, at det føres indtil to hundrede fod op i luften. Her sættes vingefinne-systemet i bevægelse, skruehalen trækkes ind. Styrehalen stikkes ud, og i en susende fart af halvandet hundrede engelske mil i timen bevæger det sig gennem lufthavet, indtil det træffer et vand, som er dybt nok til, at skibet ikke sønderslås mod bunden under sin nedflugt. Flyvefisken kan altså afgå fra enhver havnestad, hvor vandet blot har en tilstrækkelig dybde. Alle kunstige stationer med deres driftsmateriale og besætninger spares – kort sagt, den bærer med rette sit stolte navn *Flyvefisken Prometheus*.

Jeg sov ikke meget den nat, dels fordi luftsengene her i Køge er så slet fyldte, dels fordi jeg var i en let spænding ved tanken om det forestående. Navnlig kunne jeg ikke få Springs sprængstof ud af hovedet. Snart beregnede jeg, hvor megen arbejdsmængde vi ville spare ved min skandinaviske tunnel, og hvor meget Kompagniet kunne give ham for kubiktommen, snart gennemgik jeg alle de nyeste formler for sprænggasser, og faldt til sidst i en urolig slummer, hvori jeg syntes, at jeg

tilberedte keraunobolit, mere end nok til at sprænge hele det samlede Tyskland fra hverandre. Noget ør i hovedet vågnede jeg klokken fem og tog mig et ordentligt grønlandsk snebad for rigtigt at stramme nervesystemet og styrke musklerne. Derpå gik jeg, bevæbnet med en natkikkert, op på Nykirkes tårn for at være den første, der hilste på kaptajn Bird, når han fo'r forbi.

Min iver havde imidlertid drevet mig alt for tidligt op. Novembertågen lå kold og grå hen over byen, ligesom et uhyre spindelvævsnet, hvori endnu alles tanker og bevægelser var hildede. Kun tårnvægteren, en snurrig, gammel fyr, var vågen. Med ham fik jeg mig da en jævn passiar; men da jeg i min glæde begyndte at forklare ham flyvefisken, sagde han: "Ja, jeg kan forstå, at man kan flyve i luften; for det har jeg set. Jeg kan også forstå, at man kan sejle på vandet; for det har jeg også set. Men det, som professoren der fortæller, det er, min salighed, det bare vrøvl."

"Det er dog virkelig sandhed, forsikrer jeg Dem," svarede jeg.

"Ja, så véd jeg da så meget, at det hverken er fugl eller fisk, den maskine."

"Jo," svarede jeg, "det er netop en blanding af begge dele."

"Nej, det kan aldrig have sin rigtighed," sagde han, "skønt jeg jo nok læste noget om det i går; men véd professoren, hvad det er?"

"Nej, hvad er det?"

"Det er, den Onde æde mig, løgn!" svarede han med overbevisningens hele styrke, og ville til at gå.

Jeg holdt ham tilbage for at give ham en yderligere forklaring, men i det samme pegede telegrafviseren på heftig, nordvestlig storm, stationen "Sukkertoppen". Vægteren gik ind

for at telegrafere til København, og derved blev samtalen afbrudt. Jeg meddeler dig blot denne lille episode for at vise dig den træghedsånd og den vantro mod alle nye opfindelser, som endnu rører sig hos den lavere del af folket. Denne mand går roligt ind i sit lukaf for med lynets hastighed at melde en storm, der rimeligvis først nu satte sig i bevægelse fra dine kære isbjerge, og så tror han ikke på flyvefisken. Nå, de gode folk i Køge har altid været noget til agters; det er intet under, at Djævelen engang sendte dem sit huskors til belønning.

Hen ad syv lettede tågen, solen tog på at bryde igennem, og nede på gaden begyndte et liv og et røre, som viste, at flyvefisken dog havde sat den mere dannede del af Køge bys befolkning i bevægelse. Velstående købmænd på cykler, rige godsejere på ganske fikse dampheste og byens ungdom på californiske springstøvler bevægede sig med livlig travlhed gennem gaderne og tog vejen mod havnen, hvor dykkerskibet *Neptun* alt havde dampen oppe for det tilfælde, at der skulle tilstøde flyvefisken et uheld. Springstøvlen er vel næppe hos jer blevet noget almindeligt bevægelsesmiddel, i det mindste er den hos os endnu temmelig ny, skønt dens resultater er ganske overordentlige, og anvendelsen af den i stadig stigen. Rigtignok hører der lidt øvelse til at benytte den, men har man først opnået denne, bliver den så godt som uundværlig. Man kan jo ikke nægte, at bevægelsen er noget græshoppeagtig og ikke ganske fri for et vist komisk anstrøg, navnlig når folk sætter over hovedet på hverandre. Imidlertid har jeg i Paris på boulevarderne set dem blive benyttet med al den lethed og elegance, som er de parisiske damer ejendommelig, især i nedfaldet. Her i Køge så jeg kun få damer, og disse kom

rigtignok mere af sted på hovedet end på benene; men da jeg til sidst fik øje på to temmelig svære madammer, som i deres iver efter at nå havnen satte ud over bolværket, og kort efter dyngvåde sprang hjemad under drengenes jubel og latter, da nægter jeg rigtignok ikke, at jeg ærgrede mig på mine landsmændinders vegne og begyndte at tvivle om, hvor vidt apparatet egner sig for de koldsindige og mere flegmatiske nordboer.

Næsten i samme øjeblik faldt skuddet fra havnefortets pladetårn, et sikkert tegn på, at *Prometheus* var i flugt. Jeg rettede min kikkert imod nord, men så i begyndelsen intet andet end havet og enkelte højrøde skymasser, der funklede i horisonten. Ud af disse skød sig pludseligt et enkelt, sølvglinsende punkt, der få sekunder efter voksede i størrelse, uden at jeg dog var i stand til at angive dets form eller omrids. Imidlertid nærmede det sig med rivende hastighed, funklende og lysende i morgensolens stråler. Snart blev dets vinger synlige som et par sorte, skarpe striber; en let, hvidlig røg strømmede ud agter, kort sagt, nu var der ingen tvivl om, at det var den længe ventede *Prometheus*, som var i opflugt.

Nu var den også blevet bemærket fra byen. Alles ansigter spejdede opad, livlige hurraråb hørtes, samtlige kanoner fra fortet gav salut, og samtidigt dermed istemte borgerparaden foran hovedvagten den bekendte hymne: "Hil dig, du luftens ørn". Jeg havde ombyttet kikkerten med uret. Der var kun gået tre minutter, siden jeg først havde iagttaget den som et punkt – nu hørte jeg vingeslagenes mægtige brusen, ikke ulig et stormrørt hav, der bryder sig i brænding mod en klipperig kyst, og samtidig dermed så jeg "Prometheus" i en højde af omtrent

otte hundrede fod som et sølvskinnende, blanktpoleret legeme af fiskeform med kulsorte, flagermusagtige vinger, og en hale, hvis hurtigt omdrejende bevægelse forbød enhver nærmere undersøgelse. Pludselig standsede den i luften, da den tilsyneladende var midt over byen. Vingerne bevægede sig hastigt sitrende, ikke ulig de fluers, som vi om sommeren ser næsten stillestående på én plet. Derpå bøjede halen sig opad, vingerne, som nu holdt sig ubevægelige, antog en skråstilling imod flyvefiskens plan, og under et bedøvende forfærdelsesskrig fra masserne på gaden og ved havnen skar den som en pil nedad med stedse voksende faldhastighed. Det var et frygteligt øjeblik! Selv jeg, som vidste, med hvilken færdighed kaptajn Bird manøvrerer, troede sikkert, at *Prometheus* skulle knuses imod jorden; for fra mit standpunkt tog det sig ud som om flyvefisken styrtede ned over Rådhusets spir. Men snart blev jeg det optiske bedrag va'r. Som et uhyre stjerneskud skød den ned mod den ydre havn, vingerne lukkede sig og lagde sig ind i de for dem bestemte hulheder. I samme øjeblik hørte jeg et forfærdeligt plask, en søjle af skum og vand rejste sig så voldsomt i vejret, at selv skibene i havnen overskylledes, og bådene havde al deres energi behov for at frelse sig fra at kæntre. Gravens stilhed fulgte oven på dette frygtelige øjeblik. Der var ikke et ansigt, ikke et blik, uden at det var rettet ud over havet – det var som frygtede man selv for at drage ånde, inden skibet lod sig til syne. Da rejste sig en ny, vældig havbølge længere ude; den skiltes, og ud af dens indre trådte, som perlen af en musling, *Prometheus* frem i hele sin skinnende, sølvhvide glans. Fra flyvefiskens hoved steg en hvid dampsøjle lodret i vejret, som var det åndestrålen fra en uhyre

hval. Et sekund senere nåede damphornets lyd mit øre, og i samme nu brød en uendelig jubel løs. Hurraråb fra havnen, nye salutter fra fortet, viften med flag og tørklæder – begejstringen var, for Køge at være, ualmindelig.

Midt under denne højrøstede jubel så man pludselig en bred spalte komme til syne i skibets forende. Det lignede på det nærmeste en fisk, der åbner sit gællelåg. Ud af dette skød sig en lang, sort slange, der, hvilende på vandet, svulmede og svulmede, indtil den endeligt viste sig at være flyvefiskens storbåd, som dampmaskinen pustede op. Lidt efter åbnedes en luge nær ved noget, som i stilling og form lignede fiskens rygfinne, og i himmelblå fløjls-uniformer med stjernebesatte skærf trådte kaptajn Bird tillige med skibets øvrige officerer ud på flyvefiskens ryg, for endnu en gang at blive genstand for mængdens jublende hyldest. Kort efter var luftbåden klar, dens skrue sattes i bevægelse, og som en pil skød den sig ind imod havnebroen, bærende kaptajn Bird og hans følge, mens det ny amerikanske flag, med sin strålende sol og ni og tresindstyve stjerner, stoltelig slæbte sig i dens kølvand.

Jeg forbigår den dinér, som aldersformanden og Køges mest formuende borgere gav på rådhuset. Slige gilder med deres taler ligner jo altid hverandre. En undtagelse var dog kaptajn Bird, der på den lange, begejstrede tiltale af aldersformanden kun svarede med de ord: "Opad og altid fremad!" – hvorpå vi alle i dyb tavshed brød vore glas til ære for ham. Man ser straks på kaptajn Bird, at han er en ægte luftmand. Der er i hans profil og i hans blik noget, som minder om en albatros, og jeg tror ikke, at hele fyren vejer over firsindstyve pund. Officererne og besætningen er af samme fortrinlige race – små, magre,

skægløse, med underlige klare, langsynede øjne, næsten pibende stemmer og med den fine, blege hudfarve, der er særegen for folk, som tilbringer mere end deres halve liv i lukkede maskiner.

Efter gildet var kaptajn Bird så elskværdig at invitere det samlede selskab om bord på *Prometheus*. Og da jeg tænker, at du er nysgerrig efter at lære dens konstruktion at kende, skal jeg give dig en nærmere beskrivelse af flyvefisken, idet jeg forbigår de mange dumme og intetsigende indvendinger og spørgsmål, som de gode køgeboere gjorde kaptajn Bird, og som tit aftvang både ham og mig en hjertelig latter.

Flyvefisken ser, når den flyder på vandet, nærmest ud som en svømmende sværdfisk, der leger i overfladen. Hele skibets ydre beklædning består af et fire tommer tykt aluminiumspanser, i hvilket man, ved at lade overhedede dampe strømme igennem metallet, mens det var i smeltet tilstand, har frembragt en høj grad af porøsitet med dertil svarende ringe tyngde. Hele overfladen er senere glattet efter og poleret spejlblank, hvorved solstrålerne kastes tilbage som fra poleret sølv, så at de indelukkede passagerer og mandskabet ikke lider af solvarme. Vingerne, som at noget over et halvt hundrede fod lange, et bygget af stålfjedre, dermed tværribber lægger sig den ene hen over den anden for at give dem mere modstandsevne under nedslaget. Under opslaget stilles de på skrå, så at de skærer luften med den skarpe kant, og da de med basis hviler på en overordentlig stærk stålfjeder, der i hesteskoform indtager skibets forreste del, trykker de denne ved bevægelsen sammen, så at ved nedslaget både maskin- og fjederkraften kommer til at virke. De er beklædt med det af ingeniør Kolibri opfundne

fjerfilt, mættet med en kautsjukopløsning, og ligner i form ganske flyvefiskens brystfinner. Ligesom hos denne kan de foldes sammen på langs som en vifte, og optages da fuldstændigt i to på siderne anbragte fuger, så at de ikke gør nogen modstand under neddykningen.

Allerede disse sorte vinger står i en forunderlig grel modsætning til skibets sølvhvide overflade; men hvad der giver flyvefisken sit fra andre flugt-fartøjer mest afvigende udseende er den snabel eller rettere stødtand, hvori hovedet ender. Det er en stærk jernspids af hen ved atten fods længde, formet som sværdfisks sværd og bestemt dels til at skære luften under flugten, dels til at tage imod stød, hvis flyvefisken under sin nedflugt skulle være så uheldig at ramme bunden. Den støttes med sin bageste flade mod den allerede omtalte stålfjeder, hvorved vingerne under et eventuelt stød vil slås ud, og således bidrager til at stoppe hele farten, idet deres samlede vingeflader presser imod vandet. Bag ved dette apparat ser man på flyvefiskens egentlige hoved ni små huller, der ser ud som gælle-spalterne på den såkaldte "Niøje". Af disse udsveder maskinen sin overflødige olie, som dels bidrager til at holde vingeleddene i gled, dels til at overfedte hele den bagved liggende del, så at både skroget og vingerne skyder vandet fra sig i neddykningsmomentet. Langs ryggen af skibet løber en smal kam, der ved første betragtning har stor lighed med en rygfinne. Det er den store nedfaldsskærm, der i sin sammenfoldede form bidrager til skibets balance i luften og kun slås ud, når ekstraordinære omstændigheder kræver det. Den vil da, selv om der er sket brud på vingerne, holde maskinen svævende, indtil den når jorden.

Også det indre frembyder i så mange henseender afvigelser fra de sædvanlige flugt-fartøjer, at jeg ikke vil undlade at give dig en beskrivelse deraf, skønt det meste vil være dig bekendt. Flyvefisken er, ligesom heksalatorerne, konstrueret med tre dæk: Et øverste, som indeholder de lettere maskindele, nemlig solvarme-apparatet, brint-udvikleren, brint-samleren og de aëro-hydrauliske beholdere; et mellemste, der bærer flyvemaskinen samt officers-lukaferne, og endelig et nederste, særdeles komfortabelt indrettet, bestemt for passagerer og de godspakker, som ikke vejer over ti pund. Mandskabet ligger som sædvanligt i hale-mellemdæks-rummet, og her findes også den elektromotoriske maskine anbragt, som tjener til styring, til belysning og til telegrafisk kommando om bord. Lukaferne for passagererne er rigtignok meget små, men særdeles snildt og smagfuldt indrettede: En luftseng, en dertil svarende luftkanapé og den sædvanlige nedfaldsskærm, som hænger under loftet, er deres eneste, men mere end tilstrækkelige bohave. Gulvet er overalt af krystallin, så at man under flugten uhindret kan nyde nedsigten til jorden gennem flere i gulvet anbragte skylighter. Under op- og nedflugten lukkes disse naturligvis hermetisk til; men det natmørke, der under disse omstændigheder ville herske på skibet, spredes fuldkomment ved den elektriske lanterne, som er anbragt i skibets agterende. Denne lanterne er et rent vidunder; for næppe større end en knyttet hånd, udbreder den et så blændende lys, at det ville skade synet, hvis skæret ikke dæmpedes af blå og rosenfarvede glas, som man efter behag kan skyde for lysåbningen i døren. Hvad der imidlertid mest tiltrækker sig beskuerens opmærksomhed og tiltaler ham som noget nyt, er de to aëro-

hydrauliske beholdere, der som to uhyre sække strækker sig langs med skibets øverste dæk, som de i spændt tilstand næsten udfylder. Disse beholdere, der i form har megen lighed med fuglens langstrakte lunger, eller endnu bedre med fiskens svømmeblære, er gjort af Wards muskelstof og hører til de opfindelser, hvorved menneske-ånden har fejret en af sine skønneste triumfer. Under neddykningen i havet, hvor alle ventilerne åbnes indsuger de med stor voldsomhed vandet, som udfylder hele deres indvendige, svampede og porøse væv; men lige i det øjeblik, da flyvefisken ombytter sin nedadgående skråstilling med den opadgående, påvirkes de af en stærk elektrisk strømning fra elektromotoren agter og sammentrækker sig derved så kraftigt, at vandet med stor voldsomhed drives ud og løfter skibet i vejret. Ved denne voldsomme uddriven sønderdeles vandet og dekomponeres til en vis grad, men på grund af brintens tiltrækning til stoffet, bliver denne i stor mængde tilbage, så at beholderne under den begyndende flugt for en del er fyldt dermed. Herved opnås to uberegnelige fordele: For det første, at brinten på grund af sin lethed betydeligt formindsker flyvefiskens specifikke tyngde og giver den en fortræffelig balance, og dernæst, hvad der er hovedsagen, afgiver et luftformigt brænde-materiale til flyvemaskinen. Dette benyttes imidlertid kun om natten og i skyfuldt vejr. I solskin forsynes maskinen, som på alle andre flugtskibe, ved kondenseret solvarme, og apparatet på flyvefisken er i realiteten ikke meget forskelligt fra de sædvanlige. Hulspejl-kondensatoren, der ellers rager frem som en omvendt paddehat, og ved sin modstand mod luften bidrager til at hæmme flugten og genere bevægelserne, er her

anbragt i niveau med skibets øverste flade. Klokkeapparatet, hvor solstrålerne end yderligere kondenseres indtil de når 400° Cels., ligger umiddelbart over maskinrummet og skal være særdeles virksomt. Ligeledes påstår kaptajn Bird, at aluminiumsspejlene skal virke langt kraftigere end de hidtil anvendte af blankt poleret sølv. Dog kan jeg ikke rigtig indse hvorfor, ligesom hele solvarmeapparatet forekom mig temmelig bekendt, med undtagelse af kondensatoren. Hvad skibets øvrige indretning angår, skal jeg ikke trætte dig med detaljer, der vil være dig bekendte. Hele dets indre skelet er som sædvanlig fabrikeret af de bekendte aluminiumshulrør, og krystallinet træder i stedet for det uligt tungere træ. At al kommando foregår ved elektriske ledninger, er en selvfølge.

Det var en sand fornøjelse at se de gode køgeboeres forundring, mens kaptajn Bird førte os fra rum til rum og forklarede os hver enkelt detalje, idet han stadigt påviste, hvorledes den højeste grad af lethed overalt var forbundet med den størst mulige styrke; men da han proponerede aldersformanden og de andre at prøve en lille neddykning med dertil hørende opflugt, for at de praktisk kunne forvisse sig om flyvefiskens hurtighed og soliditet, blev de gode herrer noget lange i ansigtet og fik et anfald af tjenstivrighed, som fordrede deres øjeblikkelige nærværelse i forskellige kommunale møder og komiteer. Dog vil jeg ikke dadle dem derfor. Det nærmeste nedfaldsvand var jo Kattegat, og at gå tilbage over Sjællands Odde med Nordvestbanen ville jo altid være forbundet med nogen besvær og tidsspilde.

Klokken fem eftermiddag skulle vi lette, og jeg foretrak derfor at blive om bord, så meget mere som både kaptajn Bird

og de øvrige luftofficerer viste sig at være særdeles belevne folk, som med stor beredvillighed meddelte mig alle de oplysninger, jeg endnu måtte ønske. Skibet gør halvandet hundrede engelske miles fart i timen, kan medføre tyve passagerer, hvoraf næsten alle til denne rejse var referenter, og kan bære indtil fem hundrede pund gods. Dets vinger er fire og halvtredsindstyve fod i længden, atten i bredden ved basis, og gør normalt 120 vingeslag i minuttet. Mest interesserede det mig imidlertid at se brintapparatet arbejde, hvorved denne luftart udskilles af den omgivende atmosfære og opspares til kommende brug, ligesom jeg også beundrede den simple metode, hvorved de talrigt tilførte æggeblommer, som udgør mandskabets sædvanlige kost, gik over fra flydende til fast tilstand og droges ud af maskinen som lange tynde stænger, der havde en ikke ringe lighed med svovlblomme.

Klokken fire forkyndte elektromotorens molklokker, at alt var klart, og at alle, der henhørte til mandskab og passagerer, skulle være inden borde. To gange snoede den lange luftbåd sig som en uhyre vandsnog imellem kysten og skibet, medtagende på sin første fart den del af besætningen, der havde haft landlov, og medførende på sin anden samtlige passagerer, hvoraf ikke mindre end tretten var referenter, samlede fra Jordens mest forskellige egne. Jeg mønstrede dem nøjagtigt, mens de i deres sirlige toiletter og endnu med notitsbøgerne i de nydelige hænder passerede mig forbi med den elegante holdning og kokette suffisance, som er så ejendommelig for de damer, der er ansatte i pressens tjeneste, og som navnlig på en luftrejse ved, at alt, både hav og jord, er dem underlagt. Hvad skildrer dig min overraskelse, da jeg blandt de sidste opdagede miss Anna

Blue, hvis bekendtskab du vist husker, at jeg gjorde i Calcutta, og i hvem du véd, at jeg har været – og for dig, kære ven, kan jeg jo gerne tilstå det – endnu er dødelig forelsket. Jeg følte mit hjerte hamre voldsommere end elektromotorens klokker, idet jeg trykkede hendes hånd, og det var med en følelse af angst og glæde, at jeg så hende forsvinde i sit lille lukaf, der var anbragt lige over for mit, idet hun endnu i døren tilviftede mig afsked med sin himmelblå fjerhat. Ak, tænkte jeg, det er det fortrædelige ved alle vore flugtfartøjer, at man absolut skal holde sig hver på sin plads for ikke at komme ud af balancen. Hvo der nu havde, som i gamle dage, et frit og luftigt dæk, hvor man kunne spadsere med sin elskede under armen, høre vindens sus i sejlet og se på bølgernes leg, når de i regnbuefarvede skumperler brødes foran skibets bov! Men ligge syv og tredive timer alene, udstrakt på sin luftseng, uden anden fornøjelse end at ryge en nikotin-cigaret og stirre ned igennem gulvet, hvor Jordens byer og bjerge farer en forbi, som fordum telegrafstængerne på en jernbane; uden at nyde andet end kondenseret kvælstof og æggeblomme – det er ikke de glædeligste udsigter. Vor tid er praktisk og til en vis grad komfortabel; men poetisk – ak, det var i gamle dage!

Af disse betragtninger blev jeg udrevet derved, at luftbåden for tredje gang satte i søen for at vende tilbage med noget, som jeg i første øjeblik antog var liget af et menneske. Det lå lige så langt det var – og det var meget langt – i agterenden af båden, så at dens stævn formelig stejlede i vejret ligesom en slangebugtet havhest. Der var adskillig grinen blandt mandskabet, og ikke få vittigheder hørtes af disse lette gutter, da genstanden for min opmærksomhed blev halet om bord, og

efter kaptajnens ordre bragt ned under maskinrummet, hvor man for ligevægtens skyld anbragte den på balancevognen, for at den, hvis den begyndte at bevæge sig, i hast kunne forskydes på den lille skinnebane, der løber langs mellemste dæk. Genstanden viste sig nemlig ikke at være nogen ringere end hr. Knoll, referent for vittighedsbladet *Den kaloriske Brølabe* i København. Kaptajn Bird var fortvivlelsen nær. Denne ene passager vejede ham lige så meget, som fire af hans folk, og gjorde kun nytte, når skibet skulle synke. Et brev fra redaktionen meldte imidlertid, at man var villig til at betale ham efter vægt i overensstemmelse med taksten for maskindele og husdyr, og da han på grund af frygt for himmelsyge var bragt om bord i hypnotiseret tilstand, var der intet ved fyren at gøre. Foruden at anerkende, hvor meget damer egner sig til referenter på grund af deres rige fantasi og store modtagelighed for indtryk, anser jeg dem for at være så fortræffelige passagerer om bord på et hvilket som helst luftskib, at man efter min mening burde styre disse maskiner alene ved dem. Kvinden har i farens øjeblikke en åndsnærværelse og konduite, som gerne kan siges at være proportional med farens størrelse. Dertil vejer hun mindre og er på grund af sin større brystkasse ikke så udsat for den fatale himmelsyge, som ofte bevirker, at selv de braveste luftmænd gøres uskikkede til tjeneste. Hvorledes det kunne falde *Den kaloriske Brølabe* ind at sende os en sådan dromedar på halsen, skal jeg lade være usagt, men vi tog ham med som et desværre uigendriveligt faktum og lod halvdelen af vore balancelodder bringe i land.

Der er en forunderlig dæmpet, vemodsfuld klang i de klokkespil, som den elektriske motor sætter i bevægelse, i de vekslende signaler og bud, som de meddeler, når flyvefisken begynder at sænke sig under vandet. Jeg anstillede disse betragtninger i det højtidelige øjeblik, da man hørte skibets luger og bolte lukke og låse sig, så at der blev mørkt rundt omkring os som i en kasse. Pludseligt var det som en funklende solstribe skød sig hen over os og indhyllede alt i en lysmasse, der blændede øjet. Det var den elektriske lanterne, som tændtes. Ved den forandrede strømning hørte klokkespillet op, man mærkede en let giren og sitren i alle skibets sammenføjninger, luften blev koldere og koldere, man havde en ubestemt følelse som af en trykkende mare, der red på ens bryst – det var skibet, der sænkede sig sine femten favne for at berede sig til opflugt. Pludseligt følte vi et let stød, tegnet på, at skibets bund berørte havets. Enkelte vandperler, drevet ved vandmassernes uhyre tryk, trængte sig frem gennem de næsten hermetisk tillukkede sammenføjninger i aluminiumspladerne, det sukkede i metallet, som våndede skibet sig under bølgernes vældige favntag, inden det svang sig mod lyset. Derpå begyndte det langsomt at hæve sig med forenden i vejret. Stillingen blev mere og mere hældende, til slutningen endog så skrå, at jeg måtte bringe mine fødder i bøjlerne på min luftseng og med begge hænder gribe fat i de stropper, som dinglede over mit hoved. Pludseligt kom et stød, som fik flyvefisken til at ryste og bæve, så at det dirrede i alle dens fuger. Dette stød efterfulgtes af et andet, et tredje – det var som en finhvals hjerte pulserede over mit hoved. Med hvert pulsslag tiltog bevægelsen i styrke, og vandstrålernes rytmiske udsprøjtning var så voldsom, at den

ganske overdøvede larmen af skruen, skønt også denne var i fuld gang. En pjasken og brusen, som af uhyre vandmasser, der slyngedes i vejret; en hvæsen, brølen og larmen af vandbeholderne, der nu udtømte deres sidste rest; en hvinende fløjten af damppiben, der udsendte sit længe tilbageholdte åndedræt – alt forkyndte tillige med skibets forandrede stilling, at vi var i luften. Snart hørte vi kun vingernes mægtige susen, deres taktfaste åreslag, mens de roede os frem gennem lufthavet. Luger og skodder skødes atter fra, det elektriske lys sattes på halv strøm, og jeg vendte mig om på mit leje for at stirre ned gennem mit skylight. Hvor herligt! Bølgerne rullede under vore fødder, månen var stået op og kastede en bred sølvstribe hen over bugten, en tremaster, et par fiskerbåde lå dybt under os, Køge Fyr forsvandt som en lysende stjerne – der var ingen tvivl mere! Vi skød gennem himmelrummet, hurtigere end ørnen.

Jeg skal ikke dvæle ved at beskrive dig detaljerne i en luftrejse, som skribenter og referenter, poeter og romanforfattere har behandlet, ja endevendt på enhver mulig måde, siden de første flugt-fartøjer kom i regelmæssig fart. Du har jo desuden selv gjort et par mindre farter, og lufthavets talrige fænomener, dets skyspejlinger med deres mange optiske bedrag vil være dig fuldkommen bekendte. Da jeg derimod véd, at du af sørgelig erfaring kender himmelsygens forfærdelige kvaler, vil det måske interessere dig at høre, at man på dette ny skib under sædvanlige forhold ikke er synderlig udsat for dens virkninger, så at den meget mislige kloroformsøvn og den endnu misligere hypnotisering, der ellers anvendes på over halvdelen af passagererne, meget godt kan undgås. Flyvefisken

bevæger sig så roligt, så sikkert gennem sit element, at man undertiden fristes til at tro, at man er fuldstændigt i hvile, hvis ikke vingernes susende slag højrøstet forkyndte, at man er idel bevægelse. Grunden til, at man på *Prometheus* lettere undgår denne forfærdelige syge, ligger vistnok i maskinernes fortræffelighed og i balance-apparatets anvendelse, for herved undgås det fatale chok, hver gang vingerne løfter sig til nedslag; men hovedgrunden søger jeg dog deri, at kaptajn Bird kan gå meget lavere end nogen som helst anden luft-kaptajn, hvorved alle de lidelser, som opholdet i den fortyndede luft forårsager, mildnes. Livet om bord er som på de andre luftskibe aldrig synderlig behageligt, da man ikke som på havet kan forandre sin plads og i det hele er reduceret til at være et vægtlod i maskinen. Dertil kom, at jeg havde fået det nyeste filosofiske stridsskrift med, og var så ubesindig at vove mig ind i denne kamp om "væren og ikke-væren", der, som du véd, har delt vort filosofiske fakultet og publikum i to lejre, der er færdige at æde hinanden. De filosofiske begreber nu til dags er så sylespidst udtrukne, dialektikken og bevisførelsen så uendelig fin og tynd, at man ofte synes, at der slet intet er at strides om, uden den bare luft. Men selv denne luft har i reglen noget så fortyndet og fortyndende ved sig, at blodet stiger en til hovedet, at åndedrættet standser, så at man gribes af den nervøse angst, der netop er en af de kvalfuldeste sider af himmelsygen. Jeg slængte derfor bogen bort, da jeg mærkede sygens første symptomer, lod væren og ikke-væren være, hvad det er, og kiggede derpå ned gennem mit skylight, glad over, at jeg endnu kunne betragte mig selv som den værende.

Det var en dejlig, måneklar aften. Fyn med sine mange småskove, flækker, herregårde og købstæder lå udbredt under vore fødder som et uhyre landkort, og dernede tændtes som funklende stjerner det ene lille lys, det ene røde blus efter det andet, mens røgen fra byer og fabrikker langsomt steg i vejret, bølgende under vore fødder som et uhyre tågetæppe, gennem hvis løse islæt man skimtede livet i dybet. Af og til svang tonerne sig op til os som luftige fugle. Snart var det kirkeklokkernes brummende bastoner, snart en lystig hornretræte, snart damppibens skarpe klang fra togene, der som kulsorte slanger med ildspyende hoved og grønne og røde øjne bugtede sig hen gennem daldybene for at forsvinde i mørket. Snart var både Sjælland og Fyn med deres livligt bevægede liv os af syne. Vi fo'r hen over de mørke, alvorlige fyrreskove, som dækker Jyllands fordums heder, vi kastede et blik ned til Viborgs genopstandne domkirke og fløj derpå over Skagens horn, hvis talrige guanofabrikker lysnede og funklede i mørket, og hvorfra vi hørte lyden af de tunge damphamre, der pulveriserer Nord- og Østersøens rigdomme af tangarter og skaldyr. I ustandselig fart gik vi over Nordsøen. Dens bølger rullede og frådede dybt under flyvefiskens bug, og vi blev nødt til at stige nogle tusinde meter for ikke at komme ind i hvirvlerne af den storm, som netop rasede dernede. Jeg var lige i færd med gennem min kikkert at betragte, hvorledes et prægtigt tremastet skruedampskib red stormen af for klodsrebede mærssejl og halvrebet fok, da jeg gennem talerøret hørte kaptajn Birds stemme, som spurgte mig, om jeg havde lyst til at se ruinerne af London. Tyve minutter efter svævede vi over resterne af den før så stolte, nu så øde og ulykkelige by.

Virkningerne af amerikanernes luft-torpedoer, men navnlig af deres dynamit-katapulter, hvormed de vovede sig lige ind i hjertet af byen, var mere end forfærdelige. Hele store kvarterer lå, ikke i ruiner, men i støv, som natte-stormen hvirvlede i vejret, hver gang den fo'r ned over Themsens dødstomme flade. Kaptajn Bird viste mig den artighed at lade flyvefisken stå nogle minutter stille over den afbrændte by, for at jeg kunne overbevise mig om ødelæggelsens forfærdelighed; men den sitren, som de trefold fordoblede vingeslag bringer skibet i, var mig så utålelig, at jeg bad ham høre op, skønt jeg vel kunne forstå den sejrsstolte følelse, hvormed han som amerikaner skuede ned på sin tilintetgjorte rival. Ak, i vore dage har Old England Wooden Walls tabt deres betydning!

Et kvarter forløb, under hvilket vi til passagerernes store forskrækkelse sænkede os så lavt, at det ofte så ud, som om vi skulle løbe an mod de sønderrevne klippetinder, hvorpå Wales' vestlige kyst er så rig. Vi fo'r atter over vandet i en højde af næppe fem hundrede fod over de stolte tremastere, som gyngede dernede, og hvoraf de fleste førte amerikansk flag. Men snart skulle vi også se dette vaje på det forhen så mægtige Albions grund; for halvt hyllet i tåger, stigende op af havet som en uhyre, tangbevokset hval, lå det gamle Hibernia, nu Fenierland, for os i måne-glansen. Det amerikanske unionsflag vajede fra hvert fort, hver havn, vi fløj forbi. Skanse fulgte på skanse ved ethvert nogenlunde udsat punkt, tonerne af den amerikanske frihedshymne steg op til os, båret af nattevinden, bajonetterne glimtede dernede, men landsbyerne og bøndernes huse så lige øde ud – det vil vare længe, inden Broder Jonathan

får Paddy klædt på, for Broder John flåede ham for hans sidste skjorte, inden hjælpen fra den ny verden kom.

Snart hørte vi det larme og bruse i det fjerne mod nord. Det var brændingen, som brød sig omkring Hebridernes klippekyster, der ovenfra tog sig ud som oprakte magre hænder, kantede med bølgende skum-manchetter. Kaptajn Bird viste mig det sted, hvor Fingals-hulen havde stået. Nu havde vandene fuldendt deres ødelæggelsesværk; kun enkelte sorte basaltsøjler, der ragede op af skummet, betegnede dens plads. For resten begyndte vi at føle, at vi nærmede os Atlanterhavets uhyre flade. Den bløde, varme atmosfære fra jorden hørte op, søluften i al sin skærende friskhed gjorde sig gældende, og af og til mærkede vi lette sitringer i "Flyvefisken"s skrog, som viste, at vi bevægede os gennem oprørte luftmasser. Jeg erindrede den storm, der var meldt os på telegrafstationen i Køge, og spurgte kaptajn Bird, om han var bange for den. "Kender ikke det ord," peb det gennem talerøret. "Går hurtigere end stormen!" Beroliget ved denne kategoriske udtalelse, skød jeg skoddet for skylightet, og idet jeg til afsked endnu en gang kiggede igennem det, så jeg, at vi allerede havde hævet os så højt, at der intet mere var at se, hverken af hav eller land. Store, månebelyste skyflader fo'r af sted under vore fødder, snart som uhyre, sølvglinsende makrelstimer, snart som mørke, takkede skybjerge, hvorigennem månens lys ikke formåede at trænge. Pludseligt rev et funklende, flammende lyn sig ud af en af disse luftige klipper og lyste så stærkt op omkring os, at det næsten fordunklede lanternen om bord. Vi hørte naturligvis ingen torden, men efter glansen at dømme måtte de elektriske skyklipper være os temmelig nær, og du véd, hvor farlige disse

udladere er, navnlig for et skib, der udelukkende er bygget af aluminiums-metal. Lidt ængstelig, navnlig af hensyn til miss Anna, stirrede jeg igen ned gennem skylightet, og forbavsedes over den rasende fart, hvormed disse kolosser tumledes af sted for nordveststormen. Undertiden ramte et enkelt orkanstød dem lige i hjertet; da splittedes de ad, næsten som en raketgirandol, der åbner sig, og hvirvledes atter bort, indtil de svandt i det fjerne som rakettens mangefarvede, lysende stjerner. På skibets skråstilling kunne jeg mærke, at vi stadigt bevægede os opad, lufttrykket blev mindre og mindre, og mit aërometer viste allerede på atten tusinde fod over havfladen.

"En smuk højde at gå til jords i!" bemærkede jeg gennem talerøret til kaptajn Bird.

"Ikke værre end at gå til bunds i Atlanterhavet på fire tusinde favne vand, sir," lød det lakoniske svar. "Trøst Dem! Solen vil i morgen lyse for Dem over golfen ved Tehuantepec. God rolig nat, sir!"

Noget beroliget ved den sikkerhed, hvormed disse ord udtaltes, skød jeg de rosenrøde glasskiver til, så at lyset strømmede ind gennem døren som en mild morgendæmring, kastede mig på mit leje, rullede mig en nikotinkloroform-cigaret, lavede mig en fidibus af titelbladet til *Væren og ikke-væren*, og beredte mig på at tilbringe natten, som den nu måtte komme. Bange var jeg ikke. Det er jo i grunden ligegyldigt, når man kun skilles fra døden ved en planke, om denne planke åbner sig til et knusende fald mod jorden, hvor alt vil være afgjort i et sekund, eller til havets bølger, hvor kampen vil vare minutter. "Døden er den absolutte hvile, den rene værens negation," tænkte jeg, idet jeg mindedes slutningskapitlet af

Ikke-væren, og forsøgte at finde hvile i søvnens arme. Snart måtte jeg imidlertid tilstå, at disse ikke var så bløde som ellers, og at de virkede med en forunderlig knugende og trykkende, ja jeg kan gerne sige ængstende magt. Jeg fo'r op efter et kort blund uden rigtigt at vide, om jeg havde sovet eller ej, men med en følelse, som sad der på mit bryst en centnertung mare, der borede sine lange, spidse fingre dybt ind i mine øren, så at trommehinderne truedes med at sprænges. Jeg følte noget varmt og fugtigt, der dryppede ned fra min seng – det var blodet, der med ustandselig magt vældede ud af min næse uden at lade sig standse. Hertil kom en bidende, skærende kulde, der ligesom pinte sig ind gennem skibets sider, og fyldte dets rum med en isnende ånde, som vægrede sig ved at trænge ned i lungerne og opvarme blodet. Jeg forsøgte at tale, men der kom ingen lyd fra min mund; ikke engang lydbølgerne formåede at bevæge sig gennem denne æterfinhed. Den elektriske lanterne brændte med en strålebrudt, spøgelsesagtig glans, skibet arbejdede voldsomt, og gennem revnerne i skylightet så jeg det ene blålige blink afløse det andet. Med nød og næppe af læste jeg på mit aërometer otte og tyve tusinde fod – det var en svimlende højde, fire tusinde fod mere end den, hvortil *Kondoren*, den bedste flyver, er i stand til at hæve sig. Trods dette var det klart, at skibet vedligeholdt sin skråstilling, tegn på, at vi endnu bestandig hævede os, og nu kom himmelsygen med alle sine usigelige kvaler pludselig over mig. Det hamrede i mit hoved, det blinkede for mine øjne som tusinde smålyn; der var en susen og brusen for mine øren, som var min hjerne forvandlet til det store ocean, og samtidigt dermed blev jeg grebet af en så rædselsfuld angst, at jeg gerne kunne have givet

mig til at brøle, hvis ikke dette havde været fuldkommen unyttigt.

Jeg mandede mig op og satte min mund til talerøret – ingen lyd, og selvfølgelig intet svar. Jeg trykkede på nåle-telegrafen og stirrede med spændt opmærksomhed på skiven lige over mit hoved. – De små nålehoveder satte sig i bevægelse, ordnede sig til linjer, derpå til bogstaver, og jeg læste: "Stærkt elektrisk uvejr to tusinde fod under os. – Heftig orkan af nord-nordvest, tordenskyerne kommer opad!"

Du kan tro, kære ven, at det ikke er nogen spøg at få et sådant telegram, når man er på højden. Jeg åbnede skylightet halvt og stirrede ned – aldrig har jeg set et så forfærdeligt syn. Kulsorte, blytunge, gigantiske skymasser væltede sig over hverandre, som var det rullende kloder, der søgte nye baner til flugt, og ud af disse bjerge strømmede den elektriske ild, snart positiv, snart negativ, snart rød som smeltet lava, snart blålig som luende svovl – vidste man ikke bedre, skulle man tro, at man så ned i et sydende krater, hvor titaner og giganter drev deres forfærdelige leg. Blændet og bedøvet af synet, vendte jeg blikket opad gennem det åbne hoved-skylight. Der stod månen kold og bleg og klar på nathimmelens sorte grund – den forekom mig et selvlysende dødningehoved, slængt hen på himmelhvælvingens uhyre kistelåg. Jeg stirrede atter nedad – kaptajn Birds telegram talte alt for sandt. Skymasserne steg virkelig opad, lynene kom nærmere og nærmere, de blev klarere og mere blanke – kom vi ind i denne elektriske strømning, var vi uundgåeligt fortabte. Jeg kunne på skibets bevægelser føle, at både kaptajn og mandskab anede denne fare, og gjorde alt for at afvende den. Maskinerne arbejdede voldsomt, vingeslagene

var bragt op til det højst mulige, men i den fortyndede luft havde nedslaget ingen kraft, og forbrændingen under maskinerne var ikke længere livlig af mangel på ilt. Jeg følte, at vi ikke kunne drive det til en større højde, end den vi havde nået. Et øjeblik efter viste mit aërometer tendens til stigen, og to minutter efter var vi allerede sunket tre hundrede fod. Under slige forhold, kære ven, er det rædselsfuldt at være om bord på et luftskib. Under sig har man kun den sikre undergang, og over sig – ja tilgiv mig, kære ven, at det tyder som en brander – kun overgangen til den rene værens negation. Nej, så priser jeg dog kampen med elementerne til søs. Der samles man på dækket, hiver og haler, pumper og beslår under fælles sammenhold, fælles enighed, i kampen for livet. Brister det så endeligt under ens fødder – nu vel, så går man til bunds med stjernerne over sig, og et trøstende ord til afsked. Men på en flyver som "Prometheus" er alt anderledes. Der lyder intet kommandoråb, ingen lystig opsang, intet muntert ord – gravens stilhed hersker overalt. Aërometrene viser med fortvivlelsens nøjagtighed skibets gradvise synken, de sitrende telegrafvisere hvisker deres kommandoråb, én enkelt dæmpet klokketone angiver, at det er forstået, to, at man ønsker nøjere ordre. Her gælder det netop om ikke at forlade sin plads. Enhver må, selv i det afgørende øjeblik, forblive i sin trange, kvælende celle, indtil alarmsignalet lyder, og man gennem nødlugen styrter sig ud med nedfalds-skærmen på ryggen, og styreviften i hånden. Den ringeste malkonduite forårsager her, at fartøjet taber sin ligevægt, og de uberegneligste følger kan da indtræde.

Det var disse betragtninger, der gav mig dødsforagtens hele stoicisme, og tvang mig til endogså med en slags ro at ordne snorene på den faldskærm, der dinglede over mit hoved. Jeg tænkte på miss Anna, tænkte på, hvor rigt vort korte samliv havde været, og lovede at ofre mit liv, hvis jeg derved kunne frelse hendes. Imidlertid tiltog lynene i styrke og intensiv kraft, aërometret steg bestandigt, og ude fra korridoren hørte jeg en søvndrukken rallen og prusten – det måtte være hr. Knoll, som luftfortyndingen havde bragt ud af sin hypnotiske tilstand. Et blev mig i dette øjeblik klart. Hvis denne kæmpemæssige referent for "Den kaloriske Brølabe" blot et øjeblik tabte åndsnærværelsen og i sin søvndrukne tilstand forlod sin plads, ville han bringe skibet ud af balancen, bringe panik over mandskab og passagerer – og vort fald ville være uundgåeligt.

Lige som jeg anstillede disse betragtninger, lød et forfærdeligt, et bedøvende brag, der fik skibet til at bæve og ryste, som var det en anskudt fugls sitren i dødskampen. En blålig, blændende lysning trængte sig ind gennem hver revne, hver sprække og fyldte selv mit lukaf med en underlig, svovlagtig luft, hvori jeg var nær ved at kvæles. Samtidigt dermed krængede flyvefisken så stærkt over i læ, at jeg var lige ved at trille ned, og med begge hænder måtte gribe fat i loftstropperne for ikke at gøre det. Vi krængede stærkere og stærkere. Pludseligt stod maskinen stille, det sitrede i hele skibet, den ene vinge faldt tungt, ligesom lamslået tilbage og tørnede mod skroget i næsten hele dets længde. I dette øjeblik tabte jeg åndsnærværelsen og herredømmet over mig selv. Uagtet jeg ikke to sekunder i forvejen helligt havde lovet mig selv at blive, hvor jeg var, sparkede jeg dog døren op, styrtede

over *Den kaloriske Brølabe*, der på alle fire kravlede ude i gangen, kastede et par af mandskabet til side, som ville formene mig adgangen, og var i to spring oppe på dækket lige ved siden af kaptajn Bird. Her så jeg først ulykken i hele dens forfærdelige omfang. Langt borte, pisket af orkanen, tumlede en heksalator af sted. Jeg kunne endnu øjne dens seks spillende vinger, dens røde og grønne lanterner, og funkerne, der sprudede ud af dens skorsten. Der var ingen tvivl om, at den, blændet af lynene og hvirvlet af luftbølgerne, havde påfløjet os kort efter at et lyn havde ramt os, for vor højre vinge var brækket. Mandskabet var ivrigt i færd med at kappe den og selv drev vi af sted for skibets store nedfaldsskærm, der bugnede over os som et uhyre kuppeltelt. Mit blik fo'r hen over dækket. Jeg så kun kaptajn Bird, surret til snabelgerigget for ikke at rives over bord af de forfærdelige orkanstød, og til ham klyngede sig angst og fortvivlet en ung, fin kvindeskikkelse, i hvem jeg øjeblikkelig genkendte miss Anna. Situationen var rædselsfuld. Skibets oliede metalflade var glat som skindet på en ål, orkanstøddene så voldsomme, at de havde bøjet den ene af de to skorstene; men ikke desto mindre ilede jeg frem, greb det reb, som han tilkastede mig og surrede miss Anna så forsvarligt, som det var mig muligt.

"Kap venstre vinge! Ikke en sjæl flere på dækket!" telegraferede kaptajn Bird gennem nåletelegrafen. Et øjeblik efter sank den anden af skibets stolte vinger, og forsvandt som en uhyre pil igennem lufthavet. Lige i det samme viste vor kæmpemæssige referent sin svære overkrop i storlugen og fik skibet til at krænge så stærkt at jeg nærede grundet frygt for at gå over bord. "Ned sir!" vinkede kaptajn Bird; dog hr. Knoll lod

sig ikke anfægte deraf, men arbejdede sig med to nedfaldsskærme på ryggen endnu højere op. Da hævede kaptajn Bird hånden og trykkede løs. Revolveren gav kun et svagt knald; jeg så blinket, hørte et mat råb og den ulykkelige referent tumlede over bord, for snart efter at forsvinde for mit blik. Dog tror jeg ikke at han var truffet, for da faldskærmene åbnede sig, holdt han endnu legemet oprejst, og stak styreviften bagud mellem benene; men hvornår og hvorfra han skriver sin næste korrespondance, må guderne vide – jeg har siden ikke kunnet opspørge det ringeste om ham. En luftkaptajns adfærd ved slige lejligheder må være bestemt og energisk; men det gøs dog i mig, da jeg så den ulykkelige referent forsvinde dybt under os, tumlet af sted som en fjerbold, og jeg kunne ikke undertrykke en svag rædsel, da kaptajn Bird koldblodigt stirrede op imod faldskærmen, og til den sørgelige katastrofe kun bemærkede: "Det lettede!" – Skulle jeg måske, eller endog miss Anna være det næste ulykkelige offer? Atter fo'r mit blik hen over skibet, men hvad der mødte mit øje, viste mig desværre kun alt for klart, at stillingen var håbløs. Tre af mandskabet var fløjet over bord, og ingen af dem havde haft nedfaldsskærm på. Langs nederste dæk var nødlugerne åbnet, og på disses skrøbelige planker, kun holdende sig til stormkrogene, hang skibets passagerer blege og forfærdede, beredte til at springe i luften, hvis den ulykke skulle indtræffe, at storfaldskærmen ikke længere kunne modstå orkanens voldsomhed. Fuld af spænding stirrede jeg op mod den uhyre silkekuppel, der i sig gemte vort eneste håb, vor eneste frelse. Dernæst så jeg på kaptajn Bird. Hans træk var rolige, kolde og bestemte, men dog var han i færd med, så godt det lod sig gøre, at rulle sin

nedfaldsskærm ud, for at få bøjlerne anbragt under armene. Jeg gjorde det samme, henvendte et par trøstende ord til miss Anna og rettede på hendes skærm, mens jeg sagde hende et sidste farvel. Hun var fuldkommen fattet, bad mig med sagte stemme om ikke at glemme hende, og gav mig en medaillon med hendes fotorelief, som jeg skulle bringe hendes moder, hvis ulykken skulle hænde. Fuld af forventning stirrede jeg atter op mod skibets faldskærm – desværre, min formodning var kun alt for grundet. Orkanen var så voldsom, faldskærmens modstandsflade så stor, at vi ikke sank, men i ustandselig fart kørte af sted for luftbølgerne, snart beskrivende store kredse omkring vor egen akse, snart krængende til læ, snart til luvart med en sådan voldsomhed, at jeg måtte holde mig fast i signalpiben, for ikke at tumle over ende. Flere passagerer var allerede over bord, sprunget ud i vanvittig fortvivlelse, andre revet med af stormens magt, fordi de havde været så uforsigtige i urette tid at åbne låsebøjlerne på deres faldskærme. Jeg så dem forsvinde dybt under os som hvide, sølvglinsende pletter, som snedun, der tumles om i stormbevæget luft; men tabet af dem gjorde skibet lettere, orkanen fik mere og mere magt med os, så at vi i store, svimmelvækkende svingninger tumledes af sted, i ordets egentligste forstand, en bold for vinden og en leg for stormen. Da sprang pludselig med en hvinende lyd de fire faldskærmsreb agter, og som et uhyre, løsslået storsejl hævede den bageste del af silkekuppelen sig for stormen. Et forfærdelsesskrig, et sandt dødshyl lød fra det tilbageblevne mandskab, og i samme nu så jeg daggerten blinke i kaptajn Birds hænder. Et nyt orkanstød, og store-mellemfalds-skærmrebene brast, som var de sytråde; hele skibet krængede

agter, så at det rejste sig som en stejlende hest. Jeg hørte et nyt forfærdelseshvin, så kaptajn Bird overskære surringen for miss Anna og sig selv, jeg følte mig løftet, båret, kastet af sted, svunget i store kredse, pisket jaget og gennemisnet, indtil jeg tabte besindelsen.

Hvor længe denne forfærdelige tilstand har varet, hvor langt og hvorhen orkanen førte mig, hvor mange af mine lidelsesfæller, der er gået til grunde, og hvor mange, der er frelst, derom har jeg til dato ikke det ringeste begreb. Da jeg vågnede af min lange dødssøvn, hang jeg med forrevne klæder og forslået legeme oppe i et tamarindetræ, og nogle nøgne, tatoverede insulanere gav mig ved tegn at forstå, at jeg skulle komme ned til dem. Min frygt for, at jeg skulle være dalet ned i det indre af Ny Zealand, og således kunne risikere at blive ædt op af de få horder maorier, der endnu er til overs, viste sig heldigvis ubegrundet. Jeg befandt mig på Madagaskar, i nærheden af dens hovedstad Tananariva, og blev særdeles gæstfrit modtaget af Rakota-Radaman den Syvende, som med megen interesse, som med megen interesse hørte historien om min ulykke. Han tale brillant fransk og gør sig meget til at af have dræbt hovaernes sidste høvding Ranavalona. Øen er fuldstændig kristnet, og indbyggerne, især de højere, har ganske europæisk kultur; men da opholdet ved hoffet kedede mig, navnlig fordi jeg vist hundrede gange om dagen måtte gentage min lidelseshistorie, besluttede jeg at modtage biskop Kings gæstfri tilbud indtil på onsdag, da det engelske dampskib afgår. Han har et udmærket bibliotek og er ganske fri for de gammeldags dogmatiske trossætninger, som så let befænger navnlig de engelske gejstlige. Jeg har her fundet så megen pleje,

så megen godhed og venlighed, at jeg ganske ville have glemt mit uheld og forliset af det stolte skib, hvis ikke tabet af miss Anna mindede mig derom. I alt syv passagerer og fire af mandskabet, deriblandt kaptajn Bird, er dalede ned på forskellige steder, ofte fire til fem hundrede engelske mile fra hverandre; men hendes navn har jeg endnu ikke truffet i de daglig indløbende telegrammer. Jeg vil ikke skildre dig min sorg; jeg véd, at du og alle dine på Sukkertoppen føler med mig. Far vel, du skal snart atter høre fra mig, når jeg kommer til Calcutta.

Din hengivne

William Stone

E. S. Kære ven, jeg er ellevild af glæde! Jeg har her i min hånd et telegram fra hende selv, dateret Calcutta. Hun er faldet ned på toppen af Kintschindshiunda ved de østlige Himalaya-bjerge, og har efter store lidelser, som hun agter at beskrive i "New-York Magazine", nået Forindiens hovedstad, hvor hun er blevet særdeles vel modtaget af den russiske regering. Vi har i sinde at lade os vie i Calcutta i den lille kirke, hvor vi gjorde vort første bekendtskab. Vor bryllupstur går op ad Bramaputra og derpå til Martaban eller Tenasserim, hvor vi agter at tilbringe vinteren hos den russiske guvernør. Anna er en dygtig jæger, skyder lige udmærket med riffel og pistol, og glæder sig ligesom jeg til en ordentlig tigerjagt. Hvad der også vil more hende er brilleslangejagten, denne elegiske jagt, hvor man lokker dyret frem ved fløjtetoner og derpå kaster det strykninpiller i gabet. Jeg er vis på, at hun vil gøre det nydeligt. Far vel! Lev vel! Jeg er

nu, som man sagde for hundrede år siden, "det lykkeligste menneske i verden".

Din

W. S.

Om "I skumringen"

Forfatter: Vilhelm Bergsøe (1835-1911).
Org.udgave: *I skumringen.* Gyldendalske Boghandel København 1876.
Denne udgave baseret på: Vilhelm Bergsøe: *I skumringen. Fortællinger.* Anden udgave, Gyldendalske Boghandel – Nordisk Forlag, København og Kristiania 1907.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Xylografi af Philipp Kessel (1848–1929) efter tegning af Knud Gamborg (1828-1900) (Udsnit af original forside fra førsteudgaven 1876).

ISBN 978-87-7979-889-2

2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-138-1 (Ølstykke 2007).

© 2023 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk